

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Vytauto Ramanausko
V kurso, komercinės teisės
Studijų šakos studento

**Magistro darbas
AKCIJŲ SAMPRATOS REIKŠMĖ BENDROVIŲ TEISĖJE**

Vadovas: Lekt. Gintautas Bartkus
Recenzentas: Doc. dr. Lina Mikaloniene

Vilnius, 2016

TURINYS

ĮVADAS	2
1. AKCIJŲ SAMPRATA LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINĖJE SISTEMOJE ...	6
1.1. Įstatyminė akcijų samprata	6
1.2. Doktrinoje paminėta akcijų samprata	13
1.3. Akcijų samprata kituose šaltiniuose	15
1.4. Akcijų samprata teismų praktikoje	19
1.5. Akcijų samprata visuomenėje	20
2. AKCIJŲ SAMPRATA UŽSIENIO TEISINĖSE SISTEMOSE	22
2.1. AKCIJŲ SAMPRATA JUNG TINĖS KARALYSTĖS TEISĖJE	22
2.1.1. Akcijų samprata Jungtinės Karalystės įstatymuose	22
2.1.2. Akcijų samprata Jungtinės Karalystės doktrinoje	24
2.1.3. Akcijų samprata Jungtinės Karalystės teismų praktikoje.....	27
2.1.4. Akcijų samprata kituose Jungtinės Karalystės šaltiniuose.....	28
2.2. AKCIJŲ SAMPRATA NYDERLANDŲ KARALYSTĖS TEISĖJE	32
2.2.1. Nyderlandų Karalystės įstatyminė akcijų samprata	32
2.2.2. Nyderlandų Karalystės akcijų samprata, įtvirtinta kituose šaltiniuose	36
2.3. AKCIJŲ SAMPRATA VOKIETIJOS FEDERACINĖS RESPUBLIKOS TEISĖJE	38
2.3.1. Vokietijos Federacinės Respublikos įstatyminė akcijų samprata	38
2.3.2. Vokietijos Federacinės Respublikos akcijų samprata, įtvirtinta kituose šaltiniuose	43
2.4. AKCIJŲ SAMPRATA JUNG TINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ TEISĖJE .	47
2.4.1. Akcijų samprata Jungtinių Amerikos Valstijų įstatymuose	47
2.4.2. Akcijų samprata kituose Jungtinių Amerikos Valstijų šaltiniuose	49
3. AKCIJŲ SAMPRATA PAGAL <i>EUROPEAN MODEL COMPANY ACT</i> BENDROVIŲ TEISĖS AKTĄ	51
4. IŠVADOS	56
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	59
SANTRAUKA (LIETUVIŲ KALBA)	65
SUMMARY (ANGLŲ KALBA)	66

ĮVADAS

Nagrinėjamos temos aktualumas

Šio darbo tema – „Akcijų sampratos reikšmė bendrovių teisėje“ – iš pirmojo žvilgsnio gali pasirodyti visai neaktuali ar aktuali tik teoriniame–doktriniame lygmenyje. Tačiau žinant, kad dalykai, egzistuojantys teorijoje, dažnai pradedami taikyti praktikoje arba atvirkščiai - kad praktika dažniausiai remiasi teorija, požiūris, kad ši tema tik teorinė, gali lengvai pasikeisti. Tai ypač stipriai pasireiškia teisėje. Ši socialinė sritis yra viena iš labiausiai reglamentuotinių ne tik Lietuvoje, tačiau ir visame pasaulyje – įvairios taisyklės yra kodifikuojamos, užrašomos norminiuose aktuose ar įtvirtinamos teismų formuojamuose sprendimuose. Todėl idealus teisės taikymo modelis ir yra toks: kas parašyta įstatyme, turi būti taikoma ir realiuose visuomeniniuose santykiuose. Tiesa, realybėje būna visaip - teisės taikymo praktika kartais kinta greičiau nei valdžia išleidžia įstatymus, tačiau tai labiau pasireiškia tik tam tikrose specifinėse srityse, tokiose kaip technologijos. Taigi galutiniame rezultate visgi asmenys privalo elgtis taip, kaip parašyta įstatyme ar kitame norminiame akte. O tai, kas ir kaip parašyta, galima interpretuoti ir suprasti labai įvairiai. Todėl ši tema yra aktuali ne tik teorijoje, bet ir praktikoje, nes būtent nuo to kaip suprantamos akcijos, gali priklausyti suteikiamų teisių ir pareigų apimtis bei pobūdis tiek asmenims, dalyvaujantiems bendrovės valdyme, tiek darantiems kitokią įtaką jos valdymui, tiek asmenims, kurių gerovę gali paveikti akcininkų naudojamos teisės.

Tema nurodo ir taikymo dimensiją – bendrovių teisę. Taigi subjektai, kuriems didžiausią įtaką gali daryti akcijos sampratos suvokimas yra asmenys, kurie susiję su bendrovėmis – akcininkai, vadovai, tretieji asmenys, prieš kuriuos naudojamos akcininkams suteikiamos teisės, taip pat ir valstybės institucijos, nes ir jos gali būti įvairiai susiję su bendrovėmis. Tai yra gan platus veikiamų asmenų spektras, todėl dėl skirtingo akcijų sampratos suvokimo gali skirtis žmonių gerovė – nežinojimas savo teisių ar pareigų gali lemti nuostolingus verslo sprendimus. Susistemintis ir apibrendintis skirtingų valstybių akcijų sampratas ir jų reikšmę bendrovių teisėje darbas gali padėti geriau suprasti akcijų suteikiamas teises ir pareigas jų turėtojams, skirtingų sampratų įtaką visuomeniniams santykiams – ypač tai gali būti aktualu tarptautiniu aspektu, t.y. jei akcininkai ar kiti asmenys veikia ne vienoje valstybėje, nes skirtingose valstybėse akcijų samprata ir jos reikšmė gali skirtis, ko nežinant, gali būti patirti nuostoliai. Taip pat darbas gali padėti pažinti ir geriau suprasti akcijų funkcijas ir jų specifiką.

Darbo tikslai, objektas, uždaviniai, apimtis

Nors dažniausiai akcijų samprata yra įtvirtinta valstybių įstatymuose ar plėtojama teismų praktikoje, tačiau vis dar yra stokojama informacijos, ar skirtingose valstybėse akcijos yra suprantamos vienodai, ar skirtingai, ir kokia yra to reikšmė tiek bendrovių teisėje, tiek visuomenėje apskritai. Nors yra nemažai mokslinių darbų (tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių) apie pačias akcijas ir įvairius su jomis susijusius klausimus¹, tačiau, nepaisant to, trūksta apibendrinančio požiūrio į skirtingą akcijų supratimą ir ką tai galėtų lemti bendrovių teisėje. Šio **darbo tyrimo tikslas** ir yra atsakyti į klausimą, kaip bendrovės akcijos yra suprantamos skirtingose valstybėse – panašiai ar skirtingai, ir ką tai lemia kiekvienos iš tiriamų valstybių teisinėje sistemoje bei bendrovių teisėje apskritai.

Šio **darbo tyrimo objektas** – pasirinktų valstybių įstatyminės, doktrininės, teismų ir kitų šaltinių nurodomos akcijų sampratos. Visgi, kadangi darbo turiniui yra keliamas apimties reikalavimas, buvo pasirinkta didžiausią dėmesį skirti aiškinantis akcijų sampratą Lietuvoje ir dar keturiose pasirinktose valstybėse, o nelyginti akcijų, kaip teisinio įrankio, su kitomis finansinėmis priemonėmis ir netyrinėti skirtingų akcijų rūšių, kurių aprašymai ir analizė būtų nutolimas nuo magistro darbo temos ir tyrimo tikslo. Norint pasiekti darbo tyrimo tikslą, darbe bus analizuojama pasirinktų valstybių pagrindiniai bendrovių teisę reglamentuojantys įstatymai tam, kad nustatyti darbartinę akcijų sampratą ir įvertinti, ką ji gali reikšti bendrovių teisėje, taip pat bus nustatinėja ar yra perspektyvų galimam sampratos pasikeitimui ateityje. Norint išsiaiškinti dabartinę akcijos sampratą ir jos reikšmę, reikia analizuoti esamus akcijų apibrėžimus įvairiuose šaltiniuose ir nuspręsti, ar dažniausiai akcijos samprata yra vienareikšmė ar įvairiareikšmė, kaip ji skiriasi ir kokios yra to priežastys. Įstatymuose, teismų praktikoje bei kituose šaltiniuose įtvirtintas akcijų sampratos bus aprašomos ne tik iš Lietuvos, tačiau ir iš kitų pasirinktų valstybių perspektyvos, jos bus lyginamos tarpusavyje, kas padės nustatyti, ar egzistuoja bendra tendencija akcijų sampratos prasme Europos Sąjungos valstybėse, o visa tai bus lyginama su bendrosios teisės tradiciją pripažįstančiomis valstybėmis – Jungtinėje Karalystėje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose pripažįstama akcijų samprata. Būtent tokiu būdu bus bandoma susisteminti žinias apie galimai skirtingą ar vienodą akcijų sampratą ir to reikšmę bendrovių teisėje.

¹ Jurčiukonytė, R. (2009). *Akcijų klasės ir rūšys: Magistro darbas*. Vilnius: Vilniaus universitetas / Jankauskas, S. (2010). *Akcijų vertinimo modelių taikymas Lietuvos Vertybinių popierių rinkoje: Magistro darbas*. Vilnius: Vilniaus universitetas / Jaras, O. (2015). *Ar priverstinis akcijų išpirkimas nepažeidžia didžiojo akcininko teisių, kai yra reikalaujama išpirkti akcijas?: Magistro darbas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. Prieiga per eLABa – nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka / Gollin, D.. (2002). Getting Income Shares Right. *Journal of Political Economy*, 110(2), 458–474.

Bandant pasiekti darbo tyrimo tikslą, yra keliami **darbo tyrimo uždaviniai** yra susieti su **darbo struktūra**: pirma, analizuoti akcijų įstatyminę, doktrininę bei kitų šaltinių akcijų sampratą, taip pat išsiaiškinti, kokia yra akcijų samprata visuomenėje. Antra, minėtus klausimus aprašyti iš kelių pasirinktų užsienio valstybių – Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Nyderlandų Karalystės ir Jungtinių Amerikos Valstijų – perspektyvos. Šios valstybės pasirinktos neatsitiktinai – visos jos yra pasaulio ekonomikos ir inovacijų lyderės, turinčios didžiausią įtaką ne tik pasaulinei politikai, tačiau ir teisės vystymosi tendencijoms.² Trečia, atsižvelgti į Lietuvos ir kai kurių užsienio valstybių teismų praktiką ir išvesti bendrą tendenciją apie teismų akcentuojamą akcijų sampratą, palyginti, ar ji skiriasi nuo įstatyme ar kituose šaltiniuose apibrėžtosios, įvertinti, ką tai lemia bendrovių teisėje ir visuomenėje. Taip pat aptarti ir *European Model Company Act*, kurio tikslas yra įtvirtinti bendrą bendrovių teisę reglamentuojantį modelinį įstatymą Europos Sąjungoje. Galiausiai pabandyti numatyti ar tikėtina, kad akcijų samprata keisis ir, jeigu taip, kaip ji galimai toliau plėtosis. Iš aukščiau minėtų aprašytų aspektų bus padarytos susistemintos išvados ir pateikti pasiūlymai.

Darbo tyrimo metodai

Siekiant darbo tyrimo tikslo ir tiriant darbo objektą, bus teikiama pirmenybė teoriniams moksliniams tyrimo metodams. Vienas iš jų - kalbinis-loginis tyrimo metodas. Tai reiškia, kad darbe dažnai bus pirmiausia nurodomi norminiai tekstai – įstatymų ištraukos, kurios yra galiojančios ir nekeičiamos, todėl taikomos praktikoje, o tuomet minėtos normos aiškinamos, bandoma aprašyti akcijų sampratą lingvistiniu metodu, pašalinant prieštaravimus tekstuose ar bandant sukonkretinti, tiksliai suprasti teisės minimų normų esmę ir paskirtį. Šis metodas yra būtinas aiškinantis normų turinį ir jo reikšmę.

Taip pat bus naudojamas lyginamasis metodas – tiek norminiuose teisės aktuose, tiek teismų praktikoje ar doktrinoje nurodoma akcijų samprata ir jos reikšmė bus lyginama tarpvalstybiniu lygmeniu, t.y. tarp Lietuvos ir kitų valstybių – Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Nyderlandų Karalystės bei Jungtinių Amerikos Valstijų. Lyginamasis metodas yra vienas iš efektyviausių mokslinių tyrimų metodų, nes jo pagalba galima aiškiausiai pamatyti skirtumus ar panašumus tarp skirtingų valstybių formuojamos praktikos ir nustatyti, ką tai lemia.

Anksčiau minėti metodai bus derinami su lyginamuoju istoriniu metodu – t.y. akcijų samprata ir jos reikšmė, nurodyta dabartiniuose norminiuose teisės aktuose ir

² Plačiau aptarta kiekvienoje potemėje atskirai.

teismų praktikoje, taip pat doktrinoje, bus lyginama su tuo, kaip šie dalykai buvo apibrėžti ar apibūdinami anksčiau. Tokiu būdu bus bandoma išvelgti ir aprašyti, kaip akcijų samprata keitėsi (o galbūt nesikeitė).

Sisteminės analizės metodas padės pažvelgti į tyrimo objektą platesniame kontekste ir susidaryti į jį požiūrį kaip į didesnės sistemos dalį. Šis tyrimo metodas taip pat gali padėti pastebėti ir aprašyti problemas, kurias sunku atrasti nagrinėjant siauresnę temą, nes dažnai problema egzistuoja ne tik siauroje temoje, o platesniame kontekste, o tai pastebėti galima tik matant ir suprantant sisteminius ryšius.

Ankstesni moksliniai darbai šia tema (darbo originalumas) ir svarbiausi šaltiniai

Yra nemažai mokslinių darbų apie akcijas, jų funkcijas, ribojimus ir kitas akcijų kategorijas, taip pat jų atribojimą nuo kitų finansinių priemonių, susiejimą su įvairiais visuomeniniais ir ekonominiais reiškiniiais (Žr. išnašą Nr. 1), tačiau mokslinių darbų būtent apie akcijų sampratą, jos įvairovę ir kaip visa tai atsispindi bendrovių teisės kontekste nėra. Lyginamąją analize paremtas darbas būtų naudingas instrumentas toliau plėtoti šią temą.

Svarbiausi šaltiniai, kuriais bus remiamasi šiame darbe yra Lietuvos Respublikos ir kitų pasirinktų valstybių oficialūs galiojantys norminiai aktai – daugiausia įstatymai (Jungtinės Karalystės *The Companies Act 2006*, Nyderlandų Karalystės *Burgerlijk Wetboek*, Vokietijos Federacinės Respublikos *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* ir *Aktiengesetz*, Jungtinių Amerikos Valstijų *The Code of Laws of the United States of America*). Taip pat bus remiamasi tiek kelių Lietuvos autorių (R. Norvaišienė, E. Valakevičius ir kt.), tiek užsienio autorių (B. Pettet, A. Cahn, ir kt.) doktrinine literatūra – knygomis ar vadovėliais, kuriose autoriai aprašo akcijas, jų reikšmę, funkcijas ir susijusius klausimus. Keliose darbo dalyse remiamasi Lietuvos ir kitų valstybių (Jungtinės Karalystės, Jungtinių Amerikos Valstijų) teismų praktika – t.y. būtent tais teismų sprendimais, kuriuose teismas aiškina akcijų sampratą, taip pat tarptautinę reikšmę turinčiais dokumentais (*European Model Company Act – EMCA*). Galiausiai, remiamasi žodynais, internetinėmis svetainėmis ir visuomenės apklausa.

1. AKCIJŲ SAMPRATA LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINĖJE SISTEMOJE

1.1. Įstatyminė akcijų samprata

Visų pirma reikia paminėti, kad „oficiali“, jeigu ją galima taip pavadinti, akcijos samprata Lietuvoje yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme (toliau – „**Akcinių bendrovių įstatymas**“) bei Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – „**Civilinis kodeksas**“)³. Įstatymo aktualioje galiojančioje redakcijoje, 40 straipsnyje parašyta, kad „akcija – tai vertybiniai popieriai, patvirtinantys jų savininko (akcininko) teisę dalyvauti valdant bendrovę, jeigu įstatymai nenustato ko kita, teisę gauti dividendą, teisę į dalį bendrovės turto, likusio po jos likvidavimo ir kitas įstatymų nustatytas teises.“⁴

Iš esmės atrodo, kad akcijos apibrėžime, įtvirtintame Akcinių bendrovių įstatyme, yra nurodytos visos jos pagrindinės funkcijos ir suteikiamos teisės, tačiau jų reikšmė nėra iki galo atskleidžiama, nes į šį apibrėžimą įeina ir kitų terminų, kurie nėra paaiškinti Akcinių bendrovių įstatyme. Todėl apibrėžimas bus nagrinėjamas lingvistiniu tyrimo metodu, siekiant išsiaiškinti, ką reiškia kiekviena sąvoka, paminėta apibrėžime.

Akcija kaip vertybinis popierius. Įdomu tai, kad Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatyme⁵ nėra tiesiogiai pateikiama vertybinio popieriaus sąvoka. Nors įstatyme yra pateikiamos net penkiasdešimt devynios įvairios sąvokos, tačiau tarp jų nėra parašyta, kas yra vertybinis popierius. Tačiau galbūt tai įmanoma paaiškinti tuo, kad šio įstatymo paskirtis yra įtvirtinti prospekto rengimo, patvirtinimo ir paskelbimo sąlygas, taip pat kitus susijusius reikalavimus, o pati vertybinio popieriaus sąvoka yra pateikta Civiliniame kodekse, todėl ji nėra kartojama. Civilinio kodekso pirmos knygos 1.101 straipsnyje nustatyta, kad „Vertybinis popierius, kaip civilinių teisių objektas, – tai dokumentas, patvirtinantis jį išleidusio asmens (emitento) įsipareigojimus šio dokumento turėtojui. Vertybinis popierius gali patvirtinti dokumento turėtojo teisę gauti iš emitento palūkanų, dividendų, dalį likviduojamos įmonės turto ar emitentui paskolintų lėšų (akcijų, obligacijų ir kt.), teisę ar pareigą atlygintinai ar neatlygintinai įsigyti ar perleisti kitus vertybinius popierius (pasirašymo teises, būsimuosius sandorius, opcionus, konvertuojamas obligacijas ir kt.), teisę gauti tam tikras pajamas ar pareigą sumokėti, pasikeitus vertybinių popierių rinkos kainoms (indeksui ir kt.). Vertybiniu popieriumi taip pat laikomas dokumentas, kuriuo tiesiogiai pavedama bankui išmokėti tam tikrą pinigų

³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262, 77-0, 80-0, 82-0 (suvestinė 2016-01-01 redakcija), 1.102 str.

⁴ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 40 str.

⁵ Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2007, Nr. 17-626.

sumą (čekiai) ar kuris patvirtina pareigą sumokėti tam tikrą pinigų sumą šiame dokumente nurodytam asmeniui (vekseliai) arba kuris įrodo nuosavybės teisę į prekes (prekiniai vertybiniai popieriai), taip pat dokumentas, patvirtinantis teisę ar pareigą įsigyti ar perleisti prekinis vertybinius popierius (išvestinis prekinis vertybinis popierius). Įstatymų numatytais atvejais leidžiami nematerialūs vertybiniai popieriai, kurie yra pažymimi (įtraukiami į apskaitą) vertybinių popierių sąskaitose.”⁶ Toks įstatyminis apibrėžimas labai plačiai apibrėžia, kas gali būti vertybiniu popieriumi. Iš esmės tai yra aprašyti požymiai, kuriuos turint, dokumentas gali būti laikomas vienos ar kitos rūšies vertybiniu popieriumi. Civilinis kodeksas taip pat nurodo, kad vertybiniai popieriai gali būti kelių rūšių: vardiniai, pareikštiniai arba orderiniai, taip pat gali būti piniginiai, nusoavybės ir prekiniai vertybiniai popieriai.⁷ Svarbus ir šių rūšių paaiškinimas: „Piniginis vertybinis popierius suteikia teisę gauti jame nurodytą pinigų sumą (čekis, vekselis, obligacija)”⁸, „Nuosavybės vertybinis popierius suteikia teisę dalyvauti valdant įmonę, patvirtina įmonės kapitalo turėjimą ir suteikia teisę gauti dalį įmonės pelno (akcijos ir akcijų sertifikatai ir kt.), išskyrus įstatymų numatytas išimtis”⁹, „Prekinis vertybinis popierius suteikia nuosavybės teisę į prekes, taip pat teisę gauti prekių (konosamentas, sandėliavimo dokumentas ir kt.)”¹⁰ Taigi Civilinio kodekso 1.101 straipsnio 7 dalyje paminėtos ir akcijos – aiškiai nurodyta, kad akcija yra laikoma nuosavybės vertybiniu popieriumi. Žiūrint į Civilinio kodekso 1.102 straipsnio 1 dalį, galime matyti, kad akcijos apibrėžimas iš esmės nesiskiria nuo apibrėžimo, pateikto Akcinių bendrovių įstatyme (nurodytas tekste aukščiau). Akcinių bendrovių įstatyme pavartotas žodis „bendrovė”, o Civiliniame kodekse žodis „įmonė”, tačiau kadangi šie žodžiai yra sinonimai, reikšmė nesikeičia.

Kaip ir pinigai, vertybiniai popieriai gali būti naudojami įvairiems tikslams, kuriems gali būti vartojami ir pinigai (valiuta): kaip mokėjimų ar kitokių atsiskaitymų už prekes ar paslaugas priemonė (įvykdyti piniginę prievolę), taip pat kaip tam tikrų prievolių užtikrinimo garantija, vertybiniai popieriai gali būti ir perkami ar parduodami kaip objektas.¹¹ Tai reiškia, kad akcija yra pilnavertis civilinėje teisinėje apyvartoje esantis objektas, už kuriuo galima tiek atsiskaityti už tam tikras prekes ar paslaugas (jeigu taip susitariama), ar naudoti kaip prievolės užtikrinimo priemonę.

⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262, 77-0, 80-0, 82-0 (suvestinė 2016-01-01 redakcija)

⁷ Ibid., 1.101 str. 4 ir 5 d.

⁸ Ibid., 1.101 str. 6 d.

⁹ Ibid., 1.101 str. 7 d.

¹⁰ Ibid., 1.101 str. 8 d.

¹¹ VAŠKELAITIS V., MARCIJONAS A., NEDZINSKAS Š., *Tarptautiniai atsiskaitymai*. Leidykla Eugrimas. 2006, p. 142.

Akcijos savininkas. Akcinių bendrovių įstatyme nurodytame akcijos apibrėžime minimas žodis „savininkas“, tačiau nėra nurodyta, ką ši sąvoka tiksliai reiškia. Savininkas – tai asmuo, kuriam koks nors turtas priklauso nuosavybės teise. Jeigu jam turtas nepriklauso nuosavybės teise, pvz. Asmuo turtą tik nuomojasi, jis nėra savininkas, o yra nuomininkas. Civilinis kodeksas nurodo, kad nuosavybės teisė tai „teisė savo nuožiūra, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų, valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti.“¹²

Reikėtų nustatyti ir **turto sąvoką**. Civiliniame kodekse turto sąvokos nėra, nors ji pakankamai plačiai vartojama. Visgi yra kitų įstatymų, kurie pateikia turto sąvoką. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas nurodo, kad turtas yra „materialios, nematerialios ir finansinės vertybės, kurios gali būti rinkos sandorių objektas.“¹³ Kitame įstatyme – Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme - numatyta, kad turtas yra „daiktai, pinigai, vertybiniai popieriai, kitos finansinės priemonės, kitas turtas bei turtinės teisės, intelektinės veiklos rezultatai, informacija, veiksmai ir veikslių rezultatai, taip pat kitos turtinės ir neturtinės vertybės.“¹⁴ Pastarasis apibrėžimas yra žymiai platesnis. Tačiau doktrinoje pripažįstama, kad turtu iš esmės yra laikoma tokie objektai, kurie turi tam tikrą vertę. Vertė gali tiek ekonominė, tiek kitokia objektyvi vertė, taip pat objektas turi galėti dalyvauti civilinėje apyvartoje.¹⁵

Akcijos savininkui suteikiamos teisės. Teisė dalyvauti bendrovės valdyme. Toliau nagrinėjant akcijos bruožus, nurodytus įstatyminiame apibrėžime, galima daryti prielaidą, kad svarbiausia teisė, suteikiama akcijos turėtojui, yra teisė dalyvauti bendrovės valdyme. Tokia teisė yra nurodyta pirmoji akcijos apibrėžime. Tai pagrindinė ir labiausiai akcijų savininkų vertinama teisė, nes faktas, kad asmuo nuosavybės teise turi tam tikrą dalį bendrovės, atveria galimybes naudotis ir kitomis teisėmis – t.y. balsavimo akcininkų susirinkimuose, taip nulemiant vieną ar kitą priimamą strateginį sprendimą, taip pat teisę į dividendus, kuriuos išmokant bendrovės akcininkams, šie gauna pajamas. Taip gali būti daroma reali įtaka tiek finansiniams, tiek strateginiams bendrovės sprendimams. Žinoma, kad reali įtaka galėtų būti daroma, asmuo (savininkas) turi turėti žymesnę akcijų dalį, kuri leistų jam daryti įtaką. Tai gali priklausyti tiek nuo akcijų nominalios vertės, tiek nuo kitų

¹² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262, 77-0, 80-0, 82-0 (suvestinė 2016-01-01 redakcija), 4.37 str. 1 d.

¹³ Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1999, Nr. 52-1672 (2013 m. liepos 13 d. redakcija), 2 str. 9 d.

¹⁴ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1997, Nr. 64-1502 (2014 m. liepos 17 d. redakcija), 2 str. 23 d.

¹⁵ JAKUTYTĖ A., *Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje*, ISSN 2029 – 2236. MRU. 2009 m.

veiksnių - pavyzdžiui, asmuo, turintis vieną (1) bendrovės akciją, gali turėti pakankamai žymią kontrolę, jeigu bendrovė turi išleidusi tik kelias akcijas, kurių nominali vertė yra didžiulė (lyginant su įstatinio kapitalo dydžiu), taip pat gali būti situacija, kad asmuo turintis šimtą (100) bendrovės akcijų, neturės jokios kontrolės, jeigu bendrovė yra išleidusi šimtus tūkstančių akcijų. Žinoma, dažniausiai smulkūs akcininkai, kurie neturi kontrolės, neturi ir negali daryti jokios žymesnės įtakos įmonės sprendimams, kuriuos priima valdyba ar vadovai, todėl ši akcijos sampratoje paminėta teisė kartais yra tik teorinė. Kiti veiksniai, nuo kurių gali priklausyti daroma įtaka bendrovei gali būti tokie kaip kitų akcininkų veto teisės, taip pat gali susiklostyti situacija, kad akcijos savininkui priklausanti bendrovės akcija nesuteikia balsavimo teisės. Todėl kiekvieną kartą reikia įvertinti visus aspektus, kurie gali daryti įtaką bendrovės valdymo teisei, o ne tik spręsti apie įtaką bendrovės valdymui, žinant turimų akcijų skaičių.

Kaip dar gali pasireikšti įtakos darymas bendrovės valdymui? Įtaka daroma, kai asmuo, turintis bendrovės akcijų (kurioms suteikia teisę balsuoti), balsuodamas visuotiniame akcininkų susirinkime ir pritardamas ar nepritardamas tokiems sprendimams kaip bendrovės valdybos narių patvirtinimas ar keitimas, taip pat pritardamas ar nepritardamas pertvarkymams, susijusiems su bendrovės struktūra (pvz. sprendimas priimti naują vadovą į darbą, daryti investiciją ar kt.). Iš esmės tai gali būti bet kokie klausimai ar sprendimai, kurių kompetencija numatyta visuotiniam akcininkų susirinkimui. Svarbiausi iš jų yra tokie kaip bendrovės įstatų keitimas, stebėtojų tarybos rinkimas ar atšaukimas, valdybos rinkimas ar narių atšaukimas, bendrovės vadovo rinkimas ar atšaukimas, įvairūs sprendimai dėl naujų daromų investicijų ir naujai išleidžiamų ar jau esamų akcijų ir kiti.¹⁶

Europos Sąjungos institucijos – Europos Parlamentas ir Europos Taryba – taip pat pripažįsta, kad akcininkui suteikiama balsavimo teisė yra viena iš svarbiausiųjų. Šių ES organų priimta direktyva Nr. 2007/36/EB dėl naudojimosi tam tikromis akcininkų teisėmis bendrovėse, kurių akcijos įtraukos į prekybą reguliuojamoje rinkoje, numato, kad direktyva priimta siekiant palaikyti Europos Komisijos ketinimą stiprinti akcininkų teises, o tai daryti didinant skaidrumą, taip pat užtikrinti akcininkų balsavimo teises ir pasirinkimus (pvz. balsavimas pagal įgaliojimą).¹⁷ Taip pat pabrėžiamas tikslas įtvirtinti akcininkų, kurių akcijos jiems suteikia balsavimo teises, galimybę pasinaudoti šiomis

¹⁶ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 20 str.

¹⁷ Europos Parlamento ir Europos Tarybos direktyva 2007/36/EB, 2007 m. liepos 11 d., dėl naudojimosi tam tikromis akcininkų teisėmis bendrovėse, kurių akcijos įtraukos į prekybą reguliuojamoje rinkoje, p. 1, (2)

teisėmis.¹⁸ Ši direktyva yra vienas iš pavyzdžių, kad akcininkų turima balsavimo teisė ir galimybės daryti įtaką bendrovės valdymui teisės yra svarbios ir tarptautiniu lygmeniu, ne tik Lietuvoje.

Taip pat pabrėžtina, kad yra užsienio autorių, kurie mano, kad akcininkų teisės gali būti skirstomos į kategorijas, iš kurių viena yra fundamentaliosios akcininkų teisės, o prie šios kategorijos yra priskiriama ir akcininko teisė balsuoti visuotiniame akcininkų susirinkime (autorius susiaurindamas šią sritį tai apibrėžia kaip teisę „rinkti bendrovės valdymo organų narius“).¹⁹ Taip pat autorius priskiria teisę parduoti savo akcijas prie fundamentaliųjų akcininkų teisių. Tiesa, minėto autoriaus nuomone, tiek akcininkų teisė balsuoti (rinkti bendrovės valdymo organų narius), tiek teisė parduoti savo akcijas yra fundamentaliosios ne konstitucinės teisės prasme, t.y. nereiškia vienos iš prigimtinių teisių, suteikiamos žmogui gimus, o yra fundamentaliosios bendrovių teisės prasme ir minėtos teisės yra pradinės, pagrindinės, principinės ir giliai išsąknyjusios. Tai tik patvirtina, kad akcijos apibrėžime įtvirtinta teisė daryti įtaką bendrovės valdymui – t.y. balsuoti – yra viena iš pagrindinių, todėl svarbesnė už kitas teises, kurias suteikia akcija. Taigi nors įmonės kasdieninius reikalus tvarko ir sprendimus priima jos išrinktas vadovas ar valdyba, kurių kompetencijos yra aiškiai apibrėžtos Akcininių bendrovių įstatyme, tačiau norima pasakyti, kad ir akcininkų vaidmuo kasdieninių reikalų tvarkymui yra svarbus, todėl kad yra tampri sąsaja tarp vadovo ar valdybos ir akcininkų. Akcininkai turi teisę paskirti vadovą ir/ar valdybos narius, todėl visgi galima teigti, kad akcininkai daro realią įtaką ir bendrovės kasdieninių reikalų tvarkymui bei sprendimų priėmimui. Taip pat akcininkų įtaka pasireiškia tuo, kad akcininkams, esant nepatenkintiems bendrovės vadovo sprendimais ar vadovavimu, jie gali šį nušalinti ir paskirti naują vadovą, priimdami atitinkamą akcininkų sprendimą.

Taip pat, kalbant apie akcijų savininkų turimą teisę daryti įtaką bendrovės valdymui, reikia paminėti, kad užsienio autoriai pabrėžia bendrovės valdymo ir bendrovės nuosavybės atskyrimą.²⁰ Tačiau tai dažnai negalioja Lietuvoje. Valdymo ir nuosavybės atskirumo principas (primena valdžių padalijimo principą valstybės valdyme) skatina skaidrumą ir geresnę bendrovės kontrolę, nes padeda užtikrinti, kad nebus viršijamos kompetencijos, kiekvienas organas turi savo kompetenciją, kuri yra aiškiai

¹⁸ Europos Parlamento ir Europos Tarybos direktyva 2007/36/EB, 2007 m. liepos 11 d., *dėl naudojimosi tam tikromis akcininkų teisėmis bendrovėse, kurių akcijos įtrauktos į prekybą reguliuojamoje rinkoje*, p. 1, (3)

¹⁹ VELASKO J. „*The Fundamental Rights of the Shareholder*“. University of California. Davis Law Review, Vol. 40, 2006-2007, p. 409.

²⁰ KLEIN W. A., COFFEE J. C., *Business Organization and Finance: Legal and Economic Principles* (9 leidimas), p. 109.

apibrėžta Akcinių bendrovių įstatyme. Nepaisant to, kad asmenims, kurie turi akcijų, „priklauso“ bendrovė, jie neturi teisės jos visapusiškai valdyti verslą. Valdyti verslą gali vadovas arba valdyba, priklausomai nuo to, kaip valdymas yra apibrėžtas bendrovės steigimo dokumentuose. Nors nėra tikslios statistikos, tačiau Lietuvoje yra tendencija, ypač kalbant apie smulkias ir naujai įsikūrusias įmones, kad akcininkas yra ir bendrovės vadovas. Tai paneigia skaidrumo ir valdymo atsvaros principus²¹, tačiau, iš kitos pusės, suteikia dar didesnę bendrovės kontrolę akcininkui.

Akcijos savininkui suteikiamos teisės. Teisė į dividendus. Įstatyminė akcijos samprata nurodo ir tai, kad akcijos savininkas turi teisę į dividendus, gaunamus iš bendrovės veiklos. Tam, kad suprasti, kokią tiksliai teisę gauna akcijos savininkas, reikia nustatyti, kas yra dividendas. Akcinių bendrovių įstatymas pateikia dividendo apibrėžimą, kuriame nustatyta, kad „Dividendas – akcininkui paskirta pelno dalis, proporcinga jam nuosavybės teise priklausančių akcijų nominaliai vertei.“²² Yra autorių, kurie, remdamiesi Civiliniu kodeksu ir Akcinių bendrovių įstatymu, formuluoja panašų dividendų apibrėžimą – „dividendas – tai fiziniam ar juridiniam asmeniui, įsigijusiam tam tikros bendrovės akcijų, paskirta pelno dalis, proporcinga tam asmeniui nuosavybės teise priklausančių akcijų nominaliai vertei“.²³ Taip pat įstatymas numato kelis svarbius ribojimus – t.y. kad dividendai gali būti išmokami tik pinigais²⁴, taip pat yra labai svarbu nustatyti, ar akcijos savininkui priklauso teisė į dividendą, nes juos gauti turi tik asmenys, kurie „visuotinio akcininkų susirinkimo, paskelbusio dividendus, dienos pabaigoje (akcinėje bendrovėje – teisių apskaitos dienos pabaigoje) buvo bendrovės akcininkai ar kitokiu teisėtu pagrindu turėjo teisę į dividendus.“²⁵ Nuosavybės teisė į akciją (akcijas) ir jų apmokėjimas yra esminė sąlyga, nes tik akcininkas, kuriam nuosavybės teise priklauso akcija (akcijos), gali siekti įgyvendinti savo teisę į dividendus. „Akcininku tampa asmuo, kuris įsigyja bendrovės akcijų, arba investuotojas, kuris nusprendžia investuoti į bendrovės akcijas. „Įsigijimas“ reiškia, kad asmuo sumoka tam tikrą atlygį už įsigyjamą akcijas ir jų suteikiamas turtines ir neturtines teises, t. y. akcija yra apmokama. Akcijų apmokėjimas yra jų emisijos kainos apmokėjimas. Akcijos gali būti apmokamos pinigais ar akcijas apmokančiam asmeniui nuosavybės teise priklausančiais nepiniginiais įnašais.

²¹ TRICKER R. I., *Corporate Governance: Principles, Policies, and Practices*. Oxford University Press, 2015, p. 45

²² Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 60 str.

²³ VAŠKELIS V., MARTIŠIŪTĖ V., *Dividendai ir jų mokėjimas: teisinis vertinimas*, priimta publikuoti 2010.06.30, ISSN 1392-1274, Teisė, 2010, p. 2

²⁴ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 60 str. 6 d.

²⁵ *Ibid.*, 60 str. 7 d.

Akcijos laikomos apmokėtomis, kai jas pasirašęs asmuo įmoka paskutinį piniginį įnašą ar perduoda visą akcijų pasirašymo sutartyje nurodytą nepiniginį įnašą bendrovės nuosavybėn.^{26,27}

Dažnas reiškiny, kad bendrovė, tais apskaitiniais metais, kuriuos pabaigia turėdama pelno, nusprendžia neišmokėti dividendų – t.y. akcininkų susirinkimas priima sprendimą pelno neskirstyti. Tokiam sprendimui (paskirstyti pelną) reikia bent 2/3 balsų daugumos, kad sprendimas būtų priimtas.²⁸ Taigi tie, kurie nesutinka neskirstyti pelno, gali nebalsuoti „už“ tokį sprendimą. Doktrinoje yra nuomonė, kad „smulkieji akcininkai, sudarantys nedidelį procentą balsų bei norintys gauti dividendų ir balsuojantys prieš sprendimą nemokėti dividendų, tokiu būdu gali neleisti pasiekti 2/3 balsų daugumos ir blokuoti jiems nepalankaus bei jų interesus pažeidžiančio sprendimo priėmimą. Tai praktiškai vienintelis teisinis būdas smulkiesiems akcininkams daryti įtaką sprendžiant dividendų mokėjimo klausimą.“²⁹ Taigi manytina, kad akcijos sampratoje įrašant ir akcininkų teisę į dividendus, tai daroma norint tvirčiau saugoti akcininkų teises ir interesus, nes ši teisė laikoma viena iš svarbiausių ir labiausiai ginamų. Jos pabrėžimas akcijų sampratoje padeda užtikrinti, kad ši teisė nepaliekama nuošalyje ir ja akcininkai dažniausiai pasinaudos, jeigu tik turės tam galimybę.

Teisė į dalį bendrovės turto, likusio po jos likvidavimo. Tai dar viena svarbi teisė, kuri yra suteikiama asmeniui, turinčiam bendrovės akcijų. Svarbi todėl, kad tai yra viena iš turtinių akcininkų teisių. Bendrovės likvidavimą galima pavadinti *ultima ratio* priemone, naudojamą tuomet, kai bendrovės akcininkai nusprendžia, kad nebenori tęsti bendrovės veiklos (taip pat nenori ir perduoti akcijų kitiems asmenims, nors tai būtų paprastesnis būdas gauti pinigus už bendrovės dalį), arba bendrovė yra nemoki ir nebegali tęsti savo veiklos dėl priežasties, kad nebegali toliau vykdyti savo prievolių ir kasdieninės veiklos.

Akcinių bendrovių įstatymas nurodo tvarką, pagal kurią privalo vykti bendrovės likvidavimo procesas. Pats procesas yra griežtai reglamentuotas (privalo būti paskirtas likvidatorius ir kt. taisyklės), tačiau įstatymas nustato ir tai, kad akcininkas savo turto dalį, likviduojant bendrovę, gauna pats paskutinis. Todėl šią teisę galima pavadinti šiek tiek apribota – ji akcininkui negarantuoja, kad turto dalis bus grąžinta akcininkui

²⁶ VAŠKELIS V., MARTIŠIŪTĖ V., *Dividendai ir jų mokėjimas: teisinis vertinimas*, priimta publikuoti 2010.06.30, ISSN 1392-1274, Teisė, 2010, p. 13

²⁷ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 60 str. 6 d.

²⁸ Ibid., 28 str. 1 d., 5 p.

²⁹ VAŠKELIS V., MARTIŠIŪTĖ V., *Dividendai ir jų mokėjimas: teisinis vertinimas*, priimta publikuoti 2010.06.30, ISSN 1392-1274, Teisė, 2010, p.14

bendrovės likvidavimo atveju. O tik įtvirtina taisyklę, kad jeigu bendrovė turi pakankamai turto, kad atsiskaitytų su savo (1) darbuotojais, (2) kitais kreditoriais, (3) akcininkais, kurie turi privilegijuotų akcijų su kaupiamuoju dividendu; tuomet likviduojant bendrovę likęs turtas yra proporcingai paskirstomas likusiems akcininkams pagal turimų akcijų kiekį.³⁰ Galima daryti išvadą, kad teisė į dalį bendrovės turto, likusio po jos likvidavimo, yra viena esminių, nes tai užtikrina tai, kad akcininkai susigrąžins likusią investicijų, padarytų į bendrovę, dalį – steigiant bendrovę (ar perperkant akcijas iš kito akcininko) reikėjo apmokėti akcijas, o likviduojant ją – šios lėšos turi grįžti akcininkui, jeigu atsiskaityta su kreditoriais, kurie yra pirmesni atsiskaitymo eilėje.

Įstatyminės akcijos sampratos apibendrinimas. Taigi iš įstatyminio akcijos apibrėžimo, nurodyto tiek Akcinių bendrovių įstatyme³¹, tiek Civiliniame kodekse³², galima spręsti, kad įstatymų leidėjas Lietuvoje akciją suprantą kaip nuosavybės vertybinį popierių, kuris jo teisėtam turėtojui suteikia tam tikras numatytas teises. Kadangi kelios akcininko teisės numatytos ir pačiame apibrėžime, galime teigti, kad įstatymų leidėjas jas laiko svarbiausiomis ir labiausiai saugotinomis. Viena iš jų yra neturtinė – teisė dalyvauti bendrovės valdyme, kitos dvi – turtinės – teisė į bendrovės pelno dalį, t.y. dividendą, ir teisė į likviduojamos bendrovės turto dalį. Nepaisant to, kad Akcinių bendrovių įstatyme³³ yra išvardinta ir daugiau turtinių bei neturtinių teisių, kurios yra suteikiamos akcininkams, tačiau įstatymų leidėjas, galimai remdamasis esama ir dažniausia praktika, apibrėžė akcijos sampratą būtent taip – paminėdamas tik tris akcininkų teises. Taigi tokio sprendimo reikšmė bendrovių teisėje yra tokia, kad tiek akcininkai, tiek įstatymo leidėjai šias teises išskiria iš kitų ir laiko jas svarbiausiomis, todėl ir labiausiai saugomomis.

1.2. Doktrinoje paminėta akcijų samprata

Be įstatyminio apibrėžimo, yra ir kitų autorių, kurie pateikia savo akcijų apibrėžimą. Štai R. Norvaišienė savo knygoje „Įmonės investicijų valdymas“ nurodo, kad akcija yra „nuosavybės vertybiniai popieriai, pažymintys jų savininkų dalį bendrovės įstatiniame kapitale ir suteikiantys jiems turtines bei neturtines teises.“³⁴ Taigi autorė taip pat pamini, kad akcija yra visų pirma vertybinis popierius, patikslina, kad tai būtent nusavybės vertybinis popierius, o vėliau pamini ir jos manymu svarbiausią akcijos sąvybę – kad

³⁰ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 73 str. 13 d.

³¹ Ibid., 40 str. 1 d.

³² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262, 77-0, 80-0, 82-0 (suvestinė 2016-01-01 redakcija), 1.102 str. 1 d., 2 d.

³³ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 15 str., 16 str.

³⁴ NORVAIŠIENĖ R., *Įmonės investicijų valdymas*. Kaunas: Technologija, 2006.

asmeniui, turinčiam bendrovės akcijų, jis tampa jos dalininkas (bendrasavininkis). Savo apibrėžime R. Norvaišienė, skirtingai nei įstatyminiame apibrėžime, nurodo, kad akcininkams suteikiamos ir kitos turtinės bei neturtinės teisės, jų tiksliai neįvardindama, nes tai nėra būtina – visgi jos visos yra išvardintos Akcinių bendrovių įstatyme. Tačiau apibrėždama akciją būtent tokiu būdu, tai suponuoja mintį, kad R. Norvaišienė nevertina kitų turtinių bei neturtinių teisių kaip vienu svarbesnių už kitas (pvz. Iš įstatyminio apibrėžimo galima numanyti, kad jame paminėtosios trejos akcininkų teisės visgi laikomos svarbiausiomis, o kitos nėra paminėtos). Tokios akcijos sampratos reikšmė bendrovių teisėje ir yra tokia, kad šiuo atveju akcentuojama nuosavybė į bendrovės (įstatinio kapitalo) dalį kaip reikšmingiausia akcijos sąvybė. Apie valdymą ar teisę daryti įtaką bendrovės strateginiams sprendimams nėra kalbama, o tik apie bendrovės dalies priklausymą asmeniui.

Doktrinoje yra ir daugiau skirtingų akcijos apibrėžimų. Štai knygoje „Investavimas finansų rinkose“ E. Valakevičius nurodo, kad akcijos yra „rizikingieji vertybiniai popieriai, kurie, nors ir nurodo tam tikra bendrovės nuosavybės dalį, tačiau jų turėtojui nežada jokių užtikrintų pajamų.”³⁵ Šis autorius taip pat savo pateiktoje akcijos sampratoje pažymi patį objektą – kad akcijos yra vertybiniai popieriai, tačiau, kitaip nei kiti autoriai ar įstatyminis apibrėžimas, nurodo dar vieną sąvybę – tai yra rizikingieji vertybiniai popieriai. Rizikingieji reiškia, kad akcijos gali būti investicinis įrankis ir rizikingas dėl tos priežasties, kad akcijų kaina gali labai stipriai kisti, priklausomai nuo įvairių veiksnių, tokių kaip bendrovės sėkmė, konkurencijos sąlygos, valstybės institucijų sprendimai ir kita. E. Valakevičius taip pat nurodo, kad pats akcijos turėjimo faktas nebūtinai reiškia, kad akcijos savininkas gaus kokias nors pajamas. Tikriausiai kalbama apie dividendus, nes nors ir akcininkas turi teisę į dividendą (bendrovės pelno dalį), tačiau dividendas bendru akcininkų sprendimu gali būti nemokamas. Todėl ši teisė į dividendą nėra garantija, kad ji bus visada įgyvendinama. O taip pat, negalima atmesti galimybės, kad funkcionuodama bendrovė patirs nuostolį – tuomet nebus iš ko paskirstyti dividendų. Tiesa, tokia akcijos samprata gerokai skiriasi nuo aukščiau aptartųjų, nes iš esmės neįvardina jokių kitų akcininkų teisių. Tokios akcijos samprata reikšminga tuo, kad pabrėžiama ne tik pozityvi akcijų turėjimo pusė, tačiau tokia nusoavybė vertinama ir iš kitos pusės – kaip rizikinga ir nebūtinai galinti būti naudinga akcijos savininkui.

Doktrinoje galima rasti ir kitokių akcijų apibrėžimų. Autorius G. Kancerevičius sako knygoje „Finansai ir investicijos“ nurodo trumpą ir lakonišką akcijos sampratą,

³⁵ VALAKEVIČIUS E., *Investavimas finansų rinkose*. Kaunas: Technologija, 2008.

teigdamas, kad akcija – tai „nuosavybės vertybiniai popieriai.”³⁶ Tokia akcijos samprata panaši į aukščiau darbe minėtą įstatyminę akcijos sampratą bei kitų autorių akcijos apibrėžimus tuo, kad taip pat apibūdinamas objektas – t.y. kad akcija yra vertybinis popierius, o tai padaroma ir patikslinant jo rūšį – nuosavybės (nes rūšių yra ir daugiau). Tačiau G. Kancerevičius apibrėžime nesiteikia vardinti jokių akcijos turėtojui suteikiamų turtinių ar neturtinių teisių. Tikriausiai todėl, kad autorius nemano, kad kurios nors akcininkui suteikiamos teisės yra ar gali būti svarbesnės viena už kitas, priešingai, nei galima spręsti iš įstatyminio ar kitų autorių akcijos apibrėžimų. Tokia akcijos samprata bendrovių teisėje gali reikšti tai, kad akcijų savininkai gali lygiomis teisėmis naudotis visomis jiems Akcinių bendrovių įstatymo ir kitų įstatymų suteikiamomis teisėmis. Tačiau tai nevisai atitinka realybę, nes gali susiklostyti situacija, kad akcijų savininkai yra nelygiavertėje padėtyje, pvz. Todėl, kad vieno akcininko akcijos jam suteikia teisę balsuoti visuotiniuose akcininkų susirinkimuose, o kitam akcininkui jo akcijos nesuteikia balsavimo teisės (pvz. yra privilegijuotosios) arba ši teisė apribota. Todėl nors manytina, kad tokia akcijų samprata norėta tik apibūdinti akciją kaip objektą, tačiau tai nėra visiškai tikslu.

1.3. Akcijų samprata kituose šaltiniuose

Lietuvių kalbos žodyne (elektroninėje versijoje) yra nurodoma dar šiek tiek kitokia akcijos samprata. Nurodoma, kad akcija yra „vertybinis popierius, duodantis dividendo; - A. Vien.”³⁷ Sutrumpinimas šalia apibrėžimo „A. Vien.” reiškia, kad tokia samprata žodyne pateikta iš Antano Vienuolio-Žukausko raštų (1882 – 1957 m.). Taip pat nurodoma, kad tai yra ekonominė sąvoka. Taigi tokia samprata yra šiek tiek pasenusi ir nėra visiškai tiksli bei atitinkanti dabartinę socialinę situaciją, nes, visų pirma, akcija nėra vien tik ekonominė kategorija, tai taip pat ir teisinė kategorija. Antra, negalime paneigti, kad akcija yra vertybinis popierius, tačiau kita A. Vienuolio-Žukausko akcijos sampratos dalis, kad ji duoda dividendo nėra tiksli, nes akcija jos savininkui nebūtinai visais atvejais suteikia pajamų (iš dividendų). Praktikoje gali pasitaikyti atvejų, kad dividendai nėra išmokami – tiek dėl to, kad nėra įmonėje pelno apskaitiniais metais, tiek dėl to, kad taip nutaria visuotinis akcininkų susirinkimas. O būtent tokia akcijos sampratoje norima pasakyti, kad akcija visais atvejais duoda pajamas akcininkui. Tai nėra teisės į dividendus

³⁶ KANCEREVIČIUS G., *Finansai ir investicijos*, Kaunas: Smaltija, 2009.

³⁷ Lietuvių kalbos žodynas (t. I-XX, 1941 – 2002 m.): elektroninis variantas, redaktorių kolegija: Naktinienė G., Paulauskas J., Petrokienė R., Vitkauskas V., Zabarskaitė J., Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005 (atnaujinta versija – 2008) – lkz.lt, ISBN 9986-668-98-0

paneigimas, šią teisę turi visi akcininkai, tačiau bendrovė neturi pareigos visais atvejais mokėti dividendus.

Kitame elektroninių terminų žodyne nurodoma, kad akcija yra „Vertybinis popierius, išleidžiamas akcinės bendrovės kaip ilgalaikio kapitalo didinimo priemonė.“³⁸ Vėliau šiame „e-terminų žodyne“ seka platesni paaiškinimai apie akcijų rūšis ir pajamų gavimo galimybę.

Štai kitas akcijos apibrėžimas, kuris yra pateikiamas Skandinaviško banko AB „Swedbank“ interneto svetainėje, nurodo, kad akcija yra „vertybiniai popieriai, patvirtinantys dalyvavimą akciniame kapitale ir suteikiantys jų savininkams turtines (pvz., gauti dividendus) ir neturtines teises (pvz., teisę dalyvauti bendrovės valdyme). Akcijos yra neterminuoti vertybiniai popieriai, todėl, norint atsiimti investuotas lėšas, akcijas reikia parduoti antrinėje rinkoje, paprastai - biržoje. Įsigijus akcijų, pajamų galima tikėtis iš kapitalo priaugio arba dividendų. Nė vienas pajamų šaltinių nėra garantuotas. Akcijų kaina priklauso nuo akcijų paklausos ir pasiūlos, jas išleidusios bendrovės veiklos rezultatų, šalies ir pasaulinės ekonomikos sąlygų.“³⁹ Tokia akcijos samprata, aprašyta banko „Swedbank“ interneto svetainėje yra žymiai išsamesnė nei įstatyminė ar anksčiau minėtosios šiame darbe. Žinoma, nurodomas objektas – akcija yra vertybinis popierius, taip pat niekuo neišsiskiriantis kelių turtinių ir neturtinių teisių, suteikiamų akcijų savininkams, įvardinimas. Tačiau yra ir kai kas naujo – bankas nurodo, kad tai yra neterminuoti vertybiniai popieriai, taip pat toliau rašo apie investicijas į akcijas bei jų kitas sąvybes – akcijų realizacija antrinėje rinkoje. Tokia sąvybė nebuvo apibrėžta anksčiau darbe minėtose akcijų sampratose. To reikšmė bendrovių teisėje gali būti tokia, kad tokia samprata skatina domėtis akcija ne tik kaip pajamų šaltiniu, siekiant gauti dividendus, tačiau pagalvoti ir apie kitą pajamų gavimo šaltinį iš akcijų – jų pardavimą antrinėje rinkoje. Teisė parduoti, žinoma, taip pat yra viena iš akcininkui suteikiamų teisių, kuria jis gali laisvai pasinaudoti.

Kelios ekonominės-finansinės interneto svetainės taip pat pateikia savo akcijos sampratą. Investavimo straipsnių ir diskusijų interneto svetainė-forumas *finansistas.net* akcijos sampratą sieja su bendrovės nuosavybės dalimi – „Įmonės akcijos atspindi jos visą nuosavybę (nuosavą kapitalą). Jei jūs turite įsigiję 100% bendrovės akcijų, jums priklauso visa įmonė, jei įsigyjate tik 33% procentus bendrovės akcijų, jums priklauso trečdalis įmonės (įmonė nedalijama), bei atitinkama dalis į valdymo balsus, dividendus ar

³⁸ Ekonomikos terminų žodynas e-terminai.lt, prieiga per internetą: < <http://e-terminai.lt/ekonomika/akcija> > [žiūrėta 2016-02-02]

³⁹ AB „Swedbank“ internetinė svetainė, prieiga per internetą: < <https://www.swedbank.lt/lt/pages/verslo/akcijos> > [žiūrėta 2016-02-01]

kitas išmokas.”⁴⁰ Taigi akcijos turėjimo faktas siejamas išimtinai su tam tikros bendrovės dalies priklausymu akcininkui. Taip pat paminimos turtinės akcininkų teisės, kurios įvardijamos ne kaip „teisės”, tačiau kaip „nuosavybė į” dalį valdymo balsų, dividendų bei kitų išmokų – vėl pabrėžiama akcija, kaip nuosavybę suteikianti.

Kita populiari ekonominė-finansinė interneto svetainė *investologija.lt* akciją supranta kaip „investavimą į verslą.”⁴¹ Tokioje akcijos sampratoje, pateikiamoje interneto svetainės kūrėjų, nėra minimų nei teisių, suteikiamų akcininkams, nei apibūdinamas objektas (vertybiniai popieriai). Tokį požiūrį galima pagrįsti tuo, kad tai yra interneto svetainė, siekianti aprašyti investavimo būdus ir rūšis, o akcija, visgi gali būti laikoma investicine priemone. Tokios akcijos sampratos reikšmė galėtų būti tokia, kad skatina asmenis (akcininkus ar būsimus akcininkus) pirkti akcijas ne siekiant daryti įtaką bendrovės strateginiams sprendimams, o domėtis jomis ir jas pirkti, siekiant spekuliuoti jomis antrinėse rinkose ir tokiu būdu gauti pajamas.

Kitoje knygoje – „Tarptautiniai atsiskaitymai”, nurodoma, kad akcija yra ne kas kita, o „vertybinis popierius, liudijantis jo turėtojo tam tikrą piniginę įmoką (indėlį) į akcinės bendrovės kapitalą. Akcijų turėtojui suteikiamos tam tikros asmeninės ir turtinės teisės: teisė gauti tam tikrą bendrovės pelno dalį (dividendus), dalyvauti bendruose akcininkų susirinkimuose, būti renkamu į bendrovės valdymo organus, gauti jam priklausančią dalį turto bendrovės likvidavimo atveju ir kt.”⁴² Šis apibrėžimas, ko gero, yra tiksliausias ir išsamiausias iš visų, iki šiol paminėtų šiame darbe. Tokia akcijos samprata atitinka tiek įstatyminę, tiek kitų anksčiau paminėtų autorių akcijų apibrėžimus, kuriose taip pat visų pirma apibrėžiamas objektas – t.y. kad akcija yra vertybinis popierius. Matomai šie autoriai laiko svarbiu dalyku, kad akcija liudija jos savininko įnašą į bendrovę, t.y. kad asmuo įdėjo tam tikrą pinigų sumą į bendrą bendrovės įstatinį kapitalą. Apibrėžimas taip pat nurodo ir, anot autorių, pagrindines akcijos savininkui suteikiamas teises – išvardijamos kelios tiek turtinės, tiek neturtinės teisės. Tačiau taipogi paminėtos tik kelios svarbiausios teisės – teisė į dividendus (mokamus tik tuo atveju, jeigu bendrovė gauna pelno), taip pat jau anksčiau aptarta teisė dalyvauti bendrovės valdyme (dalyvauti „bendruose susirinkimuose”, kas reiškia visuotinius akcininkų susirinkimus). Jokiuose anksčiau minėtuose akcijos apibrėžimuose nebuvo paminėta teisė

⁴⁰ Internetinė svetainė *finansistas.net*, prieiga per internetą: < <http://www.finansistas.net/akcijos.html> > [žiūrėta 2016-02-02]

⁴¹ Internetinė svetainė *investologija.lt*, prieiga per internetą: < <http://investologija.lt/investavimas/i-akcijas/investavimas-i-versla/> > [žiūrėta 2016-02-02]

⁴² VAŠKELAITIS V., MARCIJONAS A., NEDZINSKAS Š., *Tarptautiniai atsiskaitymai*. Leidykla Eugrimas. 2006, p. 174.

būti renkamu į bendrovės valdymo organus (pagal Akcinių bendrovių įstatymą⁴³, bendrovės valdymo organai yra valdyba ir vadovas). Nors ir nėra tiesiogiai paminėta Akcinių bendrovių įstatyme, tačiau tokia teisė egzistuoja – kiekvienas akcininkas taip pat gali būti tiek valdybos nariu, tiek pretenduoti į vadovo pareigas. Toks „susitapatinimas“ yra pakankamai dažnas Lietuvos verslo praktikoje, kai akcininkas ir vadovas yra tas pats asmuo. Kaip minėta anksčiau šiame darbe, tokios praktikos yra vengiama užsienyje, nes kitose Vakarų Europos valstybėse labiau propoguojamas „valdžių atskirumas“, tam tikras atsvarų principas, kad kiekvienas bendrovės organas turi skirtingas kompetencijas ir teises. Taigi tokia akcijos samprata, kokia yra pateikiama knygoje „Tarptautiniai atsiskaitymai“ yra viena plačiausių bei išsamiausių (iš visų, kurios anksčiau paminėtos šiame darbe), nurodanti tiek tiek turtines, tiek neturtines teises, o apibrėžimo gale nuoroda „ir kitas“ patvirtina, kad apibrėžime išvardintas teisių sąrašas nėra baigtinis. Tai yra plati akcijos samprata, todėl bendrovių teisėje tai padeda dar geriau apibrėžti ir įtvirtinti akcininkų turimas teises ir jų neignoruoti kaip nesvarbių.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, galima padaryti išvadą, kad Lietuvoje akcijos samprata visuose šiame darbe aptartuose šaltiniuose yra pakankamai panaši. Būtent dėl to, kad aptartuose šaltiniuose apibrėžimai yra labai panašūs vienas į kitą, negalima būtų daryti išvados, kad visuomenė supranta akciją skirtingomis reikšmėmis (t.y. kalbant apie akciją kaip vertybinį popierių, o ne analizuojant šį žodį lingvistiškai – visomis reikšmėmis, įskaitant akcijos reikšmę kaip nuolaidą ir kitas). Išanalizavus šaltinius, netgi galima teigti, kad akcija suprantama iš esmės vienodai.

Nepaisant šaltinio – ar tai būtų įstatyminis akcijos apibrėžimas, ar doktrininis, ar apibrėžimas, nurodytas internete – samprata pakankamai panaši, iš esmės, visų pirma, įvardijant, kad akcija yra vertybinis popierius, o vėliau išvardinant vieną ar kelias pagrindines akcijų savininkui suteikiamas teises. Vardijamos teisės apibrėžimuose dažnai kartojasi – tai parodo, kad tiek įstatymo leidėjas, tiek knygų autoriai, svarbiausiomis akcijos savininko teisėmis laiko teisę į dividendus, teisę balsuoti (ir tokiu būdu dalyvauti bendrovės valdyme) ir teisę į likviduojamos bendrovės dalį. Taip pat dažnai nurodoma (arba galima spręsti iš konteksto), kad suteikiamų teisių sąrašas nėra baigtinis, tiesiog apibrėžimuose paminėtos teisės yra numanomai svarbiausios ir labiausiai ginamos. Teko patikrinti ir išnagrinėti kelias akcijos sampratas, nurodytas ne įstatyme ir ne moksliniuose darbuose (ne straipsniuose ar knygoje), o nurodytas populiariose ekonominėse-finansinėse interneto svetainėse. Ten nurodyta samprata svarbi palyginimui, nes tai

⁴³ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 19 str.

parodo, kaip akciją supranta paprasti asmenys (galbūt didžioji visuomenės dalis), o nebūtinai mokslininkai ar su verslu susiję asmenys. Banko pateikiama samprata šiek tiek skiriasi – akcijos sampratą bandoma pateikti tokiu būdu, kad žmonės į ją žiūrėtų visų pirma kaip į investicinę priemonę. Ir tai galima logiškai paaiškinti. Tokia samprata skirta asmenims, kurie yra banko klientai ir naudojami jų siūlomomis paslaugomis, tarp kurių yra siūloma ir investuoti į bendrovių akcijas. Tokiu suvokimu bandoma paveikti savo tikslinę lankytojų auditoriją, kas yra suprantama – bankas siekia komercinių tikslų. Kitų interneto svetainių nurodoma reikšmė yra panaši – pabrėžiant arba suteikiamas teises, arba patį nuosavybės faktą. Išnagrinėjus minėtus šaltinius, galima padaryti išvadą, kad būtent tokia akcijos samprata, kuri sutinkama Lietuvos teisinėje sistemoje, doktrinoje ar visuomenėje skatina akcininkus žinoti savo teises ir jas ginti, domėtis jų apimtimi.

1.4. Akcijų samprata teismų praktikoje

Kadangi teismai yra svarbi teisinės sistemos dalis, svarbu išsiaiškinti, kaip jie apibrėžia akcijos sampratą. Nors teismai nekartą pasisakė akcijų ir įvairių jų suteikiamų teisių klausimais, taip pat egzistuoja nemažai teisminių ginčų dėl akcijų, tačiau nėra daug teismo pasisakymų konkrečiu akcijų sampratos klausimu.

Vis dėl to Lietuvos Aukščiausiasis teismas (toliau – „LAT“) keliose bylose, rezoliucinėje dalyje, dėl aiškumo bylos šalims, nurodė akcijos apibrėžimą, kuris skamba taip: „Akcija – tai vertybinių popierių rūšis, suteikianti teisę jos turėtojui (akcininkui) tam tikras turtines teises – gauti įmonės pelno dalį dividendais, teisę į dalį įmonės turto, likusio po jos likvidavimo, pirmumo teisę įsigyti bendrovės išleidžiamų akcijų, išskyrus atvejį, kai visuotinis akcininkų susirinkimas nusprendžia pirmumo teisę visiems akcininkams atšaukti, taip pat neturtines teises – dalyvauti visuotiniuose akcininkų susirinkimuose ir pagal akcijų suteikiamas teises balsuoti juose, kitas *įstatymuose* bei bendrovės įstatuose nustatytas teises (CK 1.102 straipsnis, ABĮ 15,16 straipsniai). Uždarosios akcinės bendrovės akcijos gali būti nematerialios arba materialios (ABĮ 40 straipsnio 8 dalis).“⁴⁴ Taigi teismas sukompiliavo du šaltinius, iš kurių suformavo šį apibrėžimą - tai Akcinių bendrovių įstatymas ir Civilinis kodeksas, išvardindamas tam tikras pasirinktas akcijų savininkams suteikiamas teises. Taip pat pamini ir išimtį, įtvirtintą įstatyme bei galimas akcijų rūšis. LAT akcijos sampratą apibrėžia šiek tiek plačiau nei įstatymai, tačiau manytina, kad tai daroma norint padėti ginčo šalims ir

⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 31 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-25-677/2015 / Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-582/2013 / Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus 2010 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-549/2010

teismams ateityje geriau ir plačiau suvokti akciją kaip teisinę kategoriją – kiek ir kokias teises ji suteikia.

Yra ir daugiau nutarčių, kuriose LAT apibrėžia akcijas, tačiau siauriau – „Akcijos – tai vertybiniai popieriai, suteikiantys teisę dalyvauti valdant įmonę, gauti įmonės pelno ir turto, likusio po jos likvidavimo, dalį ir kitas *įstatymų* nustatytas teises (*Akcinių bendrovių įstatymo* 40 straipsnio 1 dalis, *CK 1.102* straipsnio 1 dalis). Akcininkas, įgyvendindamas dalyvio turtines ir neturtines teises, savarankiškai siekia patenkinti savo kaip juridinio asmens dalyvio interesus.”⁴⁵ Tokia teismo nurodyta samprata tiesiog cituoja įstatyminę sampratą, nepasakydama nieko naujo – nei siaurindama ją, nei plėsdama, kaip aukščiau darbe minėtose LAT bylose. Teismas prie minėto apibrėžimo tik pamini akcininko, kaip juridinio asmens dalyvio, interesų tenkinimą kaip tikslą.

Taip pat egzistuoja teismo nutarčių, kuriose teismas nurodo akcijų rūšių sampratas: „materialios akcijos – tai pagal Vyriausybės nustatytus reikalavimus atspausdinti dokumentai, nematerialios – įrašai vertybinių popierių sąskaitose (*ABĮ 41* straipsnio 1 dalis).”⁴⁶ Minėti apibrėžimai nesiskiria nuo šių sampratų, įtvirtintų įstatyme, todėl teismas vėlgi nieko naujo nenurodo. Yra ir žymiai senesnių teismo nutarčių, kurios atitinkamai pagal laiką, kai buvo priimtos, įtvirtina šiek tiek kitokią akcijos sampratą: „Akcijos yra investicijų vertybiniai popieriai, pažymintys jų savininkų – akcininkų dalyvavimą bendrovės kapitale ir suteikiantys jiems turtines bei neturtines teises. Minėtas proporcingumo principas užtikrina akcininkų atitinkamai lygiavertę padėtį bendrovės valdyje.”⁴⁷ Tokia akcijos samprata yra cituojama iš senesnės redakcijos *Akcinių bendrovių įstatymo*.⁴⁸ Minėta samprata skiriasi nuo dabartinės aktualios redakcijos *Akcinių bendrovių įstatymo* įtvirtintos sampratos, tačiau nežymiai – aktualioje redakcijoje paprasčiausiai paminima daugiau akcijos turėtojui suteikiamų teisių, tačiau pilnas jų sąrašas visgi yra ne apibrėžime, o kituose įstatymo straipsniuose.

1.5. Akcijų samprata visuomenėje

Tam, kad patikrinti, kaip Lietuvos visuomenės nariai supranta kas yra akcija ir kokia jos reikšmė bendrovių teisėje, buvo atlikta žmonių apklausa, prašant jų atsakyti į klausimą

⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. gegužės 26 d. civilinėje byloje byloje Nr. 3K-3-280/2014 ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-101/2011

⁴⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-359/2009

⁴⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-451 / Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-471. Teismų praktika. 2001, 18

⁴⁸ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2000 m. liepos 13 d. redakcija), 41 str. 1 d.

„kas yra akcija?“ Buvo apklaustas trisdešimt vienas (31) respondentas⁴⁹, iš kurių visi turėjo savo nuomonę ir nė vienas apklaustasis neatsisakė atsakyti į užduotą klausimą.

Išanalizavus atsakymų visumą, galima padaryti išvadą, kad didžioji dalis apklaustų akcijos sampratą sieja su nuosavybės teise arba investavimu. Atlikta apklausa parodė, kad piliečių nuomonė nevisai atitinka įstatyminę akcijos sampratą, kuri nurodo, kad akcija yra „vertybiniai popieriai, patvirtinantys jų savininko (akcininko) teisę dalyvauti valdant bendrovę, jeigu įstatymai nenustato ko kita, teisę gauti dividendą, teisę į dalį bendrovės turto, likusio po jos likvidavimo ir kitas įstatymų nustatytas teises.“⁵⁰

Tuo tarpu didžioji dalis respondentų teigė, kad akcija yra tam tikra bendrovės dalis, kapitalo dalis ar vienetas (20). Taip pat buvo pasisakiusių, kad akcija yra dokumentas (3). Vos keli paminėjo, kad akcija yra vertybinis popierius (5). Taip pat nemaža dalis apklaustųjų akciją sieja su investicijomis – akcijų pirkimu, pardavimu, jų vertės kitimu, kas nėra minima įstatyminėje sampratoje. Pasitaikė ir visai skirtingų akcijos suvokimo atvejų, tokių kaip „priemonė suformuoti apsisprendimą“⁵¹ ar „tam tikra įkainota turto (nebūtinai materialaus) dalis, kuri nėra pastovi.“⁵² Visgi, galima padaryti išvadą, kad visuomenė bendrovės akciją supranta iš esmės teisingai – kad tai yra bendrovės nuosavybės dalį parodantis vienetas, tačiau nedidelė dalis paminėjo, kad ji suteikia tam tikras teises akcijas turintiems asmenims, kas yra akcentuojama Lietuvos įstatyminėje akcijos sampratoje.

⁴⁹ Respondentų sąrašas su atsakymais pridedamas kaip šio darbo priedas

⁵⁰ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 40 str.

⁵¹ Respondentas Karolis Bingelis

⁵² Respondentas Tadas Čiūdaras

2. AKCIJŲ SAMPRATA UŽSIENIO TEISINĖSE SISTEMOSE

Darbe keliama hipotezė, kad galbūt akcija yra suprantama skirtingai ne tik Lietuvoje, bet ir kitų valstybių teisinėse sistemose. Jeigu tai tiesa, reikėtų nustatyti, kokią reikšmę tai gali turėti bendrovių teisei. Šiame skyriuje bus nagrinėjama Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Nyderlandų Karalystės ir Jungtinių Amerikos Valstijų akcijos samprata. Bus nagrinėjama tiek kaip akcijos samprata yra apibrėžta minėtų valstybių įstatymuose, tiek kaip akciją supranta ir apibrėžia šių valstybių autoriai ir mokslininkai, kiti šaltiniai.

2.1. AKCIJŲ SAMPRATA JUNG TINĖS KARALYSTĖS TEISĖJE

Jungtinė Karalystė yra konstitucinė monarchija su parlamentine valdymo sistema.⁵³ Valstybė turėjo lyderiaujančią ekonomiką industrinės revoliucijos laikais, tačiau ir dabar turi didžiulę galią su savo ekonomikos, kultūros, karo, mokslo, politikos ir teisės įtaka tarptautiniu lygiu.⁵⁴ Šalis yra viena iš bendrosios teisinės tradicijos valstybių Europoje, todėl tinkama šalis analizei šiame darbe.

2.1.1. Akcijų samprata Jungtinės Karalystės įstatymuose

Atsižvelgiant į Lietuvos pavyzdį, manytina, kad „oficiali“ akcijos samprata Jungtinės Karalystės teisėje turėtų būti įtvirtinta įstatyme. Pagrindinis įstatymas, apibrėžiantis bendroves, akcininkus, jų teises bei pareigas, visus reikalavimus ir kitas nuostatas, susijusias su bendrovėmis, yra dabar galiojantis *The Companies Act 2006*⁵⁵. Šis įstatymas galėtų būti vadinamas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo atitiktimi Jungtinėje Karalystėje. Kadangi teisinės sistemos skiriasi bei Jungtinę Karalystę sudaro ne tik Anglija, tačiau ir Škotija, Velsas, Šiaurės Airija ir kitos smulkesnės teritorijos, *The Companies Act 2006* savo apimtimi yra žymiai platesnis ir numatantis daugiau nuostatų, lyginant su Akcinių bendrovių įstatymu Lietuvoje.

Kaip minėta, *The Companies Act 2006* yra labai didelės apimties – net 1300 straipsnių, surašytų 701 puslapyje. Nemažai nuostatų (540 – 657 straipsniai) skirta aprašyti akcijoms, bendroms charakteristikoms, jų suteikiamoms teisėms, akcijų rūšims, įstatiniam kapitalui, įsigyjimo bei pardavimo tvarkai, akcijų išleidimui bei panaikinimui ir kt. Tačiau išanalizavus šiuos skyrius matyti, kad akcijos sampratos šiame įstatyme nėra.

⁵³ *Europe: United Kingdom. The World Factbook*. Central Intelligence Agency, 2013 m. duomenys

⁵⁴ PAUL T. V., WIRTZ J. J., FORTMANN M., *Great power: Balance of Power*. State University of New York Press, 2005, ISBN 0791464016, 59, 282 psl.

⁵⁵ 2006 m. lapkričio 8 d. Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės parlamento priimtas įstatymas *The Companies Act 2006*, galiojantis Anglijoje, Velse, Škotijoje ir Šiaurės Airijoje, Chapter 46.

Yra rašoma tik apie akcijos kilmę (angl. *Nature of share*) – nurodoma, kad akcijos yra asmeninė nuosavybė (arba, Škotijoje – kilnojamas turtas), ir jos nėra laikomos nekilnojamoju turtu arba paveldo turtu.⁵⁶ Tai yra pakankamai keista, nes minėtas įstatymas yra labai platus ir daug apimantis, reguliuoja iš esmės visą Jungtinės Karalystės bendrovių teisę. Tuomet kyla klausimas, kodėl akcijos samprata nėra įtvirtinta šiame įstatyme. O galbūt akcijos samprata jame buvo įtvirtinta, tačiau ankstesnėje redakcijoje?

Ankstesnė redakcija – įstatymas, pavadinimu *The Companies Act 1985*.⁵⁷ Tai taipogi svarbiausias įstatymas, kuris buvo naudojamas bendrovių teisėje, nustatęs bendrovių teisinę registraciją, apibrėžęs bendrovių atsakomybę, jų vadovus, narius ir kitus klausimus. 117 – 220 straipsniai šiame įstatyme taip pat įtvirtina nuostatas apie akcijas ir kitus susijusius klausimus, tačiau ir juose nėra įtvirtinta akcijos samprata. Šiame įstatyme, labai panašiai kaip ir dabar galiojančioje naujoje įstatymo redakcijoje (*The Companies Act 2006*), yra nurodoma tik akcijos kilmė – kad akcija yra laikoma asmenine nuosavybe, ir negali būti laikoma nekilnojamoju turtu ar būti paveldo turtu, taip pat nurodyta, kad akcijomis gali būti prekiaujama (jos perkeliamos) tik tokiu būdu, kuris yra nurodytas bendrovės įstatuose.⁵⁸ Toliau seka nuostatos, nurodančios, kokia yra akcijų numeracijos registracijos tvarka. Taigi nutolstama nuo sampratos, o aiškinamos tik įvairios teisės ir nustatoma susijusių veiksmų atlikimo tvarka.

Vienintelės nuostatos, kurios atrodo yra arčiausiai akcijos sampratos, yra nuostatos, nurodančios, kad akcija yra „asmens, kuriam priklauso akcija, dalis bendrovėje.“ Tai pasakyta tiek dabartinėje galiojančioje redakcijoje – *The Companies Act 2006*⁵⁹, tiek prieš tai galiojusioje – *The Companies Act 1985*⁶⁰. Labai panašią reikšmę galima suvokti ir straipsniuose, kurie nurodo įstatinio bendrovių kapitalo formavimo tvarką. Ten yra nurodoma, kad bendrovės įstatinis kapitalas (angl. *Share capital*) yra padalintas į dalis – akcijas.⁶¹ O akcijos privalo turėti nurodytą nominalią vertę.⁶² Taigi

⁵⁶ 2006 m. lapkričio 8 d. Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės parlamento priimtas įstatymas *The Companies Act 2006*, galiojantis Anglijoje, Velse, Škotijoje ir Šiaurės Airijoje, Chapter 46., 541 straipsnis

⁵⁷ 1985 m. kovo 11 d., Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės parlamento priimtas įstatymas *The Companies Act 1985*, galiojęs Anglijoje, Velse, Škotijoje ir Šiaurės Airijoje, Chapter 6.

⁵⁸ *Ibid.*, 182 straipsnis

⁵⁹ 2006 m. lapkričio 8 d. Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės parlamento priimtas įstatymas *The Companies Act 2006*, galiojantis Anglijoje, Velse, Škotijoje ir Šiaurės Airijoje, Chapter 46, 541 straipsnis

⁶⁰ 1985 m. kovo 11 d., Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės parlamento priimtas įstatymas *The Companies Act 1985*, galiojęs Anglijoje, Velse, Škotijoje ir Šiaurės Airijoje, Chapter 6, 182 straipsnis.

⁶¹ 2006 m. lapkričio 8 d. Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės parlamento priimtas įstatymas *The Companies Act 2006*, galiojantis Anglijoje, Velse, Škotijoje ir Šiaurės Airijoje, Chapter 46, 4(2) straipsnis, 10(2) straipsnis.

⁶² *Ibid.*, 10(4)(a-b) straipsnis

galima teigti, kad bendraja prasme akcija Jungtinės Karalystės įstatymuose suvokiama kaip bendrovės dalis, kuri priklauso akcininkui (yra išimčių – gali priklausyti pačiai bendrovei⁶³). „Dalis” reiškia nuosavybės teisę, t.y. kad bendrovė priklauso akcininkams. Iš *The Companies Act 2006* bendro konteksto galima suprasti, kad akcijų turėtojams yra suteikiamos tam tikros teisės – tokios kaip informacijos gavimo teisės (146 – 151 straipsniai), pirmenybės teisė į naujai išleidžiamas bendrovės akcijas (560 – 573 straipsniai), balsavimo teisės (153 straipsnis), teisė į dalį bendrovės pelno ir kt.

Apibendrinant pasakytina, kad galiojančioje *The Companies Act 2006* redakcijoje nėra tiesiogiai įtvirtinta akcijos samprata, o aprašyti tik tam tikri aukščiau paminėti akcijos požymiai – t.y. kad akcija yra bendrovės turto dalis, suteikianti tam tikras teises jos turėtojams. Tokią sampratą galima suvokti tik skaitant įstatymą kaip visumą ir teises, suteikiamas akcininkams, atrenkant savarankiškai. Taigi tokia Jungtinės Karalystės „įstatyminė” (kabutėse, nes akcijos samprata, visgi, nėra tiesiogiai įtvirtinta įstatyme) akcijos samprata yra skirtinga nuo Lietuvos įstatyminės akcijos sampratos, kur yra aiškiai nurodyta, kad akcija yra vertybinis popierius, o vėliau išvardijamos kelios akcininkams suteikiamos teisės. Tokį sprendimą – neapibrėžti sampratos įstatyme – galima paaiškinti nebent tuo, kad Jungtinės Karalystės įstatymų leidėjas nelaiko šios sąvokos kaip komplikotos ir daug kam nesuprantamos. Labiau komplikotos yra akcininkų gaunamos teisės, jų įgyvendinimo mechanizmai, įvairūs ribojimai bei išimtys. Tokią išvadą galima padaryti todėl, kad *The Companies Act 2006* po kiekvienu skyriumi pateikia ir kai kuriuos apibrėžimus, kurie galimai laikomi konceptualiai sudėtingesni už akcijos apibrėžimą ir reikšmę visuomenėje. Taip pat, toks Jungtinės Karalystės įstatymų leidėjo sprendimas galimai galėjo būti priimtas dėl to, kad daugelis teisinių kategorijų (įskaitant ir apibrėžimus) yra išaiškinta ir plėtojama Jungtinės Karalystės teismų praktikoje (angl. *Case-law*), nes Jungtinė Karalystė yra bendrosios teisės tradicijai priklausanti valstybė.

2.1.2. Akcijų samprata Jungtinės Karalystės doktrinoje

Yra nemažai knygų ir mokslinių darbų apie įvairias su akcijomis susijusias problemas, tačiau juose nėra plačiai apibrėžiama (arba išvis apibrėžiama) akcijos samprata. Dažniausiai tai laikoma „savaimė suprantamu” dalyku ar savaimė suprantama teisine kategorija, kaip kad yra laikoma ir Jungtinės Karalystės įstatymo leidėjo, nes jis šios sąvokos neapibrėžė net svarbiausiame ir plačiausiame Jungtinės Karalystės bendrovių teisę reguliuojančiame įstatyme *The Companies Act 2006*.

⁶³ 2006 m. lapkričio 8 d. Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės parlamento priimtas įstatymas *The Companies Act 2006*, galiojantis Anglijoje, Velse, Škotijoje ir Šiaurės Airijoje, Chapter 46., 18 dalis – ribotos atsakomybės bendrovės savo akcijų pirkimas.

Knygoje „*Comparative Company Law*”, kurioje yra bandoma palyginti Jungtinės Karalystės, Vokietijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų bendrovių teisę, labiau gilinamasi į bendrovės įstatinio kapitalo sąvoką – teigiama, kad tai yra esminė bendrovių savybė – tačiau paminima ir tai, kad akcijų kapitalas priklauso investuotojams, kurie gauna laisvai perkeliamas akcijas, kurios patvirtina jų narių ir savininkų teises.⁶⁴ Iš to galima padaryti išvadą, kad akcija yra bendrovės dalis, kuri reiškia nuosavybės teisės turėjimą į bendrovę ir tai suteikia akcininkams tam tikras teises. Tokia samprata iš esmės yra panaši ir į Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme bei doktrinoje įtvirtintą sampratą.

Kitoje knygoje, kurioje plačiai aiškinama Jungtinės Karalystės bendrovių teisė, sakoma, kad bendrovės aktyvai priklauso pačiai bendrovei, o ne kiekvienam akcininkui individualiai, nors savo ruožtu visiems akcininkams kartu priklauso visa bendrovė. Akcijos išreiškia akcininkų nuosavybės santykius su bendrove.⁶⁵ Taigi vėl, kaip ir aukščiau minėtame šaltinyje, pabrėžiama akcininkų nuosavybės teisė į bendrovę. Taip pat knygoje minima, kad būtent akcijų turėjimas ir suteikia tokias teises jų savininkui kaip teisė į dividendus, teisė balsuoti (bendrovės visuotiniuose susirinkimuose) bei teisė atgauti dalį investicijų bendrovės likvidavimo atveju.⁶⁶ Toliau knygoje kalbama nebe apie akcijos sampratą, o tik apie faktus, patvirtinančius akcijos savininko nuosavybės teisę į akciją – akcijų sertifikato reikšmę ir asmens įrašymą į bendrovės narių registrą. Tiesa, knygoje yra citata iš Jungtinės Karalystės teismo teisėjo Lord Hanworth M.R. žodžių sprendime byloje *Ryall v The Du Bois Co Ltd 18 TC431* – „užsienio valstybės bendrovės akcija gali būti kas nors kitokio nuo, ir beveik visada kitokio, nuo akcijos inkorporuotoje (Jungtinės Karalystės) bendrovėje, kurią mes visi žinome.”⁶⁷

Akcijos supratimo skirtumas toliau aiškinamas per pačius bendrovės esminius ir būtinuosius požymius – atskirtą nuo savo narių (akcininkų) teisinį subjektiškumą bei atskirą turtą nuo narių. O išsprendus šiuos klausimus (jeigu esminiai kitos užsienio valstybės teisėje numatyti bendrovės esminiai požymiai atitinka šiuos požymius, apibrėžtus Jungtinės Karalystės teisėje), turėtų būti aiškinimasi, ar nario (akcininko) dalis bendrovėje yra analogiška daliai „išleistame bendrovės įstatiniame kapitale”, kaip jis suprantamas pagal Jungtinės Karalystės teisę.⁶⁸ Šiame tikslui yra numatytos gairės – klausimai, kuriuos atsakius, galima nuspręsti, ar kitos valstybės teisėje nurodyta akcija ir

⁶⁴ CAHN A., DONALD C. D., *Comparative Company Law: Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge University Press, 2008, p. 165

⁶⁵ *International Business Publications USA, Scotland Business Law Handbook– Strategic Information and Laws*, Int'l Business Publications, 2013, ISBN 1438770952, 9781438770956, p. 163.

⁶⁶ *Ibid.*, p. 163.

⁶⁷ *Ibid.*, p. 164.

⁶⁸ *Ibid.*, p. 164.

bendrovės įstatinis kapitalas atitinka tas pačias kategorijas Jungtinės Karalystės teisėje ir gali būti laikoma analogu ir kitoje valstybėje:

„– ar dalyvio (akcininko) turima dalis bendrovėje yra kaip akcijos (tai yra bendrovės kapitalo tam tikra fiksuota dalis), ar kaip skola (tai yra pinigų suma, kurią bendrovė skolinga savo nariams – akcinikams);”

Pastaba: tiesa, būtent per šį klausimą knygos autorius tiksliai apibrėžia tai, ką jis laiko akcija – tam tikra fiksuota kapitalo dalis, priklausanti akcijos savininkui. Joks panašus apibrėžimas iki šiol nebuvo išreikštas taip tiesiogiai nei šioje knygoje, nei įstatyme (t.y. *The Companies Act 2006*). Toliau aprašomi kiti klausimai, skirti suvokti, ar užsienio valstybių akcijos ir bendrovės įstatinio kapitalo samprata atitinka šių teisinių kategorijų sampratą Jungtinėje Karalystėje:

„– ar kuri nors įmoka už narių dalis yra mokėtina?;”

„– ar įmokos, mokėtinos už „akcijas”, lieka nario nuosavybe, ar jos tampa bendrovės nuosavybe?;”

„– kokias nuosavybės teises, tokias kaip teisę dalyvauti bendrovės valdyme balsuojant, teisę gauti dividendą iš bendrovės gaunamo pelno ar teisę gauti bendrovės turto dalį, jos likvidavimo atveju, gauna akcininkas prie savo bendrovės dalies ir kokias atsakomybes, tokias kaip atsakomybę apmokėti akciją, jeigu yra raginamas tai padaryti, gauna akcininkas?;”

„– ar nario (akcininko) dalis gali būti legaliai įrodyta pagal vietinius tos valstybės įstatymus; pavyzdžiui, būnant įrašytam į bendrovės turimą dokumentą, ar viešosios valdžios institucijoje, ar akcijos sertifikate ar kitokiame panašiam dokumente?;”

„– ar nario (akcininko) dalis bendrovėje yra išreikšta tam tikru fiksuotu dydžiu?;”

„– ar nario (akcininko) dalis sudaro fiksuotą ir tam tikrą bendrovės įstatinio kapitalą, ar jo dalį, į kurią kreditoriai gali žiūrėti kaip į užstatą ar garantiją?;”

„– ar ne Jungtinės Karalystės teisės suinteresuotieji (pastaba: kitos valstybės teisinės sistemos asmenys) reikalauja, kad įmokų sumos būtų skiriamos bendrovės įstatiniam kapitalui, kuris yra fiksuotas, ir koku maštu minėtos įmokos yra paskirstomos?;”

„– ar nario (akcininko) dalį bendrovėje įmanoma perkelti ir, jeigu atsakymas yra teigiamas, ar toks perkėlimas būtų labiau panašus į bendrovės kapitalo dalies perkėlimą kartu su priklausančiomis nuosavybės teisėmis, ar būtų labiau panašus į pinigų ar paskolos sąskaitos perkėlimą?; ir ar yra kitų veiksmų, kurie nurodo, kad nario (akcininko) dalis buvo tinkamai „išleista” ir turi kitas paprastosios vardinės akcijos sąvybes?”⁶⁹

⁶⁹ *International Business Publications USA, Scotland Business Law Handbook – Strategic Information and Laws*, Int'l Business Publications, 2013, ISBN 1438770952, 9781438770956, p. 164-165.

Taigi atsakius šiuos klausimus, pagal knygos autorius, galima nuspręsti, ar tiek akcijos, tiek bendrovės įstatinis kapitalas yra suprantami vienodai (o galbūt priešingai) nuo kitų užsienio valstybių akcijų ir bendrovės įstatinio kapitalo. Teigiamai atsakius į klausimus, galima nustatyti ir tokios sampratos reikšmę bendrovių teisei - šie teisiniai institutai bus laikomi iš esmės vienodais ir pripažįstamais Jungtinės Karalystės teisinės sistemos. Tokiu atveju gali būti daromi įvairūs mainai, pirkimo-pardavimo ir kiti sandoriai tarp bendrovių. Matomai yra svarbu, kad būtų panaši arba vienoda akcijų registravimo tvarka, bendrovės įstatinio kapitalo sudarymo taisyklės ir jo reikšmė kaip teisinio instituto, taip pat prioritetas teikiamas akcijų apmokėjimo būdų bei akcijų suteikiamų teisių jų savininkams vienodumui ar panašumui.

2.1.3. Akcijų samprata Jungtinės Karalystės teismų praktikoje

Kadangi Jungtinė Karalystė yra bendrosios teisės tradicijos valstybė, daugelis teisinių taisyklių ir institutų yra apibrėžta ne įstatymuose (nors galiausiai teismų praktikoje nustatytos taisyklės būna kodifikuojamos įstatymuose), bet teismų praktikoje, kai teismas nagrinėja ginčą dėl tam tikro konkretaus klausimo, dėl kurio pareiškia savo nuomonę, kuri tampa privaloma kitose bylose ir tolesnėje praktikoje. Kadangi, kaip šiame darbe anksčiau minėta, *The Companies Act 2006* akcijos tiesioginės akcijos sampratos nepateikia, ji yra įtvirtina teismo sprendime, byloje *Borlands Trustee v. Steel* (1901) (dažniausiai praktikoje cituojama samprata) – „akcija yra akcininko dalis bendrovėje, matuojama įneštų pinigų suma, visų pirma dėl atsakomybės, antra – dėl materialinio intereso, tačiau taip pat susidedanti iš bendrų sandorių, dėl kurių susitaria visi akcininkai laikydamiesi (dabar jau) *The Companies Act* 33(1) straipsnio.“⁷⁰ Ši akcijos samprata yra aiški ir pakankamai plati, įvardijanti ir iki šiol darbe neakcentuotą dalyką – bendrą akcininkų valios sutapimą. Kaip byloje teisėjas J. Farwell išreiškė – akcininkai tarpusavy sudaro susitarimą, kuris privalo atitikti įstatymą. Apibendrinant, nesant susitarimo tarp akcininkų, jie negali būti akcininkais, nes juos privalo sieti tarpusavio ryšiai, kurie ir yra apjungti per bendrovės ir akcijų institutus. Asmenims esant akcininkams ir nesant tarpusavio sutarimo, bendrovės valdymas būtų pastatytas į sunkią padėtį, nes sprendimų priėmimas būtų gerokai apsunkintas, o prievolės bendrovei galimai nevykdomos. Sampratoje pabrėžiama, kad akcininko dalis bendrovėje yra matuojama pinigais, kas yra optimalus būdas pamatuoti akcininko investiciją į bendrovę ir pagal tai spręsti, kokią padėtį jis užima bei kokias teises turi.

⁷⁰ Farwell J. in *Borlands Trustee v. Steel* (1901), 1 Ch. 279, p. 288

2.1.4. Akcijų samprata kituose Jungtinės Karalystės šaltiniuose

„*Certified Accountants Educational Trust*” (London) išleistas leidinys „*A Review of Italian and UK Company Law*”⁷¹ išvardina net kelias skirtingas Jungtinės Karalystės akcijų rūšių sampratas ir išvardina jų esmines charakteristikas:

„– Paprastosios vardinės akcijos suteikia jų turėtojams teisę balsuoti bendrovės susirinkimuose (*pastaba*: turėta omeny visuotiniuose akcininkų susirinkimuose), gauti dividendus (tais atvejais, kai bendrovės vadovai priima sprendimą ir sutinka juos išmokėti) ir dalyvauti bet kokiose turto dalybose bendrovės likvidavimo atveju;”

„– Privilegiuotosios akcijos suteikia pirmenybines teises (prieš paprastasias vardines akcijas) gauti dividendų iš bendrovės, dažniausiai tam tikru fiksuotu lygmeniu. Kaip pasėkmė dėl suteikiamos pirmenybinės teisės gauti dividendų, tačiau dažniausiai šių akcijų savininkų teisės balsuoti bendrovės visuotiniuose akcininkų susirinkimuose būna apribotos;”

„– Konvertuojamosios akcijos yra dažniausiai išleidžiamos kaip privilegiuotosios akcijos, kurios gali būti paverstos (konvertuotos) į paprastasias vardines akcijas, įvykus tam tikram numatytam įvykiui;”

„– Išperkamosios akcijos – tai akcijos, kurios yra išleidžiamos numatomam trumpam laikotarpiui ir gali būti išpirktos (arba galinčios būti nupirktos „atgal”) bendrovės arba tam tikru numatytu fiksuotu metu, arba bendrovės pasirinkimu. Išperkamųjų akcijų turėtojas dažniausiai gauna atgal pinigų sumą, sumokėtą už akcijas ir neretai gauna išperkamąjį priedą (angl. *Redemption premium*). Atvejais, kai šias akcijas nusiperka „atgal” pati bendrovė, šios akcijos privalo būti atšaukiamos;”

„– Atidėtosios akcijos suteikia tam tikrus teisės į dividendus apribojimus šių akcijų turėtojams. Dažniausiai, šių akcijų turėtojai negauna dividendų iš bendrovės tol, kol paprastųjų vardinių akcijų savininkams būna išmokėta tam tikra nustatyta pinigų suma tais metais;”

„– Neturinčios balso akcijos – tai paprastosios vardinės akcijos, turinčios tą pačią teisę į dividendus kaip ir minėtosios akcijos, tačiau jų turėtojai neturi teisės balsuoti bendrovės susirinkimuose (*pastaba*: turima omenyje visuotinius akcininkų susirinkimus). Tokios akcijos yra išleidžiamos tais atvejais, kai bendrovė nori pasilikti savo svarbiausių strateginių sprendimų priėmimo galią tam tikroje apibrėžtoje asmenų grupėje.

Iš šių skirtingų akcijų rūšių sampratų galima padaryti išvadą, kad „*Certified Accountants Educational Trust*” (London) išleistas leidinys aiškiai išskiria akcijų rūšis,

⁷¹ THE ASSOCIATION OF CHARTERED CERTIFIED ACCOUNTANTS (ACCA) ir THE CONSIGLIO NAZIONALE DEI DOTTORI COMMERCIALISTI E DEGLI ESPERTI CONTABILI (CNDCEC), *A Review of Italian and UK Company Law*, Certified Accountants Educational Trust, London, 2009

nurodo jų pagrindines sąvybes ir iš to galima suprasti, kam yra skirta kiekviena iš akcijų, kuo jos skiriasi viena nuo kitos bei kokias teises suteikia (ar jos yra apribotos). Taip pat galima pastebėti tendenciją, kad minėtos akcijų rūšys ir jų sampratos iš esmės yra labai panašios į skirtingų akcijų rūšių apibrėžimus, nurodytus Lietuvos Respublikos teisėje.

Kitas Jungtinės Karalystės bendrovių teisės žinynas „*Company law*”⁷² išskiria dvejopą kapitalo prigimtį – nuosavybės arba skolos kapitalas (angl. *Equity capital* ir *debt capital*). Taip pat, per knygoje pateikiamą kapitalo sampratą galima išvesti ir akcijos sampratą – knygoje teigiama, kad asmuo, kuris perka bendrovės paprastąsias vardines akcijas, dažniausiai perka visą paketą teisių, kurios gali būti apibrėžiamos kaip „likutinės” ta prasme, kad akcininkas ar akcininkė ir kiti asmenys, turintys bendrovės paprastųjų vardinių akcijų, proporcingai savo turimai akcijų daliai, išlaiko teisę reikšti norą atgauti dalį bendrovės turto, po bendrovės atsiskaitymo su visais savo kreditoriais, kuriems dažniausiai priklauso tam tikra fiksuotas piniginis reikalavimas į bendrovę.⁷³ Šitaip apibrėžiamas nuosavybės kapitalas, taigi ir nuosavybės akcija – teigiama, kad tai dalis bendrovės, kurią pirksdamas akcininkas kartu perka ir paketą tam tikrų teisių. Knygos autorius paaiškina ir skolos kapitalo sampratą – t.y. tokiu atveju akcininkas turi piniginių reikalavimą į bendrovę, kad ji ateityje sumokėtų akcininkui tam tikrą akcininko „paskolintą” bendrovei sumą, taip pat dažniausiai pridedamos ir palūkanos.⁷⁴ Taigi tokiu atveju vėlgi galima išvesti ir akcijos sampratą – tai yra akcininko piniginio reikalavimo į bendrovę garantija (arba teisė į minėtą sumą pinigų). Apibendrinant, Jungtinės Karalystės teisinio žinyno „*Company law*” autorius išskiria dvi bendrovės įstatinio kapitalo rūšis, todėl atitinkamai galima išskirti ir dvejopą akcijos sampratą. Pirmoji panaši į visas kitas aukščiau darbe minėtas akcijų sampratas – primena tiek Lietuvos Respublikos įstatyminę, tiek doktrininę sampratą – akcija siejama su bendrovės dalies nuosavybe ir įgijamomis teisėmis. Kitokia kapitalo rūšis – skolos kapitalas – atskleidžia ir šiek tiek kitokią akcijos sampratą, kad tai yra įrankis, kuris suteikia akcijos savininkui reikalavimo teisę į bendrovę išmokėti jam tam tikrą investuotą pinigų sumą ir palūkanas. Tokia akcijos samprata labiau pabrėžia akcijos, kaip įrankio spekuliacijai, pobūdį.

Akcijų sampratą pateikia ir keli Jungtinės Karalystės žodynai. Štai *Cambridge* elektroninis žodynas visų pirma nurodo, kad akcija yra verslo (bendrovės) dalis, ir praplėčia apibrėžimą numatydamas, kad tai yra viena iš lygių dalių, į kurias yra padalinta

⁷² PETTET B., *Company law*, Pearson Education, 2005.

⁷³ Ibid., p. 253.

⁷⁴ Ibid., p. 254.

bendrovės nuosavybės teisė, ir kurios gali būti viešai perkamos visuomenės narių.⁷⁵ Taigi akcijos samprata labiausiai siejama su nuosavybės teise į bendrovę, kas nėra naujiena ir kitų šiame darbe minėtų apibrėžimų atžvilgiu.

Kitas šaltinis – elektroninis *Oxford* žodynas – pateikia tokią akcijos sampratą: akcija – tai viena iš lygių bendrovės dalių, į kurias yra padalintas bendrovės įstatinis kapitalas, kuris suteikia teisę akcijos turėtojui į bendrovės pelno dalį.⁷⁶ Tokioje akcijos sampratoje vėlgi yra akcentuojama, kad akcija patvirtina akcininko nuosavybės dalį bendrovėje, taip pat suteikia tam tikras teises – šiuo atveju įvardinta tik viena ir dažniausiai minima, nes laikoma viena iš svarbiausiųjų, teisė gauti dividendus, jeigu bendrovė veikia pelningai.

Kitas žymus žodynas – *Black's Law Dictionary* (elektroninė versija, kuri tiksliai atkartoja popierinę versiją)⁷⁷ – nurodo, kad akcija yra vertybinis popierius, kuris suteikia balsavimo teisę, dalinę nuosavybę į bendrovę, ir teisę gauti bendrovės turto. Taip pat teigiama, kad pinigai už akciją nėra gražinami tuo atveju, jeigu bendrovė žlunga. Pridedama, kad akcija suteikia teisę rinkti valdančiuosius asmenis bendrovėje.⁷⁸ Toks apibrėžiamas yra plačiausias iš visų Jungtinės Karalystės žodynų apibrėžimų, minėtų šiame darbe. Iš esmės nieko naujo ir revoliucinio nėra paminima, tik, kaip nurodo ir Lietuvos Respublikos įstatyminis apibrėžimas ir doktrina, rašoma, kad akcija yra vertybinis popierius (apibrėžiamas kaip objektas), o *Black's Law Dictionary* išvardija ir daugiau akcininko turimų teisių nei jų nurodo kiti žodynai. Tačiau jos iš esmės atkartoja teises, kurias nurodo Lietuvos įstatyminis apibrėžimas. Šiuo atveju minima ir svarbi teisė rinkti asmenis, kurie užims vadovaujančias pareigas bendrovėje. Ši teisė dažnai nepaminima kituose šaltiniuose.

Apibendrinant, galima išvelgti tendenciją, kad apibrėžimai, nurodomi Jungtinės Karalystės elektroninėse žodynų versijose (kurių turinys atitinka minėtus žodynus popieriniais viršeliais), yra labai panašūs tiek į Jungtinės Karalystės įstatyminį apibrėžimą (kuris tiksliai nėra pateikiamas, o gali būti išvedamas iš informacijos apie akcijas, nurodytas įstatyme, visumos), tiek į šios valstybės teismų praktikoje formuojamą akcijos sampratą – pabrėžiamos svarbiausios akcijos sąvybės, kurios nulemia akcininko teises ir jų tvirtą vietą tiek bendrovėse, tiek bendrovių teisėje. Dažniausiai minima nuosavybės

⁷⁵ Elektroninis žodynas Cambridge Dictionaries Online, kuriojamas Cambridge University Press, prieiga per internetą: <<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/share>> [žiūrėta 2016-02-15]

⁷⁶ Elektroninis žodynas Oxford Dictionaries Online, kuriojamas Oxford University Press, prieiga per internetą: <<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/share>> [žiūrėta 2016-02-15]

⁷⁷ Black's Law Dictionary: Second Edition, St. Paul, Minn.: West Publishing, 1910.

⁷⁸ Black's Law Dictionary: Second Edition, St. Paul, Minn.: West Publishing, 1910, elektroninė versija, prieiga per internetą: <<http://thelawdictionary.org/common-stock/>> [žiūrėta 2016-02-17]

dalis bendrovėje bei balsavimo-valdymo teisės, turtinė teisė į dividendus, jeigu bendrovė turi iš ko dalinti pelną. Tai labai primena ir akcijos sampratą, kaip ji yra suvokiama Lietuvos Respublikoje.

2.2. AKCIJŲ SAMPRATA NYDERLANDŲ KARALYSTĖS TEISĖJE

Nyderlandų Karalystės (arba toliau tekste – „**Nyderlandai**“) teisinė sistema daro žymią įtaką visai Europos teisei ir jos vystymosi tendencijoms. Tai yra viena iš tvirčiausias teisės tradicijas turinčių valstybių Europoje – Nyderlandų teisinė sistema yra viena iš tvirtų kontinentinės teisės tradicijos valstybių ir remiasi *Corpus Iuris Civilis* bei Napoleono civiliniu kodeksu (o tai nulėmė istoriniai įvykiai – Napoleono Prancūzijos plėtojimas ir kitų teritorijų okupacija, savo teisės pritaikymas užvaldytose teritorijose), ko pasekoje daugelis užsienio subjektų laiko Nyderlandų teisinę sistemą palankią vystyti verslui. Todėl yra nemažai pasaulinio žinomumo bendrovių, tokių kaip *Vodafone*, *TomTom*, *TNT*, *KMPG*, *Phillips* ir kt., kurios savo įmones, dukterines bendroves ar holdingus įkūrę būtent šioje valstybėje. Dažniausiai tai nutinka būtent dėl to, kad, pirma, Nyderlandai laikomi turinčiais pranašumą prieš kitas valstybes iš mokestinės teisės perspektyvos – šalyje galima teisiškai legaliai minimalizuoti savo mokestinę naštą, kai verslas vystomas tiek Europos Sąjungoje, tiek visame pasaulyje (įstatymiškai įtvirtinta sąlyginai nedidelė mokestinė našta, lyginant su kitomis valstybėmis) ir net yra vadinama mokesčių prieglobsčiu (angl. *tax haven*)^{79 80}, antra, šalis turi gerai išsivysčiusią vietinę rinką – rinka ir pramonė yra puikiai išplėtoti ir turi daug potencialo ateities plėtrai – šalis patenka į dešimtuką daugiausiai prekių eksportuojančių valstybių⁸¹, trečia, Nyderlandai turi puikų infrastruktūros tinklą – klestintys uostai ir kiti transporto taškai. Todėl manytina, kad šiame darbe verta išnagrinėti, ar ši teisinė sistema pateikia kuo nors išsiskiriančią akcijos sampratą ir, bet kuriuo atveju, kokia yra Nyderlandų Karalystės akcijos sampratos reikšmė bendrovių teisei.

2.2.1. Nyderlandų Karalystės įstatyminė akcijų samprata

Bendrovių teisė Nyderlanduose yra apibrėžta Nyderlandų Karalystės civiliniame kodekse, kuris vadinasi *Burgerlijk Wetboek (BW)*. Ankstesnės šio kodekso versijos buvo labai panašios į Prancūzijos civilinį kodeksą (kurio ištakos yra Napoleono civilinis kodeksas), tačiau naujaisi Nyderlandų civilinio kodekso pakeitimai šiek tiek atitolino jį nuo Prancūzijos pavyzdžio, nes naujojo 1992 m. redakcijos⁸² įstatymo techninė pusė buvo perkurta remiantis Vokietijos civiliniu kodeksu. Ši nauja versija daro nemažą įtaką būtent bendrovių teisei, nes prapletė komercinės teisės reguliuojamas sritis – bendrovių,

⁷⁹ VANHESTE T., *Nederland belastingparadijs, met dank aan de PvdA* [angl. *The Netherlands a tax haven, thanks to the Labor Party*], Oberndorff, Map, 2013

⁸⁰ "Dutch masters of tax avoidance". *The Guardian*, 2011 m. spalio 19 d.

⁸¹ *Country Comparison: Exports. The World Factbook*. Central Intelligence Agency, 2015 m. duomenys

⁸² *Burgerlijk Wetboek (BW)*, Staten Generaal ir Tweede Kamer, 1992.

draudimo, transporto, vartotojų ir darbo teisę. Taigi, iš esmės tai yra svarbiausias šalies įstatymas, susidedantis iš 10 knygų (10-oji įsigaliojo tik 2012 m. sausio 1 d.) ir įtvirtinantis tokias teises kategorijas kaip fiziniai asmenys, juridiniai asmenys, nuosavybės teisė, prievolės ir sutartys, ir kitos. Būtent antroji knyga – juridiniai asmenys, yra svarbiausia bendrovių teisei Nyderlandų civilinio kodekso dalis, įtvirtinanti nuostatas dėl akcijų, bendrovės įstatinio kapitalo, akcininkų, jų teisių, pareigų, bendrovės valdymo ir atsakomybių, ir kt.

Burgerlijk Wetboek, skirtingai nuo Jungtinės Karalystės pagrindinio bendrovių teisę reguliuojančio įstatymo *The Companies Act 2006*, pateikia tikslią akcijos sampratą. Šis olandiškai civilinis kodeksas nurodo, kad akcijos yra dalys, į kurias, pagal bendrovės įstatus, yra padalintas išleistas bendrovės įstatinis kapitalas.⁸³ Iš esmės tai reiškia, kad akcija yra dalis bendrovės. Didesnė ar mažesnė dalis, tai priklauso nuo akcijos nominalios vertės ir nuo to, ką nurodo bendrovės įstatai – t.y. į kiek akcijų yra padalintas visas bendrovės įstatinis kapitalas. Atitinkamai yra aišku, kad kuo daugiau akcijų turi asmuo, tuo didesnė dalis bendrovės jam priklauso. Vadinasi pagal Nyderlandų Karalystės teisę, akcija reiškia nuosavybės teisę į bendrovės dalį. Tokia samprata atitinka ir anksčiau darbe minėtas akcijos sampratas – tiek lietuviškąją įstatyminę, tiek Jungtinės Karalystės, kur vienaip ar kitaip yra minima, kad akcija suteikia nuosavybės teisę į bendrovę ar jos dalį.

Nyderlandų Karalystės *Burgerlijk Wetboek* įstatymas taip pat išskiria kitą akcijų rūšį – dalines akcijas. Dalinės akcijos – tai dalys, į kurias bendrovės akcijos yra arba gali būti padalintos, atsižvelgiant į „atviros“ bendrovės („*Open Corporation*“) įstatus.⁸⁴ „Atvira“ bendrovė (olandiškai - „*naamloze vennootschap*“) iš esmės reiškia akcinę bendrovę (kaip atitikmuo pagal Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymą). Tai akcijų konceptas, kurio nerasime nei Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme, nei kitame Lietuvos Respublikos įstatyme. Netgi priešingai – Akcinių bendrovių įstatymas nurodo, kad „Akcija į dalis nedalijama. Jei viena akcija priklauso keliems savininkams, tai visi jos savininkai laikomi vienu akcininku. Akcininkui šiuo atveju atstovauja vienas iš akcijos savininkų pagal visų rašytinį įgaliojimą, patvirtintą notaro. Pagal akcininko prievolės akcijos savininkai atsako solidariai.“⁸⁵ Iš šios įstatymo citatos matyti, kad Lietuvos teisinėje sistemoje įtvirtinta, kad akcija negali būti dalinama į smulkesnes dalis, o Nyderlandų Karalystės teisėje toks akcijos dalinimo į smulkesnes dalis konceptas visgi egzistuoja. Gali būti sunku įvertinti tokio teisinio instrumento šalies

⁸³ *Burgerlijk Wetboek (BW)*, Staten Generaal ir Tweede Kamer, 1992, 2 knygos 2 skyriaus 79 str. 1 d.

⁸⁴ *Ibid.*, 2 knygos 2 skyriaus 79 str. 2 d.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 40 str. 5 d.

teisėnėje sistemoje egzistavimo reikšmę, tačiau visgi, atsižvelgiant į aukščiau darbe minėtus faktorius – t.y. kad Nyderlandų Karalystė yra laikoma itin palankia valstybe vystyti verslui (dėl gerai sureguliuotų įstatymų, kurie ir sukuria palankią terpę vystyti verslui šalyje), manytina, kad jeigu toks teisinis instrumentas kaip dalinės akcijos egzistuoja, vadinasi jis yra reikalingas, vertinamas ir sukuria tam tikrą vertę teisinių santykių dalyviams. To reikšmė bendrovių teisei gali būti tokia, kad akcininkams atsiranda naujų galimybių ir yra suteikiama daugiau teisių – priešingai, nei Lietuvoje, Nyderlandų Karalystėje keli akcininkai gali būti vienos akcijos savininkais, kas gali būti pranašumu prieš kitas teises sistemas. Tai gali nutikti, pavyzdžiui, tokiais atvejais, kai yra didžiulė bendrovė, kurios net vienos akcijos nominali vertė yra didžiulė – tokiu atveju gali susiklostyti situacija, kad asmuo (potencialus akcininkas) neturi pakankamai lėšų, kad galėtų investuoti bent į vieną minėtos bendrovės akciją. Tuomet dalinės akcijos institutas yra išsigelbėjimas minėtam asmeniui – kadangi *Burgerlijk Wetboek 2* knygos 79 straipsnis numato, kad egzistuoja ir dalinės akcijos, keli asmenys gali būti vienos akcijos savininkais. Žinoma, natūralu, kad jie dalinasi ir akcininkams suteikiamomis akcijos teisėmis. Tai yra tokios teisės kaip pirmumo teisė į naujai bendrovės išleidžiamas akcijas⁸⁶, teisė į bendrovės valdymą – balsuoti bendrovės akcininkų susirinkimuose,⁸⁷ teisė gauti dividendą iš bendrovės pelno,⁸⁸ ir kt. Taigi toks institutas kaip dalinė akcija yra naudingas bendrovių teisei, tačiau, tikėtina, kad yra ne tik teigiama šio instituto pusė, tačiau ir neigiama. Kaip neigiamą dalinių akcijų instituto pusę galima išskirti sudėtingesnę akcijų apskaitą (nors pagal *Burgerlijk Wetboek 2* knygos 194 straipsnis numato, kad akcininkai privalo būti registruojami akcininkų registre, tačiau tai negali pilnai užkirsti kelio įvairiems nesusipratimams). Taip pat kadangi dalinės akcijos suteikia teises kaip ir paprastosios akcijos (kur viena akcija priklauso vienam asmeniui, o ne jų daugumai), dalinių akcijų savininkai dalinasi ir akcijų suteikiamas teises. Tokiu atveju tikėtina, kad dažniau kyla ginčai, žinant, kad pvz. dividendais reikia dalintis pagal sau priklausančią dalį. Tačiau verta paminėti, kad dalinės akcijos Nyderlandų Karalystės teisėje egzistuoja tik „atvirose“ bendrovėse - „*naamloze vennootschap*“, kurios, kaip anksčiau minėta šiame darbe, atitinka Lietuvos Akcines bendroves. Tai patvirtina faktas, kad dalinių akcijų sąvoka nėra randama *Burgerlijk Wetboek* skyriuje, nustatančiam

⁸⁶ *Burgerlijk Wetboek (BW)*, Staten Generaal ir Tweede Kamer, 1992, 2 knygos 3 skyriaus 96a str., 206a str.

⁸⁷ *Ibid.*, 2 knygos 3 skyriaus 38 str.

⁸⁸ *Ibid.*, 2 knygos 105 str.

taisykles „uždarams” bendrovėms (angl. „*Closed corporations*”) (olandišškai – „*besloten vennootschap*”).⁸⁹

Kaip minėta, apie akcijas atskirai vėl kalbama Nyderlandų Karalystės kitame civilinio kodekso skyriuje, kuris reglamentuoja „uždaras” bendroves, kurios yra privačios ribotos atsakomybės bendrovės, t.y. Lietuvos uždarytųjų akcinių bendrovių atitikmuo. Tiesa, be apmokėjimo už akcijas sąlygų ir terminų, akcininkų registro ir kitų taisyklių, naujas ar kitoks nei minėtas ankstesniame *Burgerlijk Wetboek 2* knygos skyriuje akcijos apibrėžimas nėra įtvirtintas, o tik apibūdinamos akcijos, kurios neturi balsavimo teisės ir teisės į dividendus – nustatyta, kad jei nėra suteikiama nei balsavimo teisė bendrovės visuotiniuose akcininkų susirinkimuose, nei nėra apdovanojama teise į dividendus (tais atvejais, kai bendrovė dirba pelningai), tokia nuosavybė nėra laikoma akcija.⁹⁰ Taigi nubrėžiamos labai aiškios ribos tarp akcijos ir kitų finansinių ar kitokių teisinių institutų – jei tam tikra asmens turima nuosavybė jam nesuteikia teisės valdyti bendrovę (balsuoti susirinkimuose) bei teisės į bendrovės dividendus, vadinasi, ta nuosavybė negali būti laikoma akcija. Iš to galima spręsti, kad Nyderlandų Karalystės teisinėje sistemoje laikoma, kad būtent šios dvi teisės yra svarbiausios, o tokia įtvirtina taisyklė nurodo ir pačią akcijos sampratą bei jos reikšmę. Peržvelgus visą *Burgerlijk Wetboek*, matyti, kad šios teisės (balsavimo teisė ir teisė į dividendus) yra ir labiausiai apibrėžtos šio įstatymo normose. Kitos teisės yra aprašytos siauriau arba iš viso nepaminėtos – galbūt todėl, kad laikomos savaime suprantamomis, kai kalbama apie akcijas.

2012 metais įsigaliojo vienas naujausių Nyderlandų Karalystės įstatymas, susijęs su bendrovių teise – Privačios bendrovės teisės supaprastinimo ir lankstumo aktas (angl. *Act for simplification and flexibilization of private company law*; oland. *de Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht* arba sutrumpintai *Flex-BV Act*). Iš įstatymo pavadinimo jau galima spręsti, kad aktas įtvirtina svarbius Nyderlandų Karalystės teisės pakeitimus, taikomus privačioms bendrovėms su ribota atsakomybe. Įsigaliojus šiam aktui manytina, kad Nyderlandų Karalystė iš naujo įsitvirtins kaip pirmaujanti Europos kontinentinės teisės tradicijos valstybė, kalbant apie praktiškumą steigti įmones verslui Europoje. Būtent minėto įstatymo pakeitimai ir palengvinimai taikomi kartu su anksčiau darbe minėta palankia Nyderlandų Karalystės mokesčių teisės sistema veikia šio tikslo įgyvendinimo link. Kadangi *de Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht* aktas egzistuoja tik olandų kalba, jį išnagrinėti yra sudėtinga, tačiau pagrindiniai pakeitimai privačiai bendrovei yra tokie, kad įstatymas supaprastina ir palengvina nemažą dalį

⁸⁹ *Burgerlijk Wetboek (BW)*, Staten Generaal ir Tweede Kamer, 1992, 2 knygos 190-202 str.

⁹⁰ *Ibid.*, 2 knygos 190 str.

nuostatų, reglamentuojančių privačias bendroves, dalis ankstesnių nuostatų (įtvirtintų Nyderlandų Karalystės civiliniame kodekse) buvo iš viso panaikinta. Taip pat svarbūs pakeitimai susiję su tuo, kad minėtu įstatymu yra leidžiama dažniau nukrypti nuo Nyderlandų Karalystės civilinio kodekso nuostatų, jeigu tai apibrėžiama bendrovės įstatuose. Šiame įstatyme yra minimos ir akcijos – kaip ir Nyderlandų Karalystės civiliniame kodekse nurodoma, kad B.V. (privačios ribotos atsakomybės bendrovės) akcija būtinai turi suteikti teisę arba teisę balsuoti bendrovės susirinkimuose ir tokiu būdu dalyvauti bendrovės valdyme, arba teisę į bendrovės pelno dalį (dividendus).⁹¹

2.2.2. Nyderlandų Karalystės akcijų samprata, įtvirtinta kituose šaltiniuose

Vienas iš geriausiai žinomų Nyderlandų Karalystės elektroninių žodynų – „*Woordenboek*” – pateikia du akcijos apibrėžimus. Pirmasis nurodo, kad akcija yra ribotos atsakomybės bendrovės ar partnerystės, kuri yra ribojama akcijų, įstatinio kapitalo nedaloma dalis, kuri suteikia tam tikras numatytas teises, kurios yra nustatytos įstatymų ar teisės statutų.⁹² Taigi iš pradžių atrodo, kad tokios akcijos sampratos dalis iššaukia prieštaravimą prieš *Burgerlijk Wetboek* civilinį kodeksą, kurio 2 knygoje prie akcijų sampratos yra numatytas ir dalinių akcijų institutas. Tačiau neverta pamiršti, kad toks institutas yra numatytas tik prie „atvirųjų” bendrovių, kurios yra atitinkamo akcinės bendrovės, kurios akcijomis gali būti prekiaujama viešai. Civiliniame kodekse prie „uždarųjų” bendrovių nurodyta tik vienintelė akcijos samprata, kuri neįtvirtina dalinių akcijų. Taigi toks „*Woordenboek*” apibrėžimas būtent ir nurodo, kad akcija yra nedaloma, tačiau pasako, kad kalbama apie ribotos atsakomybės bendroves („uždarąsias”) arba partnerystės būdu sukurtus juridinius asmenis, kurie taip pat ribojami akcijomis. Todėl prieštaravimo įstatymui visgi nėra, o pati akcijos samprata nurodo ir pagrindines sąlygas, kurias nurodo ir anksčiau darbe minėti šaltiniai – tiek Nyderlandų Karalystės teisėje, tiek Jungtinės Karalystės ar Lietuvos Respublikos.

Antrasis apibrėžimas, minimas „*Woordenboek*” elektroniniame žodyne nurodo, kad akcija taip pat gali reikšti ir dokumentą, kuris įkūnija akciją bendrovės įstatiniame kapitale.⁹³ Lietuvos teisinėje sistemoje tai vadinama „Akcijos sertifikatu” – tai numatyta Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 40 straipsnio 12 ir 13 dalyse, kurios nurodo, kad „Uždarosios akcinės bendrovės įstatuose gali būti nustatyta, kad vietoj

⁹¹ *de Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht* (angl. *Act for simplification and flexibilization of private company law*), Staten Generaal ir Tweede Kamer, 2012, 190 str.

⁹² *Woordenboek* elektroninė versija, prieiga per internetą: <<http://www.woordenboek.nl/woord/aandeel/>> [žiūrėta 2016-02-21]

⁹³ *Ibid.*

materialių akcijų akcininkams išduodami akcijų sertifikatai”⁹⁴ bei atitinkamai, kad „Akcijų sertifikate turi būti nurodyta 1) pavadinimas „Akcijų sertifikatas“ ir sertifikato numeris; 2) uždarnosios akcinės bendrovės pavadinimas ir kodas; 3) akcijų, kurias atitinka sertifikatas, skaičius; 4) akcijos nominali vertė; 5) akcijų klasė; 6) privilegijuotųjų akcijų dividendo dydis, balsavimo ir kitos teisės; 7) išdavimo data; 8) akcijų sertifikato savininko vardas, pavardė ir asmens kodas (juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas ir buveinė).”⁹⁵ Taigi iš esmės akcijų sertifikatas yra dokumentas, patvirtinantis asmens nuosavybę į akciją ar akcijas, bei nurodantis visas esmines turimų akcijų charakteristikas, nuo kurių priklauso akcininko turimos teisės. Tiesa, manytina, kad toks antrasis „*Woorden-boek*” elektroninio žodyno minimas akcijos apibrėžimas nėra visiškai tikslus, nes akcijų sertifikato kaip atskiras teisinis institutas yra įtvirtintas ir Nyderlandų Karalystės civiliniame kodekse.⁹⁶

Dar kitokią akcijos apibrėžimą pateikia kitas plačiai žinomas Nyderlandų Karalystėje elektroninis žinynas „*IEX*”, kuris nurodo, kad akcija yra dalyvavimo privačios ar viešosios bendrovės kapitale įrodymas.⁹⁷ Tokia sąvoka skiriasi nuo kitų, minėtų anksčiau šiame darbe, tuo, kad nemini akcijos suteikiamų teisių jos savininkui. Tačiau negalima teigti, kad toks apibrėžimas yra klaidingas. Ypač žinant, kad ir Nyderlandų Karalystėje, kaip ir Lietuvos Respublikoje, egzistuoja akcininkų registras. Lietuvoje tai nustato Akcinių bendrovių įstatymas⁹⁸ ir Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos (JADIS) nuostatai⁹⁹. Nyderlandų Karalystės *Burgerlijk Wetboek* tai įtvirtinta 2 knygos 85 straipsnyje. Registro egistavimo faktas padeda kaip įrodomoji priemonė nustatyti, ar tam tikras asmuo tikrai yra bendrovės dalyvis (akcininkas). Taigi tokios akcijos sampratos reikšmė ir tikslas bendrovių teisėje yra pabrėžti nuosavybės teisės svarbą ir įtaką tiek akcininkui, tiek bendrovei. Nuo nuosavybės nustatymo gairių (pvz. Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos nuostatų) gali priklausyti asmens, esančio bendrovės akcininku, nustatymo ar patvirtinimo tvarka, kas gali nulemti ir jo turimų ar neturimų teisių egzistavimą.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 40 str. 12 d.

⁹⁵ *Ibid.*, 40 str. 13 d.

⁹⁶ Akcijų sertifikatas minimas *Burgerlijk Wetboek (BW)*, Staten Generaal ir Tweede Kamer, 1992, 2 knygos 86d str.

⁹⁷ *IEX*, prieiga per internetą: <<http://www.iex.nl/Woordenboek/Definitie/2/Aandeel.aspx>> [žiūrėta 2016-02-22]

⁹⁸ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 41¹ str.

⁹⁹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas *dėl juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo* (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2013-10-15, Nr. 108-5347

2.3. AKCIJŲ SAMPRATA VOKIETIJOS FEDERACINĖS RESPUBLIKOS TEISĖJE

Kadangi Vokietijos Federacinė Respublika (toliau – „Vokietija“) yra viena iš ekonominių lyderių tiek Europos Sąjungoje, tiek visame pasaulyje (Vokietija yra trečia didžiausia eksportuotoja pasaulyje¹⁰⁰) – šalis turi socialinės rinkos ekonomiką su aukštu įgūdžius turinčia darbo jėga¹⁰¹, dideliu kapitalu, žemu korupcijos lygiu¹⁰² ir aukštu inovacijų lygiu¹⁰³ – todėl jos teisinė sistema taip pat svarbi visai Europai. Vokietijos teisinė sistema užima tvirtą poziciją tarp kitų kontinentinės teisės tradicijos valstybių, tokių kaip Prancūzija ar Nyderlandų Karalystė, nes jai darė poveikį Romos Imperijos teisė, *Corpus Iuris Civilis* bei Napoleono kodeksas, o Vokietija (arba valstybė su ankstesniais pavadinimais, priklausomai nuo istorinio laikotarpio – pvz. Prūsija, Vokietijos Demokratinė Respublika ir kt.) buvo viena pirmųjų išleidusi kodifikuotus įstatymų rinkinius – Vokietijos civilinis kodeksas buvo išleistas dar 1900 metais. Taip pat, dėl tos priežasties, kad Vokietija yra viena pirmaujančiųjų valstybių ekonomikos prasme tiek Europoje, tiek ir visame pasaulyje, daugelis pasaulinio žinomumo bendrovių su garsiais prekių ženklais steigia bendroves ar dukterines bendroves Vokietijoje, taip pat kaip ir Vokiškos kilmės bendrovės lieka šioje valstybėje – *Mercedes-Benz*, *BMW*, *Siemens*, *Allianz*, *Adidas*, *DHL* ir kitos. Šalyje labiausiai paplitusi teisinė verslo forma yra ribotos atsakomybės bendrovė, dar žinoma kaip GmbH - *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*.

2.3.1. Vokietijos Federacinės Respublikos įstatyminė akcijų samprata

Aukščiau darbe minėta Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovės forma - GmbH - yra įtvirtinta atskirame įstatyme – ribotos atsakomybės bendrovių akte (vok. *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*).¹⁰⁴ Tiesa, Vokietijos teisė siūlo kelis teisines priemones vykdyti verslui. Tiek GmbH, tiek kitos verslo formos yra numatytos Vokietijos įstatymuose, kurių nuostatos dažnai gali būti keičiamos ar papildomos ir kitokiomis sutartinėmis nuostatomis dėl bendrovės steigimo ar tolesnio jos veiklos vykdymo. Kitos plačiai žinomos ir svarbios Vokietos bendrovių formos yra

¹⁰⁰ *Country Comparison: Exports. The World Factbook*. Central Intelligence Agency, 2015 m. duomenys

¹⁰¹ *Labour Productivity Levels in the Total Economy*. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), 2015 m. duomenys

¹⁰² CPI (*Corruption Perceptions Index*) 2015, Transparency International, 2015 m. duomenys

¹⁰³ *The Innovation Imperative in Manufacturing: How the United States Can Restore Its Edge*, Boston Consulting Group. 2009 m.

¹⁰⁴ *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* (angl. *Limited Liability Company Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1892 (aktuali 2008 m. redakcija)

Akinė bendrovė (vok. *Aktiengesellschaft* arba *AG*), kurios akcijomis gali būti viešai prekiaujama akcijų biržoje, ribotos atsakomybės partnerystė, kuri yra ribojama akcijomis (vok. *Kommanditgesellschaft* arba *KGaA*) ir ribotos atsakomybės partnerystė (vok. *Kommanditgesellschaft* arba *GmbH & Co. KG*).¹⁰⁵

Kadangi, kaip darbe minėta anksčiau, Lietuvos teisinėje sistemoje akcijos sąvoka įtvirtinta Akcinių bendrovių įstatyme, keliama hipotezė, kad Vokietijos teisėje akcijos samprata taip pat įtvirtinta įstatymuose, kurie reguliuoja šių, aukščiau minėtų bendrovių – verslo formų – steigimą, veikimą ir kitus susijusius klausimus.

Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovė (*GmbH*) yra komercinė kompanija su atskiru teisiniu juridinio asmens statusu (omenyje turimas bendrovės teisnumas ir veiksnumas), kuri gali būti įkurta bet kokiam teisėtam tikslui siekti. Akcininkai dalyvauja bendrovės valdyme dėl nuosavybės teisės, kurią turi į vieną ar daugiau bendrovės akcijų jos įstatiniame kapitale.¹⁰⁶ Taip pat verta paminėti, kad įstatymas, kuris reglamentuoja *GmbH* veiklą, t.y. ribotos atsakomybės (uždarąją) akcinę bendrovę Vokietijos teisėje, iš pagrindų buvo reformuotas 2008 metais. Minėta reforma ir papildymu norėta supaprastinti ir pagreitinti *GmbH* bendrovės steigimo procedūrą, padidinti šios teisinės verslo formos bendrąjį patrauklumą, lyginant su užsienio ribotos atsakomybės bendrovėmis.¹⁰⁷ Taigi verta išsiaiškinti, ar įstatymo pakeitimai įtvirtino kokių nors pakeitimų, susijusių su akcijomis, jų samprata ir (ar) suteikiamomis teisėmis bei pareigomis akcininkams.

Aktuali *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* redakcija (2008) įtvirtina tokius *GmbH* bendrovės aspektus kaip bendrovės steigimą, santykius tarp bendrovės ir jos akcininkų, bendrovės atstovavimą ir valdymą, bendrovės įstatų ir kitų dokumentų keitimą, bendrovės likvidavimą ir jo procesą, tiek administracines, tiek baudžiamąsias baudas bendrovei bei jų skyrimo tvarką.¹⁰⁸ Nuostatos, reglamentuojančios akcijas ir bendrovės įstatinį kapitalą įtvirtintos įstatymo pirmos dalies penktajame skyriuje, kuris nustato, kad (1) bendrovės įstatinis kapitalas privalo būti sudarytas ne iš mažiau nei dvidešimt penki tūkstančiai eurų; (2) nominali kiekvienos akcijos vertė privalo būti pilnai išreikštas eurais; akcininkas gali nuspręsti įsigyti akcijų po bendrovės įsteigimo; (3) paprastųjų akcijų nominali vertė gali būti nustatoma įvairiai; visų bendrovės akcijų nominalių verčių suma privalo būti lygi bendrovės įstatinio kapitalo

¹⁰⁵ *Doing Business in Germany: The Different Legal Entities and Tax Law Issues*, Hogan Lovells, 2014, #614585.

¹⁰⁶ *Ibid.*, p. 2

¹⁰⁷ *Ibid.*, p. 2

¹⁰⁸ *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* (angl. *Limited Liability Company Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1892 (aktuali 2008 m. redakcija)

dydžiui; (4) jeigu bendrovės įstatinis kapitalas susideda ne tik iš pinigų, bet ir iš įnašų natūra (turtu), toks turtas privalo būti nurodytas steigiamos bendrovės įstatuose; taip pat yra nustatytas reikalavimas tokio tipo įnašus bendrovės įstatinio kapitalo formavimui nurodyti finansinėse ataskaitose.¹⁰⁹ Taip pat verta paminėti, kad Vokietijos *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* įstatymas įtvirtina tai, kad akcija nuosavybės teise neprivalo būtinai priklausyti vienam asmeniui (apie tai šiame darbe rašyta aukščiau – t.y., kad Lietuvos teisinėje sistemoje akcija gali priklausyti tik vienam asmeniui – fiziniui ar juridiniui). Atvirkščiai – Vokietijos įstatymas nurodo, kad jeigu keletui bendraturčių priklauso viena nepadalyta akcija, jos suteikiamomis teisėmis šie asmenys gali naudotis tik bendrai.¹¹⁰ Iš šių straipsnių, skirtų reglamentuoti bendrovės įstatinį kapitalą ir akcijas, matyti, kad tiesiogiai akcijos samprata nėra įtvirtinta. Kituose įstatymo dalyse ir skyriuose taip pat akcijos samprata nėra tiesiogiai įtvirtinta, kaip kad minėta anksčiau šiame darbe - tai yra padaryta Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme. Galimai taip yra todėl, kad Vokietijos įstatymų leidėjas (kaip ir Jungtinės Karalystės) akcijų nelaiko konceptualiai sudėtinga kategorija, kas reikalautų ją tiksliai apibrėžti įstatyme. Tačiau minėta, kad yra ir daugiau Vokietijos įstatymų, reguliuojančių kitas bendrovių formas, todėl verta išsiaiškinti galbūt akcijų samprata nurodyta būtent juose.

Kadangi kitas įstatymas – *Aktiengesetz* (AktG)¹¹¹ – taip pat įtvirtina nuostatas, reguliuojančias bendrovių teisę, privalu išsiaiškinti, ar jis pateikia akcijos sampratą. Tai įstatymas, kuris reglamentuoja akcinių bendrovių, kurių akcijomis gali būti prekiaujama viešai, steigimo ir valdymo tvarką, likvidavimo procedūrą bei santykius tiek su akcininkais ir darbuotojais, tiek su kitais trečiaisiais asmenimis. Jau įstatymo pirmoji knyga ir pirmasis skyrius mini akcijas ir bendrovės įstatinį kapitalą. Yra nurodyta, kad bendrovės įstatinis kapitalas privalo būti sudarytas iš eurų.¹¹² Nustatyta ir minimali bendrovės įstatinio kapitalo riba – t.y. penkiasdešimt tūkstančių eurų.¹¹³ Įstatymas įtvirtina ir taisyklės, nurodančias, kad akcinės bendrovės akcijos gali būti tiek turinčios nominalią vertę (angl. *par*, vok. *Nennbetragsaktien*), tiek neturinčias nominalios vertės (angl. *non-par*, vok. *Stückaktien*).¹¹⁴ Aktiengesetz (AKtG) numato ir skirtingas akcijų klases su skirtingomis suteikiamomis teisėmis, kiek tai susiję su pelno ir turto

¹⁰⁹ Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (angl. *Limited Liability Company Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1892 (aktuali 2008 m. redakcija), 1 dalis, 5 skyrius, 1-4 straipsniai

¹¹⁰ Ibid., 2 dalies, 18 skyrius, 1 straipsnis.

¹¹¹ Aktiengesetz (angl. *Stock Corporation Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1965 (aktuali 2010 m. redakcija)

¹¹² Ibid., 1 knygos, 1 skyrius, 6 str.

¹¹³ Ibid., 1 knygos, 1 skyrius, 7 str.

¹¹⁴ Ibid., 1 knygos, 1 skyrius, 8 str.

paskirstymu.¹¹⁵ Taigi šiame įstatyme, lygiai taip pat kaip ir anksčiau darbe aptartame *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* įstatyme, reglamentuojančiame ribotos atsakomybės bendrovę, kurios akcijomis nėra prekiaujama viešai, konkreti akcijų samprata nėra įtvirtinta. Vėlgi, ją galima tik nuspėti iš kitų įstatymo straipsnių, kurie numato taisykles, susijusias su akcijomis ir bendrovės įstatiniu kapitalu. Būtent šiose normose yra kalbama tiek apie akcijų funkcijas, tiek apie jų suteikiamas teises jų turėtojams. Tačiau šiuo atveju, kaip ir Jungtinės Karalystės teisėje svarbiausiame su bendrovių teise susijusiame įstatyme *The Companies Act 2006* akcijų samprata nėra tiesiogiai įtvirtinta, o tai, tikėtina, kad taipogi galima pagrįsti tuo, kad akcijos konceptas kaip teisinė kategorija nėra laikomas labai sudėtingu ir reikalaujančiu papildomo apibrėžimo, kuris įneštų dar daugiau teisinio aiškumo – pvz. pasakymas, kas yra akcija ar kas negali būti ja laikoma teisine prasme. Tiesa, svarbu paminėti, kad minėtas įstatymas (AktG) originaliame tekste vokiečių kalba vartoja skirtingus žodžius apibrėžti akcijai – „*Aktie*” bei „*Anteil*”¹¹⁶, kurie apibrėžia ribotos ir neribotos atsakomybės bendrovės akcijas.

Kita darbe minėta verslo vykdymo forma Vokietijos teisėje yra ribotos atsakomybės partnerystė, kuri yra ribojama akcijomis (vok. *Kommanditgesellschaft* arba *KGaA*). Ją reglamentuoja to paties įstatymo, kuris įtvirtina Vokietijos akcinės bendrovės, kurios akcijomis gali būti prekiaujama viešai, *Aktiengesetz* (AKtG), antroji knyga. Visų pirma reikia išsiaiškinti, kaip apibrėžiama pati partnerystė. Minėtas įstatymas nurodo, kad partnerystė, ribojama akcijomis – yra bendrovė, turinti savo teisinį veiksnumą ir teisnumą (angl. *legal personality*), kurioje bent vienas partneris atsako visu savo turtu (neribota atsakomybė) prieš bendrovės kreditorius, vadinamas generaliniu partneriu, tuo tarpu kiti akcininkai nėra asmeniškai atsakingi už bendrovės įsipareigojimus (ribota atsakomybė), vadinami ribotaisiais akcininkais, kurie dalyvauja bendrovės įstatiniame kapitale.¹¹⁷ Taip pat, iš esmės *Aktiengesetz* (AKtG) įstatymo pirmosios knygos normos, reglamentuojančios Vokietijos akcinę bendrovę (*Aktiengesellschaft*), yra analogiškai taikomos ir partnerystei, ribojamai akcijomis, nebent įstatymas nurodo priešingai.¹¹⁸ Minėtas įstatymo antroji knyga taip pat nepateikia tiesioginės akcijos sampratos, o kitos nuostatos, reglamentuojančios akcijas ir jų suteikiamas teises bei pareigas, yra iš pirmosios įstatymo knygos, kuri jau buvo aptarta šiame darbe.

¹¹⁵ Aktiengesetz (angl. *Stock Corporation Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1965 (aktuali 2010 m. redakcija), 1 knygos, 1 skyriaus, 11 str.

¹¹⁶ Ibid., 8, 9 str.

¹¹⁷ Ibid., 2 knygos, 278 str. 1 d.

¹¹⁸ Ibid., 2 knygos, 278 str. 2 d.

Kitas įstatymas, kurį privalu patikrinti, ar jame yra įtvirtinta akcijos samprata Vokietijos teisinėje sistemoje yra Vokietijos civilinis kodeksas - *Bürgerliches Gesetzbuch* (BGB).¹¹⁹ Tai didžiulės apimties įstatymas (daugiau nei 2300 straipsnių), reglamentuojantis iš esmės visus civilinius santykius – asmenis, įmones, šeimos santykius, prievolinius santykius ir kitas teises kategorijas. Šis įstatymas bendrai aptaria tiek anksčiau šiame darbe minėta Vokietijos teisėje pripažįstamą partnerystę, tiek bendrą įmonės valdymą ir kt.¹²⁰ Tačiau kalbant apie bendrasavininkius ir jų turimas dalis (akcijas), Vokietijos civilinis kodeksas labiau kalba apie daiktų ar prievolių bendrasavininkus (o ne bendrovės), nurodydamas, kad jeigu nėra apibrėžta kitaip, preziumuojama, kad bendrasavininkių dalys į nuosavybę yra lygios.¹²¹ Taip pat nurodoma, kad bendrasavininkiai privalo dalintis ir bendrąja nuosavybės teise priklausančio daikto vaisiais (bendrovių atveju tai galėtų būti dividendai) – kiekvienam bendrasavininkui priklauso dalis, atitinkanti jo turimą nuosavybės dalį.¹²² Tačiau šiame Vokietijos civiliniame kodekse vėlgi - nėra tiesiogiai apibrėžtos akcijų sampratos – nei toje įstatymo dalyje, reguliuojančioje partnerystes, nei toje, reguliuojančioje bendrą nuosavybę ir turtines teises.

Kitas Vokietijos Federacinės Respublikos įstatymas, kurį yra reikia patikrinti dėl akcijos sampratos, yra Vokietijos komercinis kodeksas (vok. *Handelsgesetzbuch* arba *HGB*, angl. *German Commercial Code*).¹²³ Jis reglamentuoja tokias sritis kaip agentavimas, bendrovių buhalteriniai klausimai, komercinės bendrovės, prekyba, komerciniai sandoriai ir jūros teisės klausimai. Šis įstatymas yra dažniausiai naudojamas kartu su anksčiau minėtais Vokietijos įstatymais – civiliniu kodeksu (*BGB*), Ribotos atsakomybės bendrovės aktu (*GmbHG*), Akcinės bendrovės aktu (*AktG*) - nes šių įstatymų normos dažniausiai papildo viena kitą. Tačiau ir Vokietijos komerciniame kodekse nėra tiesiogiai įtvirtinta akcijos samprata – taip pat, kaip ir anksčiau darbe minėtuose Vokietijos įstatymuose. Įstatymas nedetalizuoja ir tokių, atrodytų, svarbių komercinių sandorių kaip įmonių jungimaisi ir skilimai, todėl tikėtina, kad būtent dėl šios priežasties Vokietijos komerciniame kodekse nėra reglamentuojami ir smulkesnės teisinės kategorijos, tokios kaip akcijos, jų rūšys ir susiję teisiniai institutai.

¹¹⁹ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (angl. *German Civil Code*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1896 (aktuali 2002 m. redakcija)

¹²⁰ Ibid., 705 – 740 str.

¹²¹ Ibid., 742 str.

¹²² Ibid., 743 str.

¹²³ Handelsgesetzbuch (angl. *German Commercial Code*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1897 (aktuali 2015 m. redakcija)

Paskutinis Vokietijos įstatymas, kuriame galėtų būti įtvirtinta akcijos samprata yra Vokietijos vertybinių popierių įsigijimo ir perėmimo aktas (vok. *Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz* arba *WpÜG*, angl. *German Securities Acquisition and Takeover Act*).¹²⁴ Šis įstatymas reglamentuoja visus viešus akcinės bendrovės (*Aktiengesellschaft* arba *AG*) ir partnerystės, kuri yra ribojama akcijomis (*Kommanditgesellschaft* arba *KGaA*), kurių buveinė yra Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje, akcijų įsigijimui teikiamus pasiūlymus (akcijoms, kuriomis gali būti prekiaujama Vokietijos akcijų biržoje ar bet kurios kitos Europos Sąjungos valstybės akcijų biržoje). Įstatymas nustato detalų gidą tiek savanoriškam, tiek priverstiniam oficialiam akcijų pirkimo pasiūlymams (angl. *takeover bids*) – įskaitant oficialaus pasiūlymo procedūrą, siūlytojo ir įmonės-taikinio (angl. *target company*) pareigas, taip pat svarstymo procedūrą. Nors šis įstatymas nemažai kalba apie akcininkus ir jų teises ar pareigas¹²⁵, tačiau pačio akcijos apibrėžimo visgi nepateikia. Taip pat kaip ir kiti Vokietijos įstatymai.

Apibendrinant galima padaryti išvadą, kad Vokietijos teisėje akcijos samprata nėra apibrėžta įstatymuose. Kaip minėta, dažnai įstatymų normos nurodo įvairias akcininkų teises ar pareigas, tačiau pačios akcijos kaip vertybiniai popieriai nėra atskirai apibrėžiamos. Galimai, kaip minėta, tai yra dėl tos pačios priežasties kaip ir Jungtinės Karalystės atveju – akcija kaip teisinė kategorija nėra laikoma turinti pernelyg sudėtingą, visuomenei nesuprantamą konceptą, todėl Vokietijos įstatymų leidėjas nematė (ir nemato) realaus poreikio akciją apibrėžti įstatyminiu lygmeniu. Galimai tai reiškia, kad Vokietijos įstatymų leidėjas laiko savo šalies visuomenę pakankamai teisiškai išsilavinusią – tiek paprastus gyventojus, tiek asmenis, atsakingus už bendrovių veiklos vystymą. Taip pat tai galimai reiškia tai, kad visgi Vokietijos teismai dažnai (ar galbūt iš viso) nesusiduria su situacijomis, kuriose asmenų ginčas būtų dėl akcijos sampratos (pvz. kas yra laikoma akcija, o kas negali būti laikoma ja). Jeigu nekyla ginčai, galimai nėra ir poreikio įtvirtinti papildomą – galimai perteklinę – normą į savo teisinę sistemą.

2.3.2. Vokietijos Federacinės Respublikos akcijų samprata, įtvirtinta kituose šaltiniuose

Yra ir kitų šaltinių, kurie mini akcijas ir su jomis susijusius klausimus Vokietijos teisėje. Vienas iš jų yra knyga „*Key Aspects of German Business Law: A Practical Manual*“¹²⁶, kurioje autorius apibrėžia akciją Vokietijos teisėje. Kalbėdamas apie bendrovės įstatinį

¹²⁴ *Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz* (angl. *German Securities Acquisition and Takeover Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 2001 (aktuali 2015 m. redakcija)

¹²⁵ *Ibid.*, 29, 35 str.

¹²⁶ WENDLER M., TREMML B., BUECKER B. J., *Key Aspects of German Business Law: A Practical Manual*, Springer Science & Business Media, 2013.

kapitalą, autorius teigia, kad akcija gali būti apibrėžiama kaip vertė, kuri yra lygi investicijai, kurią kiekvienas individualus akcininkas sutinka įnešti į bendrovę ir tai privalo būti apibrėžiama bendrovės įstatuose.¹²⁷ Taip pat teigiama, kad akcijos gali būti padalinamos į smulkesnės vertės vienetus ir būti perkeltos (ar perduotos) kitiems asmenims, tačiau, visgi tik turint bendrovės sutikimą.¹²⁸ Taigi tokiu apibrėžimu autorius akciją prilygina investicijai (jos vertei), kas yra tiesa, nes akcijos kaip vertybiniai popieriai yra viena iš priemonių investuoti į verslą. Tokios sampratos reikšmė bendrovių teisėje gali būti tokia, kad tai leidžia aiškiai žinoti, kad kuo daugiau akcijų priklauso asmeniui, tuo didesnę investiciją jis atlieka, tuo pačiu valdo atitinkamai didesnę dalį bendrovės balsų ir galimai gali daryti didesnę įtaką bendrovės veiklai ir jos kryptį, taip pat jo turtas nuo to gali atitinkamai didėti arba sumažėti, nes investavimas yra susijęs ir su rizika. Kitas įdomus šio autoriaus akcijos sampratos aspektas yra toks, kad skirtingai nei Lietuvos Respublikos teisėje, nurodoma, kad minėta investicija į akcijas privalo būti nurodoma bendrovės steigimo akte. Steigiant ribotos atsakomybės uždaryją akcinę bendrovę pagal Lietuvos Respublikos teisę, toks reikalavimas nėra numatytas. Viso to reikšmė galimai yra tokia, kad šis reikalavimas padeda išviešinti bendrovės savininkus (akcininkus), tačiau galimai gali visą apskaitos procesą daryti ilgesnį ir sudėtingesnį, nes akcijų skaičius ir vertė gali dažnai kisti, o bendrovės steigimo akte nurodyta informacija tampa nebeaktuali. Akcininkams nurodyti yra skirtas kitas valdžios teisinis įrankis – akcininkų registras – egzistuojantis ne tik Vokietijoje, tačiau ir Lietuvoje.

Toje pačioje knygoje prie apibrėžimų ir vertimų iš vokiečių į anglų kalbą skilties, taip pat nurodoma, kad akcija (angl. *a share of stock*) vokiečių kalboje vadinama *Aktie*. Tačiau prie vokiškos *Aktie* reikšmės taip pat nurodoma, kad tai gali reikšti ne tik akciją, tačiau ir akcijų sertifikatą (angl. *a share certificate*). Tokia pati reikšmė nustatyta ir šiame darbe anksčiau minėtame viename iš Nyderlandų Karalystės elektroninių žodynų nurodytoje akcijos reikšmėje. Taigi anot knygos autoriaus, akcija Vokietijos teisėje gali reikšti ne tik investiciją, tačiau ir nuosavybę į akciją nurodantį dokumentą – akcijos sertifikatą. Šiuo atveju reikėtų žodį „akcija“ vartoti atsargiau – t.y. galimai nurodant, kad kalbama apie bendrovės akciją kaip investicinį įrankį, ar kaip apie dokumentą.

Kitame doktrinos šaltinyje, straipsnio apie šiomis dienomis vykstantį Vokietijos bendrovių valdymo kultūros vystymąsi,¹²⁹ autorius nurodo ir kitą akcijų rūšį ir jos

¹²⁷ WENDLER M., TREMML B., BUECKER B. J., *Key Aspects of German Business Law: A Practical Manual*, Springer Science & Business Media, 2013, 10 psl.

¹²⁸ Ibid., 10 psl. / Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (angl. *Limited Liability Company Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1892 (aktuali 2008 m. redakcija) 17 str.

¹²⁹ GEORGEN M., MANJON M. C., RENNEBOOG L., *Recent developments in German corporate governance*, International Review of Law and Economics, Volume 28, Issue 3, 2008, p. 175 - 193

apibrėžimą – tai vadinamoji „auksinė akcija“. Anot straipsnio autoriaus, auksinė akcija yra pakartotinio balsavimo akcija, kuri suteikia galimybę vienam ar keliems akcininkams (pvz. šalies vyriausybei) veto teisę tam tikroms aiškiai apibrėžtomis situacijoms. Italijos ir Ispanijos vyriausybės turėjo auksines akcijas bendrovėse, kurios buvo privatizuotos devintajame dešimtmetyje (pvz. *Telecom Italia* ir *Repsol*). Tokių akcijų galima rasti ir Vokietijos bendrovėse (*Dyck* ar *Hau*).¹³⁰ Taigi tai gali būti vadinama naujove, kalbant apie akcijas ir jų rūšis, lyginant su kitų šalių minimomis akcijų rūšimis. Minėta „auksinė“ akcija gali būti labai vertingas ir galingas įrankis šalių vyriausybėms valdyti privatizuotas bendroves, kurios dažnai gali nukrypti nuo visuomenės gerovės, o siekti tik pelno didinimo ir optimizavimo. „Auksinės“ akcijos suteikiama veto teisė gali padėti blokuoti sprendimus, kurie galimai nėra teisingi ar kuriems nepritaria vyriausybė. Todėl minėtos akcijos turi didžiulę reikšmę bendrovių teisei ir bendrovių valdymui bei tolesnėms jų veiklos kryptims.

Kita išsami akcijos samprata yra pateikta plačiai žinomame Vokietijos verslo terminų žodyne *Gabler Wirtschaftslexikon*, kuris egzistuoja ir virtualia versija internete. Minėtas šaltinis nurodo, kad akcija – tai bendrovės įstatinio kapitalo dalis. Ir, pakartojant įstatymą (anksčiau darbe aptartą AktG), teigiama, kad akcijos gali egzistuoti kelių rūšių – turinčios nominalią vertę arba jos neturinčios – tačiau visos jos suteikia akcininkams teisę į bendrovės pelno dalį. Tame pačiame šaltinyje minimas ir dar vienas apibrėžimas - taip pat teigiama, kad akcija yra vertybinis popierius, kuris tarnauja akcininkų turimoms teisėms bendrovėje, kurios įgijamos bendrovės kapitalo arba skolos finansavimo (angl. *equity or debt financing*) būdu.¹³¹ Taigi minėtas žodynas iš esmės apibrėžia akciją kaip objektą, kad tai yra bendrovės įstatinio kapitalo dalis, vertybinis popierius. Akcijos samprata kaip bendrovės įstatinio kapitalo dalis apeliuoja į nuosavybės teisės svarbą, akcijos kaip bendrovės dalis, kuri priklauso kiekvienam akcininkui atskirai. Taip pat nurodyta, kad būtent akcijos turėjimas kaip vertybinio popieriaus suteikia minėtas įstatymuose nurodomas teises akcininkams (pvz. teisė į bendrovės pelno dalį¹³², teisė dalyvauti akcininkų susirinkimuose ir balsuoti dėl sprendimų priėmimo¹³³, teisė pirmenybės teise gauti naujai bendrovės išleidžiamas akcijas¹³⁴ ir kt.), ir atvirkščiai – neįmanoma turėti šių teisių, jeigu neturi nuosavybės teisės į bendrovės akciją ar akcijas.

¹³⁰ Ibid., p. 179.

¹³¹ *Gabler Wirtschaftslexikon* elektroninė versija, prieiga per internetą: <<http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/aktie.html>> [žiūrėta 2016-03-09]

¹³² Aktiengesetz (angl. *Stock Corporation Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1965 (aktuali 2010 m. redakcija), 1 knygos, 3 skyriaus, 58 ir 60 str.

¹³³ Aktiengesetz (angl. *Stock Corporation Act*), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1965 (aktuali 2010 m. redakcija), 1 knygos, 3 skyriaus, 109 str.

¹³⁴ Ibid., 1 knygos, 3 3 skyriaus, 186 str.

Tokia nurodoma akcijų samprata yra labai panaši ir beveik identiška į sampratą, randamą Lietuvos Respublikos teisėje, taip pat kituose Lietuvos autorių doktrinos šaltiniuose. Tai nėra atsitiktinumas, nes Vokietijos Federacinės Respublikos teisinė sistema turi galias kontinentinės teisės tradicijas ir tokios šalys kaip Lietuvos Respublika ar kitos dažniausiai vienaip ar kitaip perima didesnę ar mažesnę dalį kitos valstybės (ypač tos, kuri turi gilesnes tradicijas ir yra stabilesnė ekonomine prasme) teisės ar jos logikos, struktūros.

2.4. AKCIJŲ SAMPRATA JUNGTTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ TEISĖJE

Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – „JAV“) teisinė sistema yra vienareikšmiškai svarbi, nes JAV yra viena didžiausių ir svarbiausių bendrosios teisės tradicijos valstybių (kartu su Jungtine Karalyste, Australija ir kt.). JAV teisė apima daug lygių kodifikuotos ir nekodifikuotos teisės¹³⁵, iš kurių svarbiausia yra Jungtinių Amerikos Valstijų konstitucija, kuri nustato federalinės teisės ribas. Kaip minėta, JAV teisė susideda tiek iš kodifikuotos teisės, tiek iš nekodifikuotos. Kodifikuota yra įstatymai – tiek federalinio lygmens (JAV kongreso išleisti aktai¹³⁶, JAV senato ratifikuotos tarptautinės sutartys¹³⁷, vykdomosios valdžios siūlyti ir išleisti reglamentai¹³⁸, taip pat teismų praktika¹³⁹) tiek valstijų lygmens (įvairūs smulkesni teisiniai aktai). Nekodifikuota teisė yra teismų sprendimai, kurie, kaip minėta, gali būti ir federalinio lygmens.

2.4.1. Akcijų samprata Jungtinių Amerikos Valstijų įstatymuose

Pagrindinis įstatymas, kuriame yra kodifikuota didžiausia dalis federalinio lygmens teisės yra *The Code of Laws of the United States of America* (sutrumpintai vadinamas *The Code of the United States of America* arba *U.S. Code*).¹⁴⁰ Tai įstatymas-įstatymų santrauka, kuris talpina 52 dalis skirtingų federalinių normų – tokių kaip prezidentas, vidaus saugumas, edukacija, darbas, pinigai ir finansai, transportas, balsavimas ir kt. Tiesa, tai nėra oficialus įstatymas, o tik *the Office of the Law Revision Counsel* ir *the House of Representatives* leidžiamas dokumentas, kuris susistemina visus oficialius JAV kongreso išleistus įstatymus ir kitus aktus. Tai reiškia, kad JAV kongresas priima įstatymus, jais ir reikia vadovautis, jie turi galutinę galią (aktai vadinami *the United States Statutes at Large*). Tačiau *The Code of Laws of the United States of America* kas šešerius metus išleidžia savo naują redakciją, į kurią pakliūna visi oficialiai išleisti įstatymai – taigi tai yra kaip ir kodifikacijos rinkinys. Visgi, kadangi *the Code of Laws of the United States of America* yra toks platus ir jo tekstai atitinka galiojančius JAV įstatymus, verta išsiaiškinti, ar jame yra pateikta akcijos samprata.

¹³⁵ ELIAS S. and LEVINKIND S., *Legal Research: How to Find & Understand The Law*, 14th ed., Berkeley: Nolo, 2005, 22 psl.

¹³⁶ *Ex parte Virginia*, 100 U.S. 339 (1880), peržiūrėta [https://supreme.justia.com/cases/federal/us/100/339/]

¹³⁷ *Head Money Cases*, 112 U.S. 580 (1884), peržiūrėta [https://supreme.justia.com/cases/federal/us/112/580/]

¹³⁸ *Skidmore v. Swift & Co.*, 323 U.S. 134 (1944), peržiūrėta [https://supreme.justia.com/cases/federal/us/323/134/]

¹³⁹ *Cooper v. Aaron*, 358 U.S. 1 (1958), peržiūrėta [https://supreme.justia.com/cases/federal/us/358/1/]

¹⁴⁰ *The Code of Laws of the United States of America*, the Office of the Law Revision Counsel ir the House of Representatives, 2012

Akto 45-oje dalyje yra straipsnis, kuris nurodo akcijos sampratą. 45-oji dalis įtvirtina šalies (JAV) normas, susijusias su turto privatizavimu ir ypač geležinkelių privatizavimu.¹⁴¹ Kadangi geležinkelių bendrovės šalyje yra didžiulės, dalis jų priklauso privatininkams, o dalis gali priklausyti ir valstybei (JAV). Todėl nurodoma, ką reiškia terminas „Jungtinių Valstijų akcija“ (angl. *United States share*) – bendrovės paprastųjų akcijų (angl. *common stock*) dalis, nuosavybės teise priklausanti Jungtinėms Valstijoms.¹⁴² Kadangi terminas „*common stock*“ verčiamas į lietuvių kalbą kaip paprastosios akcijos (kurios anot akto reiškia bendrovės dalį, suteikiančią teisę jų savininkui į dividendus, kurių dydis priklauso nuo turimų dalių kiekio ir bendrovės verslo sėkmės), visgi tokia samprata apeliuoja į tai, kad akcija tai bendrovės dalis – t.y. įstatinio kapitalo dalis. Kuri, pagal šį akto straipsnį, priklauso Jungtinėms Amerikos Valstijoms, tačiau taikant analogiją, gali priklausyti ir bet kuriam fiziniam ar juridiniam asmeniui. Tokia akcijos samprata yra panašai į anksčiau šiame darbe minėtą, o tai iš esmės reiškia, kad labiausiai akcentuojamas ne suteikiamos teisės akcijos savininkui (jos nėra išvardijamos), tačiau nuosavybės teisės dalis į bendrovę – ar tai būtų valstybei priklausanti, ar privačiam asmeniui priklausanti bendrovės dalis.

Tiesa, tiek *the Securities Act of 1933*¹⁴³ įstatymas, tiek *the Securities Exchange Act of 1934*¹⁴⁴ įstatymas nurodo, kad akcija (angl. *stock*) yra vertybinis popierius.

U.S. Code akte pastebima, kad JAV akcijai apibūdinti vartojamas ne tik angliškas žodis „*a share*“, tačiau netgi dažniau vartojamas „*common stock*“ ar tiesiog „*a stock*“. Terminas „*a stock*“ apibrėžimas randamas keliuose *U.S. Code* dalyse, kurios reglamentuoja skirtingus santykius, tačiau kai kur santykiai yra labai specifiniai – pvz. mokesčiai, todėl ten minimas akcijos apibrėžimas nebūtinai reiškia akciją bendrovių teisės kontekste. Pavyzdžiui 12 akto dalyje, kuri reglamentuoja bankus ir bankų sistemą, nurodoma, kad tame konkrečiame skyriuje akcija („*stock*“) reiškia tiek balsavimo teisę turinčias akcijas, tiek jos neturinčias (įskaitant privilegijuotąsias akcijas), kurios yra lygios įmokoms į tam tikrus fondus ir kt.¹⁴⁵ Yra ir daugiau pavyzdžių, kurie parodo, kad akcijos yra apibrėžiamos šiame kodifikuotame akte, tačiau ne plačiai, o dažniausiai konkrečiai įstatymo daliai, reglamentuojančiai kokius nors siaurus santykius (pvz. bankų sistemą, geležinkelius, kt).¹⁴⁶ Taip pat *U.S. Code* akte randamos aprašytos ir teisės, kurias

¹⁴¹ *The Code of Laws of the United States of America*, the Office of the Law Revision Counsel ir the House of Representatives, 2012, 45 dalis

¹⁴² *Ibid.*, 45 dalis, 22 skyrius, bendrųjų nuostatų poskyris, 1303 str.

¹⁴³ *The Securities Act of 1933*, United States Congress, 2012 m. redakcija, 2(1) str.

¹⁴⁴ *The Securities Exchange Act of 1934*, United States Congress, 2012 m. redakcija, 3 (a)(10) str.

¹⁴⁵ *Ibid.*, 12 dalis, 23 skyrius, nuostatų, taikomų dviems ar daugiau institucijų klasių sistemoms poskyris, A dalis, 2154 a str.

¹⁴⁶ *Ibid.*, 12 dalis, 2 skyrius, kapitalo, akcijų ir akcininkų poskyris, 51 c str.

gauna akcininkai – priklausomai nuo akcijų rūšies: bendrovė gali būti išleidusi akcijų, suteikiančių balsavimo teisę, nesuteikiančių jos, taip pat gali būti privilegijuotosios akcijos. Taip pat teigiama, kad teisė perleisti akcijas negali būti ribojama.¹⁴⁷ Apibendrinant galima pasakyti, kad JAV akcijų įstatyminė samprata iš esmės nurodo tai, kad akcininkui priklauso atitinkamos bendrovės dalis, kas reiškia, kad akcentuojama nuosavybės teisė, o su tuo suteikiamos teisės kaip ir jų apimtis yra apibrėžiamos atskirai.

2.4.2. Akcijų samprata kituose Jungtinių Amerikos Valstijų šaltiniuose

U.S. Government Printing Office išleistoje knygoje „*The Code of Federal Regulations of the United States of America*”¹⁴⁸, kuri taip pat sistemina ir aptaria JAV federalinių įstatymų reglamentavimą, randama akcijos samprata, kuri apibrėžiama kaip dalis korporacijos (bendrovės) arba intereso dalis juridinio asmens statuso neturinčiame asmenyje.¹⁴⁹ Taigi tokia samprata yra panaši į įstatyminę ir apeliuoja į nuosavybės teisę į bendrovės dalį, o ne tam tikrų teisių suteikimą akcininkui.

Taip pat teismų praktikoje yra bylų, kuriose vienaip ar kitaip apibrėžiama akcijos samprata arba kas gali būti ja vadinama. Viena iš tokių yra *Landreth Timber Co. v. Landreth* (1985)¹⁵⁰, kurią nagrinėjo ir JAV Aukščiausiasis teismas (angl. *Supreme Court*). Joje teismas pasakė, kad bylos ginčo objektas turėtų būti laikomas akcija nepaisant *the Securities Act of 1933* ir *the Securities Exchange Act of 1934* įtvirtintų normų. Vien fakto, kad dokumentas ar teisinis įrankis vadinamas „akcija”, buvimas, automatiškai nedaro jo saugomu pagal minėtus įstatymus, tačiau jeigu teisinis instrumentas turi visas sąlygas, tradiciškai siejamas su paprastosiomis akcijomis, jis gali būti tokiomis ir laikomas.¹⁵¹

Vienas žymiausių internetinių svetainių, nagrinėjančių investicijas ir verslą – *investopedia.com* – savo JAV versijos tinklalapyje pateikia tokią akcijų („*shares*”) – tai yra bendrovės ar kitokio finansinio turto nuosavybės dalies vienetai. Minima, kad akcijų turėjimas nesuteikia teisės valdyti bendrovės kasdieninių veiksmų (*pastaba*: tuo užsiima

¹⁴⁷ *The Code of Laws of the United States of America*, the Office of the Law Revision Counsel ir the House of Representatives, 2012, 12 dalis, 13 skyrius, nacionalinės hipotekos asociacijų poskyris, 1718 a str.

¹⁴⁸ „*The Code of Federal Regulations of the United States of America*”, *U.S. Government Printing Office*, 2005

¹⁴⁹ *Ibid.*, 597 psl.

¹⁵⁰ *LANDRETH TIMBER CO. v. LANDRETH* (1985), United States Supreme Court, No. 83-1961, Decided: May 28, 1985.

¹⁵¹ *Ibid.*: (b) *When an instrument is labeled "stock" and possesses all of the traditional characteristics of stock, a court is not required to look to the economic substance of the transaction to determine whether the stock is a "security" within the meaning of the Acts* / (c) *An instrument bearing both the name and all of the usual characteristics of stock presents the clearest case for coverage by the plain language of the definition. "Stock" is distinguishable from most if not all of the other listed categories, and may be viewed as being in a category by itself for purposes of interpreting the Acts' definition of "security."*

bendrovės vadovai), tačiau akcininkas turi teisę gauti dalį bendrovės pelno.¹⁵² Tiesa, to paties tinklalapio JAV versija pateikia ir dar vieną akcijų apibrėžimą – ne „*shares*“, o „*stock*“, kuris reiškia iš esmės tą patį – tai vertybinio popieriaus rūšis, kuri pažymi nuosavybę į bendrovę ir suteikia teisę gauti dalį bendrovės pelno ir turto.¹⁵³ Taigi, anot šios investicinių žinių gilimo svetainės, sąvokos „*share*“ ir „*stock*“ iš esmės yra vienodos, ką numato ir JAV įstatymai, vartodami minėtą sąvoką kaip sinonimus, tačiau laikantys priimtinesne „*stock*“ sąvoką. Pati reikšmė yra praktiškai vienoda į įstatyminę ir panaši į aukščiau šiame darbe aptartą – pabrėžianti nuosavybės teisę į bendrovės dalį, kas dar kartą įrodo, kad JAV teisinėje praktikoje yra svarbu tai, kad bendrovės dalys priklausotų tam tikriems asmenims, ir tik tuomet jiems gali būti suteikiamos aukščiau darbe minėtos teisės (pvz. į dividendus, į turto dalį, balsavimo teisė, kt.).

Kalbant apie JAV įtvirtintą akcijų sampratą, verta peržvelgti ir *Model Business Corporation Act*, kuriuo kaip pagrindu remiasi ir *European Model Company Act* (aptariamas toliau šiame darbe) bendrovių teisės aktas, skirtas sukurti pavyzdinį bendrovių teisę reglamentuojantį įstatymą Europos Sąjungos šalims narėms. Minėtame *Model Business Corporation Act* galime rasti tiesiogiai įtvirtintą akcijų sąvoką, kuri nurodo, kad akcijos – tai vienetai, į kuriuos yra padalinti bendrovės turtiniai interesai.¹⁵⁴ Taigi galime padaryti išvadą, kad JAV akcija suprantama kaip dalis bendrovės nusaovybės, arba bendrovės turto dalis, kuri priklauso asmeniui. Bendrovių teisėje tai reiškia, kad nuosavybės teisė į bendrovės akciją yra pirminis atributas, į kurį kreipiamas dėmesys, o tik tuomet galima atskiruose įstatymuose (bei analizuojamame *Model Business Corporation Act*) ieškoti teisių, kurios yra suteikiamos asmenims, kuriems priklauso bendrovės nuosavybė.

¹⁵² Internetinė svetainė *investopedia.com*, prieiga per internetą: <<http://www.investopedia.com/terms/s/shares.asp>> [žiūrėta 2016-03-16]

¹⁵³ Internetinė svetainė *investopedia.com*, prieiga per internetą: <<http://www.investopedia.com/terms/s/stock.asp>> [žiūrėta 2016-03-16]

¹⁵⁴ *Model Business Corporation Act*, 3 leidimas, Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law ir American Bar Foundation, 2002. 1 skyrius – General Provisions, D poskyris – sąvokos, (22) dalis.

3. AKCIJŲ SAMPRATA PAGAL *EUROPEAN MODEL COMPANY ACT* BENDROVIŲ TEISĖS AKTĄ

European Model Company Act (toliau – „EMCA”) yra iniciatyva sukurti savarankišką bendrą bendrovių statutą, kuris valstybių narių (*pastaba*: Europos Sąjungos valstybių narių) gali būti priimtas iš esmės arba minėtos valstybės narės gali pasirinktas jo nuostatas kaip pavyzdines nuostatas, pritaikomas vidaus įstatymuose. Tai reiškia, kad EMCA nėra privaloma suderinimo priemonė, nes valstybės narės nėra (nebus) įpareigosos laikytis šio pavyzdinio akto.¹⁵⁵ Taigi, iš esmės, EMCA gali veikti kaip priemonė skatinti teisinio bendrovių teisės reguliavimo konkurenciją, tačiau taip pat gali veikti kaip valstybių narių bendrovių teisės priemonė dėl teisės suderinimo ir vienodinimo¹⁵⁶.

Svarbu paminėti, kad EMCA projekto koordinavimas yra vykdomas per *The European Model Company Act Group* (liet. EMCA grupę), kuri yra nepriklausoma ne tik nuo verslo organizacijų, tačiau ir nuo valstybių narių vyriausybės bei Europos Komisijos. Tai nėra politinė institucija, todėl manytina, kad ši iniciatyva gali labiau atspindėti realią situaciją, nes remiasi žymių praktikų žiniomis bei aktualiausia valstybių narių bendrovių teisės praktika, o ne teoriniais pasvarstymais, kaip kartais gali nutikti, jeigu projektas yra grynai politinio lygio ir jį koordinuoja politinė organizacija. Minėta grupė yra svarbi ir Lietuvos Respublikai, nes joje dalyvauja ir Lietuvos atstovas – advokatas Gintautas Bartkus, laikomas vienu geriausių bendrovių teisės ekspertu Lietuvoje.¹⁵⁷

Anot pačio EMCA akto įžangos teksto, pagrindinis šio modelinio akto tikslas yra, remiantis tvirtais moksliniais pamatais, sukurti naują Europos bendrovių teisės judėjimo į priekį būdą, kuris yra įkvėptas Jungtinių Amerikos Valstijų *Model Business Corporation Act*.¹⁵⁸ Svarbiausias dalykas, kurį siūlo minėtas modelinis EMCA aktas, yra tai, kad tai nebus toks pat aktas kaip kuri nors Europos Sąjungos institucijos direktyva ar reglamentas. Tai reiškia, kad EMCA siūlys valstybėms narėms harmonizuotą (suvienodintą) bendrovių įstatymą, tačiau sprendimą dėl jo perkėlimo ar įgyvendinimo priims kiekviena šalis savarankiškai – ar ji siūlys savo valstybės bendrovėms šio akto siūlomus pranašumus ir naujoves.¹⁵⁹ Didžiausias šio proceso – valstybių narių bendrovių teisės harmonizavimo – bei bendro integruoto bendrovių teisės įstatymo pranašumas yra tai, kad tai padėtų sukurti vienodas sąlygas bendrovių akcininkams bei tretiesiems

¹⁵⁵ Introduction to the final EMCA rapport – Draft of September, 2015 peržiūrėtas [http://law.au.dk/fileadmin/Jura/dokumenter/forskning/projekter/EMCA/EMCA_Introduktion.pdf], 4 psl.

¹⁵⁶ Ibid., 4 psl.

¹⁵⁷ Ibid., 6 psl.

¹⁵⁸ Ibid., 4 psl.

¹⁵⁹ Ibid., 4 psl.

asmenims visoje Europos Sąjungoje, taip pat paskatintų tarpvalstybinį investavimą ir prekybą užtikrinant akcininkų teises bei atstatant investuotojų pasitikėjimą.¹⁶⁰

Kaip profesorius Paul Krüger Andersen teigė savo 2011-ųjų metų pranešime, pristatydamas EMCA iniciatyvą, aktas nustatys ir vystys Europos bendrovių teisės fundamentaliuosius principus, taip pat, naudodamas valstybių narių patirtį, sukurs geriausios Europos bendrovių teisės praktikos standartus.¹⁶¹ Manytina, kad tai yra svarbu ir nauja, kalbant apie valstybių narių bendrovių teisę, nes, pavyzdžiui Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymas, reguliuojantis visus svarbiausius bendrovės teisės klausimus Lietuvoje, aiškiai neišskiria jokių esminių principų ir standartų.

Pavyzdinis EMCA aktas yra svarbus ir kalbant apie akcijų sampratą bei jos reikšmę bendrovių teisei. Kadangi, be anksčiau darbe minėtų EMCA turinio klausimų – principų bei standartų, jis nustato reguliavimą tokioms sritims kaip bendrovių steigimo klausimai, akcijos, akcininkų susirinkimai ir akcininkų apsauga, bendrovės įstatinis kapitalas, narių ir kitų dalyvių atsakomybės, ir kt. Dėl to, kad modelinis aktas aptaria akcijas, būtent jų reguliavimas bus aptartas šiame darbe.

EMCA modeliniame akte (*pastaba*: EMCA akto galutinio pasiūlymo projekte, 2015 m.), skirtingai nuo daugelio šiame darbe anksčiau nagrinėtų valstybių įstatymų, išimtiniai reglamentuojančių bendrovių teisę (Jungtinės Karalystės, Nyderlandų Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Jungtinių Amerikos Valstijų), autoriai tiesiogiai ir aiškiai apibrėžia, kas yra vadinama akcija. Dokumente nurodyta, kad EMCA akte varotojamas terminas „akcija“ reiškia nuosavo kapitalo dalyvavimą (*pastaba*: bendrovėje), kuris suteikia jo turėtojui teisę būti bendrovės nariu.¹⁶² Ši akcijos samprata yra šiek tiek kitokia nuo visų anksčiau aptartų šiame darbe. Kaip teigia patys autoriai akto komentare, EMCA akte bandoma įdiegti tokią akcijos sąvoką, kuri būtų kaip įmanoma neutralesnė, bet išlaikyti bent kokią nors reikšmę.¹⁶³ Neutralumas pasireiškia tuo, kad ši akcijos samprata nenurodo jokių teisių, kurios yra suteikiamos akcininkui, arba kurios yra būtinos, kad objektą galima būtų vadinti akcija, arba asmenį – akcininku. Tai puikiai atsispindi šiame darbe – atliekant lyginamąją įstatyminę (ir ne tik) įvairių pasirinktų pasaulio valstybių akcijos sampratų analizę. Vienur minimos specifinės teisės, kurias suteikia akcija (dažniausiai pasitaikančios yra teisė į bendrovės pelno dalį, teisė į dalį

¹⁶⁰ Introduction to the final EMCA rapport – Draft of September, 2015 peržiūrėtas [http://law.au.dk/fileadmin/Jura/dokumenter/forskning/projekter/EMCA/EMCA_Introduktion.pdf], 4 psl.

¹⁶¹ Konferencija „European Company Law: The Way Forward“, prof. Paul Krüger Andersen, Briuselis, 2011, peržiūrėta [http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/conference201105/andersen_en.pdf]

¹⁶² *European Model Company Act*, The European Model Company Act Group, akto galutinio pasiūlymo projektas, 2015, 5 skyriaus, 1 str.

¹⁶³ *Ibid.*, 100 psl.

likviduojamos bendrovės turto ar teisė į bendrovės valdymą)¹⁶⁴, kitur – lakoniškai nurodoma, kad akcija lemia ir įrodo nuosavybės teisę į dalį bendrovės.¹⁶⁵ Kaip teigiama akto komentare, neutralumą stengiamasi išlaikyti dėl to, kad kai kuriose Europos valstybėse bendrovės siejamos su pvz. pelno gavimu, kitur – gali būti ir nepelno siekiančios bendrovės.¹⁶⁶ O dažnai akcijos sampratoje nurodoma ir teisė į pelną kaip privalomas akcijos atributas – pvz. Nyderlandų Karalystės teisėje nurodoma, kad akcija privalo suteikti arba teisę į dividendus, arba teisę balsuoti bendrovės akcininkų susirinkimuose. Ir atvirkščiai - priklausomai nuo valstybės, būna ir skirtingų akcijų tipų – vienos nesuteikia teisės į dividendus, kitos – nesuteikia balsavimo teisės. Taigi suteikiamos teisės skiriasi, priklausomai nuo valstybės. Būtent tokia samprata, apibrėžta EMCA, nenurodanti jokių konkrečių teisių, kurias privalo suteikti akcija, leidžia išspręsti šią problemą (visgi norima suvienodinti normas, reguliuojančias bendrovių teisę, todėl tiek akcijos samprata, tiek kitos normos turėtų atitikti visų valstybių narių interesus, kiek tai yra įmanoma). EMCA akte nurodyta akcijos samprata referuoja į tapimą bendrovės nariu (įnešant kapitalą). Taigi akcentuojama ne suteikiamos teisės akcijos savininkui, o narystė bendrovėje. Būtų neįmanoma arba neefektyvu išvardinti visas teises, kurias suteikia arba gali suteikti akcija jos turėtojui, o lyginamoji analizė šiame darbe taip pat parodė, kad kiekvienoje valstybėje įstatymų leidėjas yra linkęs nurodyti vis kitokias teises, kurios yra suteikiamos akcininkams, todėl tokia EMCA akto įtvirtinta akcijos samprata išsprendžia ir šią problemą – neapibrėžia teisių, o palieka kiekvienai valstybei pačiai nuspręsti, ar „prisegti” tam tikras teises prie narystės bendrovėje, ir, jeigu taip, kokias konkrečiai. Taigi narystė bendrovėje yra pirmas esminis atributas akcijai.

Kitas esminis atributas yra tai, kad akcija reprezentuoja kapitalą¹⁶⁷ (įneštą investiciją į bendrovę). Iš esmės tai reiškia, kad reikalavimai į bendrovės turtą yra subordinuoti akcininkams – tiems, kurie įnešė tam tikrą kapitalo dalį. Kaip žinia, yra išskiriamas nuosavybės arba skolos kapitalas (tai yra ir skirtingi būdai investuoti į bendrovę). Apie tai buvo minėta ir šiame darbe, kalbant apie Jungtinės Karalystės teisinę sistemą, kuri taip pat išskiria šias dvi kapitalo rūšis.¹⁶⁸ Svarbu prisiminti, kad nuosavybės (angl. *equity*) turėtojais bendrovėje neturi teisės reikalauti jokio turto ar kokių nors išmokų iš bendrovės, kurioms gauti jie gali imtis atskirtų vienašališkų veiksmų. Tiek pagal Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymą, tiek kitose valstybėse yra nustatyta,

¹⁶⁴ Pz. Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje

¹⁶⁵ pz. Jungtinės Amerikos Valstijos

¹⁶⁶ *European Model Company Act*, The European Model Company Act Group, akto galutinio pasiūlymo projektas, 2015, 100 psl.

¹⁶⁷ *Ibid.*, 101 psl.

¹⁶⁸ Šio darbo 29 psl.

kad akcininkai negali paprastai išsiimti savo investicijos į bendrovės kapitalą – tai gali nutikti tik tuo atveju, kai yra mažinamas bendrovės įstatinis kapitalas¹⁶⁹ arba bendrovė yra likviduojama.¹⁷⁰ EMCA akto komentare autoriai taip pat pabrėžia, kad akcijos samprata nurodyta būtent tokia, nes yra svarbu skirti bendrovės akcijas nuo kitokių bendrovės skolinimosi instrumentų – skirtumas tas, kad priimti sprendimą išleisti bendrovės akcijas gali tik visuotinis akcininkų susirinkimas, o nuspręsti išleisti kitokius skolinimosi instrumentus gali valdyba.¹⁷¹

EMCA akto autoriai taip pat pateikia ir paaiškinimą, kodėl jie neapibrėžė akcijos sampratos kitu būdu – t.y. kaip vertybinio popieriaus, kurį gauna akcininkas už tai, kad prisideda prie bendrovės nuosavybės.¹⁷² Buvo nuspręsta minėtos sampratos nenaudoti dėl to, kad tam tikrose valstybėse yra teisinių instrumentų, kurie suteikia galimybę išleisti naujas bendrovės akcijas be jokio papildomo įnašo į bendrovę.

Taip pat svarbu paminėti, kad EMCA akte sąvoka „akcija“ reiškia akcijas tiek privačioje, tiek viešoje (kurios akcijomis gali būti prekiaujama viešai biržoje) bendrovėje. Tai yra svarbu dėl tos priežasties, kad kai kuriose valstybėse (pvz. Vokietija) yra vartojamos skirtinga sąvoka apibrėžti akciją privačioje bendrovėje bei skirtinga sąvoka apibrėžti akciją viešojoje bendrovėje.¹⁷³

EMCA aktas taip pat nurodo, kad bendrovė gali leisti tik dvejų rūšių akcijas – (1) vardines akcijas (angl. *registered shares*) ir (2) pareikštines akcijas (angl. *bearer shares*).¹⁷⁴ Vardinės akcijos yra registruojamos bendrovės akcijų registre, o pareikštinės nėra nei registruojamos, taip pat nėra užrašomas akcininko vardas. Leidžiamų akcijų tipą bendrovė privalo nurodyti savo steigimo akte. Tiesa, bendrovė gali leisti abiejų rūšių akcijas. EMCA nustatomos akcijų rūšys yra svarbios, nes EMCA akte nurodoma ir tai, kad akcijos gali būti tiek turinčios nominalią vertę (angl. *nominal value shares*), tiek jos neturinčios (angl. *no par value shares*).

Apibendrinant galima teigti, kad EMCA aktas įtvirtina kiek kitokią ir savitą akcijos sampratą nei prieš tai darbe nagrinėti šaltiniai. Tai yra sveikintina, nes EMCA akto tikslas ir yra naudojant geriausią valstybių narių praktiką, sukurti pavyzdinį bendrovių teisės

¹⁶⁹ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija), 52 str. – nurodo, kad įstatinis kapitalas bendrovėje gali būti mažinamas turint tikslą išmokėti bendrovės lėšas.

¹⁷⁰ Ibid., 15 str. 1 d. 6 p. – nurodo, kad akcininkai turi turtinę teisę į likviduojamos bendrovės turto dalį.

¹⁷¹ *European Model Company Act*, The European Model Company Act Group, akto galutinio pasiūlymo projektas, 2015, 101 psl

¹⁷² Ibid., 101 psl.

¹⁷³ Darbe minėta, kad Vokietijos Federacinės Respublikos teisėje sąvoką „*Anteil*“ yra vartojama kalbant apie privačios bendrovės akcijas, o „*Aktie*“ yra vartojama kalbant apie viešosios bendrovės akcijas. Taip pat skirtingos sąvokos vartojamos Danijos, Prancūzijos, Graikijos teisinėse sistemose.

¹⁷⁴ *European Model Company Act*, The European Model Company Act Group, akto galutinio pasiūlymo projektas, 2015, 5 skyriaus, 2 str.

įstatymą. Akcija nebėra siejama su vertybinio popieriaus sąvoka, taip pat ji nėra siejama su kokiom nors akcininkų teisėmis. Tuo siekiama daryti akcijos sampratą neutralia, bandant harmonizuoti ir pritaikyti ją visoms valstybėms narėms. Tiesa, EMCA aktas tikrai nepanaikina akcininkų teisių – jos yra įtvirtintos akte, tačiau atskirtos nuo pačio akcijos apibrėžimo, ką vengia daryti kitų darbe aptartų valstybių nacionaliniai įstatymai, jeigu juose akcijos samprata apskritai yra tiesiogiai įtvirtinta. Manytina, kad EMCA iniciatyva yra svarbi ir sveikintina – harmonizuojant tiek bendrovių teisę (įskaitant akcijos sampratos suvienodinimą) turėtų būti daromas teigiamas poveikis tiek pačioms bendrovėms, tiek akcininkams, tiek tretiesiems asmenims – investuotojams ir kitiems, nes vienodinant teisinės normas tarp valstybių yra lengviau jomis naudotis. Taip pat svarbus ir vienas pagrindinių tikslų, kurių siekiama minėtu EMCA aktu – kaip pats profesorius Paul Krüger Andersen, vienas pagrindinių EMCA modelinio akto sumanytojų ir vadovų, teigia, aktu norima sustiprinti akcininkų poziciją.¹⁷⁵ Akcininkų poziciją sustiprinti tokiomis priemonėmis kaip daugiau įtraukiant juos į bendrovės valdymą (angl. *governance of the company*)¹⁷⁶, taip pat bendrovės vidaus dokumentuose nustatyti daugiau duomenų apie akcininkus ir jiems skiriamus mokėjimus¹⁷⁷, stengtis sukurti vadinamąją „akcininkų demokratiją“ – tai toks konceptas, kuris nustato, kad EMCA modelinio akto nuostato turėtų skatinti ir paremti idėją, kad bendrovių akcininkai turėtų geriausią esamą galimybę stebėti bendrovės valdymo procesą¹⁷⁸ (kaip žinia, bendrovės valdo vadovai ir (arba) valdyba).¹⁷⁹

¹⁷⁵ ANDERSEN P. K. Konferencija *Role of Shareholder in European Model Company Act: Presentation, Findings and Consideration*, 2014, peržiūra per [<https://www.youtube.com/watch?v=phepayWScg8>] [žiūrėta 2016-03-11]

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Gali būti ir kitokių bendrovės valdymo koncepcijų.

4. IŠVADOS

1. Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjas mano, kad svarbiausios akcijos kaip vertybinio popieriaus suteikiamos teisės akcininkui yra teisė gauti bendrovės pelno dalį, teisė dalyvauti bendrovės valdyme ir teisė į likviduojamos bendrovės turto dalį. Tokią išvadą galima padaryti todėl, kad nors šalies įstatymai bendrovės akcininkui suteikia ir kitų teisių (tokių kaip gauti bendrovės lėšų, kai bendrovės įstatinis kapitalas mažinamas siekiant akcininkams išmokėti bendrovės lėšų, nemokamai gauti akcijų, kai įstatinis kapitalas didinamas iš bendrovės lėšų, pirmumo teise įsigyti bendrovės išleidžiamų akcijų ar konvertuojamųjų obligacijų ir kt.), tačiau tik šias minėtas tris teises pamini akcijos apibrėžime.
 - 1.1. Laikantis pozicijos, kad visos teisės, suteikiamos akcininkams yra vienodai svarbios ir aktualios, įstatyminė akcijos samprata galėjo atrodyti taip: „*akcija - tai vertybinis popierius, patvirtinantis asmens narystę bendrovėje ir suteikiantis įstatymuose nurodytas teises.*” Tačiau kadangi ji yra kitokia – išskirianti tik tris 1 punkte nurodytas teises, manytina, kad svarbiausiomis ir labiausiai saugomomis akcininkų teisėmis yra aukščiau minėtosios.
2. Doktrininės akcijų sampratos iš esmės yra panašios tiek lyginant jas tarpusavyje, tiek lyginant su įstatymų pateikiamais akcijų apibrėžimais. Dažniausiai sampratos-apibrėžimo „*bazė*” (apibūdinamas objektas) yra ta pati, tik skiriasi į sampratą įtraukiamų akcininkams suteikiamų teisių sąrašas.
 - 2.1. Vienur labiau akcentuojamos ir svarbesnėmis laikomos turtinės akcininkų teisės, tokios kaip teisė į dividendus, kitur - neturtinės teisės, tokios kaip teisė į bendrovės valdymą ir galėjimas daryti įtaką bendrovės sprendimams.
 - 2.2. Pastebėtina tendencija, kad akcijų samprata doktrinoje dažniausiai suvokiama dvejopai – (1) tiek ją siejant su nuosavybės teise ir pabrėžiant, kad akcija yra bendrovės nuosavybės dalis, t.y. bendrovė priklauso kiekvienam asmeniui, turinčiam jos akcijų, ir tai laikant svarbiausia akcijų sąvybe, (2) arba pabrėžiant, kad akcija yra investicijos priemonė ir tai siejasi su tam tikra rizika.
3. Teismai savo nutartyse dėl akcijų, jų nuosavybės ar kituose susijusiuose teisiniuose ginčiuose, linkę akcijas apibrėžti ir aiškinti iš esmės taip pat kaip tai daro įstatymo leidėjai. Sujungę kelis apibrėžimus, prie jų prideda nebent keletą sakinių, apibūdinančių akcijų funkcijas ar šios teisinės kategorijos paskirtį, tačiau akcijos sampratos plečiamai neaiškina ir nesigilina, kodėl akcijos samprata įstatyme

būtent yra tokia, kokia ji yra ir ką tai galėtų reikšti bendrovių teisės kontekste. Manytina, kad akcijos sampratos teismai nelaiko neaiškia ir visuomenei (ir, visų pirma, ginčo šalims) nesuprantama teisine kategorija.

4. Nors akcijos yra svarbi bendrovių teisės kategorija, tačiau kai kuriose analizuotose užsienio valstybėse - tokiose kaip Jungtinė Karalystė ar Vokietija – akcijų samprata nėra tiesiogiai įstatymiškai apibrėžta, kaip tai yra padaryta Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje. Tą sąlygoja keletas priežasčių:
 - 4.1. Sprendimas neįtvirtinti akcijos sampratos valstybių vidaus įstatymuose galimai yra nulemtas valstybių įstatymų leidėjų pasitikėjimu savo visuomenės žiniomis ir nusistatymu, kad ši teisinė kategorija nėra tokia sudėtinga, galbūt net tiek elementari ir visuomenei suprantama, kad papildomas akcijų sampratos įtvirtinimas įstatyme būtų tik įstatymo pripildymas pertekline informacija.
 - 4.2. Kitas paaiškinimas, kodėl akcijų samprata nėra įtvirtinta kai kurių šiame darbe tirtų valstybių įstatymuose yra toks, kad minėta samprata yra įtvirtinta valstybių teismų praktikoje ar doktrinoje, kuria yra remiamasi teisiniuose santykiuose, todėl pakartotinai akcijos sampratą įtvirtinti vidaus įstatymuose nėra prasmės.
5. Kituose šaltiniuose – žodynuose bei autoritetingose interneto svetainėse – akcija labiau siejama su dalimi kapitalo ar investicija, rizika. Žinoma, tai dažnai priklauso nuo to, ką šaltinis reprezentuoja – jeigu tai susiję su bankų ar panašia veikla, manytina, kad yra normalu, kad akcijų samprata labiau siejama su investavimu bei rizika, o ne nuosavybe ar akcijos suteikiamomis bendrovės valdymo teisėmis. Taip pat ir atlikus visuomenės apklausą, didelė dalis apklaustųjų sieja akcijas su jų pirkimo-pardavimo sandoriais, spekuliacija ir pinigų uždirbimu tokiu būdu, mažiau akcentuojant tokias akcijų suteikimas teises kaip teisę į bendrovės valdymą.
6. Apibendrinant darbą galima padaryti išvadą, kad pagrindinis darbo tyrimo tikslas yra pasiektas – atsakant į klausimą kaip suprantama akcijų samprata skirtingose valstybėse, galima teigti, kad skirtingų pasaulio valstybių akcijų samprata, nepaisant mažų niuansų, yra panaši ar net vienoda. Bendrovės akcijos yra suprantamos kaip vertybinis popierius, kaip bendrovės dalis, kaip įstatinio kapitalo dalis, kaip investicija, kuri suteikia tam tikras turtines ir neturtines teises. Toks supratimas yra visose analizuotose valstybėse, o nė viena iš apibūdintų sampratų nėra neteisinga. Niuansai yra nežymūs –viena samprata apibrėžia akciją plačiau, o

kita – siauriau, nepasakydama visko viename sakinyje, o galbūt paminėdama vienokias ar kitokias charakteristikas kituose susijusiuose šaltiniuose.

- 6.1. Taip pat, kaip minėta, akcijų samprata tarp skirtingų pasaulio valstybių yra gan panaši, tačiau reikia pabrėžti, kad sveikintinas ir teisingas yra *European Model Company Act* (EMCA) požiūris į akcijas, norintis sukurti pavyzdinį aktą, suvienodijantį tiek šiame darbe aktualią akcijų sampratą, tiek ir visa bendrovių teisę Europos lygmeniu. EMCA akto siūloma akcijų samprata yra puikiai apibendrinanti visas geriausias Europos valstybių praktikas bendrovių teisės srityje, įskaitant ir šiame darbe tirtų valstybių – Lietuvos Respublikos, Jungtinės Karalystės, Nyderlandų Karalystės bei Vokietijos Federacinės Respublikos. EMCA akto akcijų samprata suvienodina visų šalių praktiką (6 punkte minėtus skirtumus), o suvienodinimo reikšmė bendrovių teisėje pasireiškia tuo, kad dar vienodesnė (be prieštaravimų dėl suteikiamų teisių akcijų savininkams) samprata skatina efektyvumą verslo vykdymo procese tarptautiniu aspektu, didina akcininkų teisių garantavimą ir apsaugą (visi turi vienodas aiškiai apibrėžtas teises). Kadangi tarptautiniai santykiai tampa vis svarbesni, akcijų sampratos vienodumas ar harmonizavimas teigiamai veikia rinką ir jos dalyvių tarpusavio santykius.
- 6.2. Manytina, kad yra didelė tikimybė, kad akcijų samprata kardinaliai nesikeis tiek darbe analizuotų valstybių teisinėse sistemose, tiek pasaulio mastu. Po darbe atliktos analizės galima padaryti išvadą, kad akcijų samprata nėra labai dinamiška kategorija, iš esmės gali skirtis tik suteikiamų teisių akcininkams apimtis. Jeigu akcijų samprata visgi keistųsi, ją būtų stengiamasi harmonizuoti tarp skirtingų valstybių ir neutralizuoti, panašiai kaip akcija įvardijama EMCA modeliniame bendrovių teisės akte.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Tarptautiniai ir ES teisės aktai:

- 1) Europos Parlamento ir Europos Tarybos direktyva 2007/36/EB, 2007 m. liepos 11 d., dėl naudojimosi tam tikromis akcininkų teisėmis bendrovėse, kurių akcijos įtraukos į prekybą reguliuojamoje rinkoje

2. Lietuvos Respublikos teisės aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 64–1914 (2014 m. rugsėjo 24 d. redakcija);
- 2) Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262, 77-0, 80-0, 82-0 (suvestinė 2016-01-01 redakcija);
- 3) Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1997, Nr. 64-1502 (2014 m. liepos 17 d. redakcija);
- 4) Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1999, Nr. 52-1672 (2013 m. liepos 13 d. redakcija);
- 5) Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas dėl juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2013-10-15, Nr. 108-5347
- 6) Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2007, Nr. 17-626.

3. Užsienio valstybių teisės aktai:

- 1) Aktiengesetz (angl. Stock Corporation Act), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1965 (aktuali 2010 m. redakcija);
- 2) Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (angl. German Civil Code), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1896 (aktuali 2002 m. redakcija);
- 3) Burgerlijk Wetboek (BW), Staten Generaal ir Tweede Kamer, 1992;
- 4) The Code of Laws of the United States of America, the Office of the Law Revision Counsel ir the House of Representatives, 2012
- 5) The Companies Act 2006, Parliament of the United Kingdom and the Northern Ireland, 2006 m. lapkričio 8 d.;
- 6) The Companies Act 1985, Parliament of the United Kingdom and the Northern Ireland, 1985 m. kovo 11 d.;

- 7) Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (angl. Limited Liability Company Act), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1892 (aktuali 2008 m. redakcija);
- 8) Handelsgesetzbuch (angl. German Commercial Code), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 1897 (aktuali 2015 m. redakcija);
- 9) Model Business Corporation Act, 3 leidimas, Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law ir American Bar Foundation, 2002;
- 10) The Securities Act of 1933, United States Congress, 2012 m. redakcija;
- 11) The Securities Exchange Act of 1934, United States Congress, 2012 m. redakcija;
- 12) Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz (angl. German Securities Acquisition and Takeover Act), Bundesrat of Germany ir Bundestag, 2001 (aktuali 2015 m. redakcija);
- 13) De Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht (angl. Act for Simplification and Flexibilization of Private Company Law), Staten Generaal ir Tweede Kamer, 2012.

4. Lietuvos Respublikos teismų praktika

- 1) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-471. Teismų praktika. 2001, 18;
- 2) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-451;
- 3) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-359/2009;
- 4) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus 2010 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-549/2010;
- 5) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-101/2011;
- 6) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-582/2013;
- 7) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. gegužės 26 d. civilinėje byloje byloje Nr. 3K-3-280/2014;
- 8) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 31 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-25-677/2015

5. Užsienio valstybių teismų praktika

- 1) Cooper v. Aaron, 358 U.S. 1 (1958), peržiūrėta [<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/358/1/>];
- 2) Ex parte Virginia, 100 U.S. 339 (1880), peržiūrėta [<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/100/339/>];
- 3) Farwell J. in Borlands Trustee v. Steel (1901), 1 Ch. 279, p. 288;
- 4) Head Money Cases, 112 U.S. 580 (1884), peržiūrėta [<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/112/580/>];
- 5) Landreth Timber Co. v. Landreth (1985), United States Supreme Court, No. 83-1961, Decided: May 28, 1985;
- 6) Skidmore v. Swift & Co., 323 U.S. 134 (1944), peržiūrėta [<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/323/134/>].

6. Specialioji literatūra:

- 1) CAHN A., DONALD C. D., Comparative Company Law: Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2008;
- 2) ELIAS S. and LEVINKIND S., Legal Research: How to Find & Understand The Law, 14th ed., Berkeley: Nolo, 2005;
- 3) GEORGEN M., MANJON M. C., RENNEBOOG L., Recent developments in German corporate governance, International Review of Law and Economics, Volume 28, Issue 3, 2008, p. 175 – 193;
- 4) International Business Publications USA, Scotland Business Law Handbook– Strategic Information and Laws, Int'l Business Publications, 2013, ISBN 1438770952, 9781438770956, p. 163;
- 5) JAKUTYTĖ A., Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje, ISSN 2029 – 2236. MRU. 2009;
- 6) KLEIN W. A., COFFEE J. C., Business Organization and Finance: Legal and Economic Principles (9 leidimas), p. 109;
- 7) NORVAIŠIENĖ R., Įmonės investicijų valdymas. Kaunas: Technologija, 2006;
- 8) PAUL T. V., WIRTZ J. J., FORTMANN M., Great power: Balance of Power. State University of New York Press, 2005, ISBN 0791464016, 59;
- 9) PETTET B., Company law, Pearson Education, 2005;
- 10) TRICKER R. I., Corporate Governance: Principles, Policies, and Practices. Oxford University Press, 2015, p. 45;

- 11) VALAKEVIČIUS E., Investavimas finansų rinkose. Kaunas: Technologija, 2008;
- 12) VANHESTE T., Nederland belastingparadijs, met dank aan de PvdA [angl. The Netherlands a tax haven, thanks to the Labor Party], Oberndorff, Map, 2013;
- 13) VAŠKELAITIS V., MARCIJONAS A., NEDZINSKAS Š., Tarptautiniai atsiskaitymai. Leidykla Eugrimas. 2006;
- 14) VAŠKELIS V., MARTIŠIŪTĖ V., Dividendai ir jų mokėjimas: teisinis vertinimas, priimta publikuoti 2010.06.30, ISSN 1392-1274, Teisė, 2010;
- 15) VELASKO J.. The Fundamental Rights of the Shareholder. University of California. Davis Law Review, Vol. 40, 2006-2007, p. 409;
- 16) WENDLER M., TREMML B., BUECKER B. J., Key Aspects of German Business Law: A Practical Manual, Springer Science & Business Media, 2013.

7. Praktinė medžiaga:

- 1) THE ASSOCIATION OF CHARTERED CERTIFIED ACCOUNTANTS (ACCA) ir THE CONSIGLIO NAZIONALE DEI DOTTORI COMMERCIALISTI E DEGLI ESPERTI CONTABILI (CNDCEC), A Review of Italian and UK Company Law, Certified Accountants Educational Trust, London, 2009;
- 2) ANDERSEN P. K. Konferencija Role of Shareholder in European Model Company Act: Presentation, Findings and Consideration, 2014, peržiūra per [<https://www.youtube.com/watch?v=phepayWScg8>] [žiūrėta 2016-03-11];
- 3) Country Comparison: Exports. The World Factbook. Central Intelligence Agency, 2015 m. duomenys;
- 4) Country Comparison: Exports. The World Factbook. Central Intelligence Agency, 2015 m. duomenys;
- 5) CPI (Corruption Perceptions Index) 2015, Transparency International, 2015 m. duomenys;
- 6) The Code of Federal Regulations of the United States of America, U.S. Government Printing Office, 2005;
- 7) Doing Business in Germany: The Different Legal Entities and Tax Law Issues, Hogan Lovells, 2014, #614585
- 8) Dutch masters of tax avoidance, The Guardian, 2011 m. spalio 19 d.
- 9) Europe: United Kingdom. The World Factbook. Central Intelligence Agency, 2013 m. duomenys;
- 10) European Model Company Act, The European Model Company Act Group, akto galutinio pasiūlymo projektas, 2015;

- 11) The Innovation Imperative in Manufacturing: How the United States Can Restore Its Edge, Boston Consulting Group. 2009 m.
- 12) Introduction to the final EMCA rapport – Draft of September, 2015 peržiūrėtas [http://law.au.dk/fileadmin/Jura/dokumenter/forskning/projekter/EMCA/EMCA_Introduktion.pdf]
- 13) Labour Productivity Levels in the Total Economy. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), 2015 m. duomenys
- 14) Lietuvių kalbos žodynas (t. I-XX, 1941 – 2002 m.): elektroninis variantas, redaktorių kolegija: Naktinienė G., Paulauskas J., Petrokienė R., Vitkauskas V., Zabarskaitė J., Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005 (atnaujinta versija – 2008) – lkz.lt, ISBN 9986-668-98-0
- 15) Konferencija „European Company Law: The Way Forward“, prof. Paul Krüger Andersen, Briuselis, 2011, peržiūrėta [http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/conference201105/andersen_en.pdf]

8. Kiti šaltiniai:

- 1) AB „Swedbank“ internetinė svetainė, prieiga per internetą: <<https://www.swedbank.lt/lt/pages/verslo/akcijos>> [žiūrėta 2016-02-01];
- 2) Black’s Law Dictionary: Second Edition, St. Paul, Minn.: West Publishing, 1910, elektroninė versija, prieiga per internetą: < <http://thelawdictionary.org/common-stock/>> [žiūrėta 2016-02-17];
- 3) Elektroninis žodynas Cambridge Dictionaries Online, kuriojamas Cambridge University Press, prieiga per internetą: < <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/share>> [žiūrėta 2016-02-15];
- 4) Elektroninis žodynas Oxford Dictionaries Online, kuriojamas Oxford University Press, prieiga per internetą: < <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/share>> [žiūrėta 2016-02-15];
- 5) Ekonomikos terminų žodynas e-terminai.lt, prieiga per internetą: < <http://e-terminai.lt/ekonomika/akcija>> [žiūrėta 2016-02-02];
- 6) Gabler Wirtschaftslexikon elektroninė versija, prieiga per internetą: < <http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/aktie.html>> [žiūrėta 2016-03-09];
- 7) IEX, prieiga per internetą: <<http://www.iex.nl/Woordenboek/Definitie/2/Aandeel.aspx>> [žiūrėta 2016-02-22];

- 8) Internetinė svetainė finansistas.net, prieiga per internetą: <
<http://www.finansistas.net/akcijos.html>> [žiūrėta 2016-02-02];
- 9) Internetinė svetainė investologija.lt, prieiga per internetą: <
<http://investologija.lt/investavimas/i-akcijas/investavimas-i-versla/>> [žiūrėta 2016-02-02];
- 10) Internetinė svetainė investopedia.com, prieiga per internetą: <
<http://www.investopedia.com/terms/s/shares.asp>> [žiūrėta 2016-03-16];
- 11) Internetinė svetainė investopedia.com, prieiga per internetą: <
<http://www.investopedia.com/terms/s/stock.asp>> [žiūrėta 2016-03-16];
- 12) Woorden-boek elektroninė versija, prieiga per internetą: <<http://www.woordenboek.nl/woord/aandeel/>> [žiūrėta 2016-02-21].

SANTRAUKA (LIETUVIŲ KALBA)

Šiame magistro darbe nagrinėjama akcijų, kaip teisinės kategorijos, samprata bei jos reikšmė bendrovių teisei. Nors akcijos yra ne tik teisinė, bet ir ekonominė kategorija, tačiau šiame darbe tyrimo dimensija yra aiškiai apibrėžta pačia tema – akcijų samprata bendrovių teisėje – todėl darbe akcijos tyrinėjamos tik teisiniu aspektu, pakankamai aiškiai atibojant nuo ekonomikos. Atitinkamai, darbe atskleidžiama akcijų įstatyminė bei doktrininė samprata, taip pat samprata, apibrėžta kituose šaltiniuose, kuri padeda išsiaiškinti, kaip akcijas supranta visuomenė. Pabrėžtina, kad minėti klausimai analizuojami ne tik Lietuvos Respublikos, tačiau ir kitų valstybių – Jungtinės Karalystės, Nyderlandų Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos bei Jungtinių Amerikos Valstijų teisinių sistemų kontekste.

Darbe atlikta lyginamoji analizė leidžia daryti išvadą, kad visuose darbe tyrinėjamosiose valstybėse akcijos yra suprantamos panašiai, nepriklausomai nuo analizuotos valstybės. Akcijų sampratos žinojimas padeda nustatyti jos reikšmę bendrovių teisėje, kuri pasireiškia tuo, kad priklausomai nuo akcijų apibrėžimo, atitinkamoje valstybėje akcijų suteikiamų teisių, privilegijų bei pareigų akcininkams pobūdis gali būti skirtingas. Nustatyta, kad kiekviena valstybė savo teisėje išskiria pagrindinius akcijų suteikiamų teisių rūšis – turtines ir neturtines teises, kurios yra saugomos nepriklausomai nuo to, ar jos tiesiogiai išreikštos pačioje akcijų sampratoje.

Atliktas tyrimas neapsiriboja vien tik pavienių pasirinktų valstybių teisinių sistemų analize, tačiau yra tiriama ir bendra Europos Sąjungos iniciatyva suvienodinti bendrovių teisę reglamentuojančius įstatymus, sukuriant vieną įstatymą, kuris harmonizuoja ir pritaiko geriausias bendrovių teisės pavyzdžius iš skirtingų Europos Sąjungos valstybių. Minėto įstatymo autoriai suvokia akcijos sampratos panašumo svarbą skirtingose valstybėse, todėl akcijų sampratą išreiškia kuo neutraliau, prisitaikydami prie visų valstybių savitų teisinių sistemų. Autoriaus manymu, tokia samprata geriausiai tinka dabartinei Europai ir kitoms valstybėms, akcentuojant tarptautinių santykių svarbą bei siekiant padėti prekybos plėtrai.

SUMMARY (ANGLŪ KALBA)

This thesis examines definition of shares, as a legal category, and its significance to the company law. Nevertheless shares are not only legal but economical category as well, however this thesis research dimension is clearly defined by its topic itself – definition of shares in the company law – for this reason shares are only analyzed from the legal perspective, quite clearly distancing it from the economic perspective. Respectively, this thesis reveals legislative and doctrinal definition of shares, as well as definition described in other sources, which helps to find out how shares are understood by the society. It is important to note that mentioned issues are analyzed not only from the perspective of the Republic of Lithuania but also from the context of legal systems of other selected countries – The United Kingdom, The Kingdom of the Netherlands, The Federal Republic of Germany and The United States of America.

The comparative analysis performed in this thesis leads to the conclusion that shares are understood similarly in all countries, which were analyzed in this thesis. Knowing the definition of shares helps to identify the significance of it in the company law, which manifest that depending on the definition of shares, in every country rights, privileges and duties conferred by the shareholders may be different. Also, it was determined that every analyzed country distinguish two main types of a rights granted to the shareholders – property and non-property rights, which are protected regardless whether they are directly expressed in the definition of shares or not.

The research is not limited to the legal systems of the selected countries, but the analysis was broaden to the European Union's initiative to unify the laws regulating company law, and to establish a common law, which harmonizes and adjust the best practice of the company law regulation from the different countries of the European Union. The aforementioned law authors are aware of the importance of the unifying of definition of shares in different countries; therefore they express the definition of shares as neutral as possible, adapting it to all distinctive legal systems. In the author's opinion, this approach is the best suited to the current European and other countries, emphasizing the importance of the international relations and in order to facilitate the trade development between the countries.

Priedas Nr. 1

Atlikto tyrimo (21 psl.) respondentų sąrašas ir atsakymai

1. „Akcija - nuosavybės vertybinis popierius” (Agnius Dagys)
2. „Akcija - bendrovės visumos turto dalis” (Tautvydas Motiejūnas)
3. „Akcija - priemonė suformuoti apsisprendimą” (Karolis Bingelis)
4. „Akcija - įmonės dalininko dalis” (Jonas Kneita)
5. „Akcija - dokumentas, kuris suteikia teisę į dalį įmonės turto / arba vertybinis popierius, kurį perki siekdamas investuoti” (Indrė Mikalajūnaitė)
6. „Akcija - bendrovės turto dalis, parodanti įmonės vertę bendrovių visumoje (akcijų biržose)” (Giedrius Buliauskas)
7. „Akcija - tai nominali vertė, atitinkanti įmonės akcininkų įnašą kuriant įmonę” (Daumantas Versockas)
8. „Akcija - asmeniui priklausanti įmonės dalis, kuo daugiau akcijų turi, tuo įtakingesnis esi įmonės atžvilgiu” (Lina Krivickaitė)
9. „Akcija - įmonės kapitalo vieneto dalis / turto vieneto dalis” (Laura Normantienė)
10. „Akcija - viena lygi kompanijos kapitalo dalis. Akcijos turėtojui priklauso tam tikra pelno dalis” (Ksyštof Gulbinovič)
11. „Akcija - įmonės dalis, kuri priklauso juridiniam ar fiziniam asmeniui” (Džiugas Eidukas)
12. „Akcija - vienetas, matuojamas procentais, kuris parodo, kiek žmogui priklauso kokios nors bendrovės. Investuota pinigų suma į bendrovę parodo koks žmogaus indėlis į įmonę. Akcijos gali būti kaip investicija, pvz. investavus į įmonę €100.000, įmonės rezultatams gerėjant, turimų akcijų vertė gali padvigubėti ar kitaip kisti. Tai taikytina ne tik kalbant apie UAB, tačiau ir AB” (Rokas Bazys)
13. „Akcija - įmonės turto dalis” (Eglė Šeštakauskaitė)
14. „Akcija - vienetas, kurį įsigijęs, tampa akcininku ir gali dalyvauti akcininkų susitikimuose, dalyvauti įmonės valdyje, taip pat gali akcijas tiek pirkti, tiek parduoti, taip pat akcininkui gali priklausyti tam tikra pelno dalis, kas priklauso nuo to, kiek akcijų turi” (Gabija Augustinaitė)
15. „Akcija - įmonės kapitalo dalis, priklausanti įmonės dalininkams ar kitiems privatiems investuotojams” (Aivaras Bernotas)
16. „Akcija - vertybiniai popieriai, suteikiantys tam tikras teises į kompaniją. Jei turi omeny paprastąsias akcijas, tai jos suteikia ir teisę į dividendus ir atitinkamą balsavimo galimybę (priklausomai nuo turimų akcijų kiekio skiriasi balsų skaičius).

- Tuomet yra „preferred stock” (nežinau, kaip lietuviškai), kur gaunamas fiksuotas (jei neklystu) dividendas, bet nėra balsavimo galimybės, tad šios akcijos kur kas panasesnės į obligacijas. Dar yra akcijos su didesniu „voting power”, pavyzdžiui tie du vyrai - Google įkūrėjai turi kartu sudėję apie ketvirtadalį kompanijos, bet jų balsai verti 50+ proc.” (Benas Stelmokas)
17. „Akcija - paramos renginys, sukurtas padėti kokiam nors bendrovei” (Deimantė Bulatovaitė)
 18. „Akcija - dokumentas, pagal kurį žmogus turi privilegijas į kokį nors materialinį ar nematerialinį turtą” (Karolina Darbutaitė)
 19. „Akcija - vertybinis popierius, kurio turėtojams priklauso tam tikra įmonių dalis” (Gabrielė Angelytė)
 20. „Akcija - tam tikra įmonės dalis, balso svarumas kompanijoje, priklausanti kokiam nors asmeniui” (Paulius Tuzikas)
 21. „Akcija - tam tikra įkainota turto (nebūtinai materialaus) dalis, kuri nėra pastovi” (Tadas Čiūdaras)
 22. „Akcija - tai išraiška, kuri parodo, kokia dalis įmonės priklauso akcijų savininkui” (Karolis Andrikonis)
 23. „Akcija - tam tikra nuosavybinė teisė valdant bendrovę, disponuoti jos turtu ir teise priimti sprendimus dėl bendrovės valdymo ir vystymo” (Melita Rus)
 24. „Akcija - išreikštas bendrovės, lavidus arba ne, materialios vertės vienetas, priklausomas ir kintantis (verte arba gausa) nuo įmonės (bendrovės) veiklos rezultatu. Gausą nustato savininkai – akcininkai” (Mindaugas Kapickas)
 25. „Akcija - kai išanalizavęs kompanijos produktą ar veiklą tikiesi, kad ateityje ji dirbs pelningiau ir, norėdamas investuoti pinigus, perki akcijas, kurios, kaip galvoji ateityje, pakils arba atneš gerus dividendus” (Aleksas Tverijonas)
 26. „Akcija - suabsoliutintas akcinės bendrovės procentinės dalies vienetas” (Džiugas Jagminas)
 27. „Akcija - vertybinis popierius, kurį nusipirkus, gaunama įmonės dalis” (Sima Paliulytė)
 28. „Akcija - procentali bendrovės vertės dalis, kuri gali kisti ir būti parduodama” (Vygailė Pundzaitė)
 29. „Akcija - vertybinis popierius, kuris suteikia teisę į įmonės valdymą. Kuo jų daugiau - tuo didesnė įtaka ir teisė į įmonės valdymą” (Tomas Žebrauskas)
 30. „Akcija - popierius, suteikiantis teisę dalyvauti tos bendrovės valdyme bei gauti dalį jos pelno” (Antanas Mačionis)

31. „Akcija - bendrovės vienetą, iš kurio sudaryta bendrovė” (Henrikas Kulnys)